

ט. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר ישעיהו

ישעיהו	בראשית
חזון ישעיהו בן־אמוץ אשר חזה (א א, ועוד כיוצא בזה).	היה דבריה' אלאברם במחזה לאמר (טו א).
ידע שור קנהו וחמור אבוס בעליו (א ג); משלחי רגליהשור והחמור (לב כ).	ויהיילי שור וחמור (לב ו).
לולי ה' צבאות הותיר לנו שריד כמעט, כסדם היינו לעמרה דמינו. שמעו דבריה' קציני סדם, האזינו תורת אלהינו עם עמרה (א ט-י); וחטאתם כסדם הגידו (ג ט).	ואנשי סדם רעים וחטאים, לה' מאד (יג יג); עתה נרע לך מהם (יט ט); וה' המטיר על־סדם ועל־עמרה גפרית ואש, מאת ה' מן השמים. ויהפך אתהערים האל (יט כד-כה).
לכרנא ונוכחה יאמר ה' (א יח).	שים כה נגד אחי ואחיק, ויוכיחו בין שנינו (לא לו).
טוב הארץ תאכלו (א יט).	ואכלו את־חלב הארץ (מה יח).
מלאתי משפט צדק ילין בה (א כא); ציון במשפט תפדה, ושביה בצדקה (א כז); ויקו למשפט והנה משפח לצדקה והנה צעקה (ה ז); ויגבה ה' צבאות במשפט, והאל הקדוש נקדש בצדקה (ה טז); להכין אתה ולסעדה במשפט ובצדקה (ט ו); והוכן בחסד כסא וישב עליו באמת באהל דוד, שפט ודרש משפט ומהר צדק (טז ה); ושמתי משפט לקו וצדקה למשקלת (כח יז); ושכן במדבר משפט, וצדקה בכרמל תשב (לב טז); מלא ציון משפט וצדקה (לג ה); יחדו למשפט נקרבה (מא א); גשפטה יחד, ספר אתה למען תצדק (מג כו); קרוב מצדיקי... מי בעל משפטי (נ ח); קרוב צדקי יצא ישעי וזרעי עמים ישפטו (נא ה), ועוד כיוצא באלו).	ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (יח יט).
כי יום לה' צבאות על כליגאה ורם... ועל כל־	הבה נבנה־לנו עיר ומגדל וראשו בשמים

בראשית

ונעשה לנו שם... עליכן קרא שמה בבל (יא ד-ט).

ישעיהו

מגדל גבה, ועל כל-חומה בצורה... ושח גבהות האדם ושפל רום אנשים, ונשגב ה' לבדו ביום ההוא (ב יב-יז); ונשאת המשל הזה על-מלך בבל... ואתה אמרת בלבבך השמים אעלה ממעל לכוכבי-אל ארים כסאי (יד ד-יג).

וייצר ה' אלהים את-האדם עפר מן-האדמה ויפח באפיו נשמת חיים (ב ז); כל אשר נשמת-רוח חיים באפיו מכל אשר בחרבה מתו (ז כב).

חדלו לכם מן-האדם אשר נשמה באפו, כי במה נחשב הוא (ב כב).

וירא אלהים את-האור כי-טוב וגו' (א ד ואילך).

אמרו צדיק כי-טוב (ג י).

מטרף בני עלית... וכלביא מי יקימנו (מט ט).

שאגה לו כלביא... ויאחז טרף ויפליט ואין מציל (ה כט).

ויבדל אלהים בין האור ובין החשך (א ד).

והנהיחשך צר ואור חשך בעריפיה (ה ל).

הנך הרה וילדת בן, וקראת שמו ישמעאל (טז יא).

הנה העלמה הרה וילדת בן וקראת שמו עמנו אל (ז יד).

ועץ הדעת טוב ורע (ב ט); ומעץ הדעת טוב ורע (ב יז); כאלהים ידעי טוב ורע (ג ה).

לדעתו מאוס ברע ובחור בטוב. כי בטרם ידע הנער מאס ברע ובחר בטוב (ז טו-טז).

ותהר ותלד בן (ל כג).

ותהר ותלד בן (ח ג).

הילדים אשר-חנן אלהים את-עבדך (לג ה); בני הם אשר-נתן-לי אלהים בזה (מח ט).

הנה אנכי והילדים אשר נתן-לי ה' (ח יח).

את-מנשה ואת-אפרים (מח א); את-אפרים... ואת-מנשה (מח יג).

מנשה את-אפרים ואפרים את-מנשה (ט כ).

לשום לכם שארית בארץ, ולהחיות לכם לפליטה גדלה (מה ז).

שאר ישראל ופליטת בית-יעקב (י כ).

בראשית

ושמתי את־זרעך כחול הים (לב יג).

ולכל־חית הארץ... את־כל־יִרְק עֵשֶׂב
לאכלה (א ל).

ועפר תאכל כל־ימי חיִיך. ואיבה אשית בינך
ובין האשה ובין זרעך ובין זרעה, הוא ישופך
ראש ואתה תשופנו עקב (ג יד-טו).

וה' המטיר על־סדם ועל־עמרה גפרית ואש...
ויהפך את־הערים האל (יט כד-כה).

כי־ארד אל־בני אבל שאלה (לז לה).

ולניני ולנכדי (כא כג).

ויקרא את־כל־חרטמי מצרים ואת־כל־
חכמיה, ויספר פרעה להם את־חלמו ואיך
פותר אותם לפרעה... ואמר אל־החרטמים
ואין מגיד לי. ויאמר יוסף אל־פרעה... את
אשר האלהים עשה הגיד לפרעה (מא ח-כה).

ויעתר לו ה' (כה כא).

כוש ומצרים (י ו).

ישעיהו

כי אס־יהיה עמך ישראל כחול הים (י כב).

וגר זאב עִם־כֶּבֶשׂ... ואריה כבקר יאכל־תבן
(יא ו-ז); זאב וטלה ירעו כאחד ואריה כבקר
יאכל־תבן (סה כה).

ושעשע יונק על־חר פתן, ועל מאורת צפעוני
גמול ידו הדה (יא ח); ונחש עפר לחמו
(סה כה).

כמהפכת אלהים את־סדם ואת־עמרה (יג יט).

אך אל־שאל תורד (יד טו).

ונין ונכד (יד כב).

חכמי יעצי פרעה עצה נבערה, איך תאמרו
אל־פרעה בן־חכמים אני בן־מלכ־יקדם. אים
אפוא חכמִיך ויגידו נא לך, וידעו מה־יעץ ה'
צבאות על־מצרים (יט יא-יב).

ונעתר להם (יט כב).

על־מצרים ועל־כוש... את־שבי מצרים ואת־
גלות כוש... מכוש מבטם ומן־מצרים
תפארתם (כ ג-ה).

אניות תרשיש... מארץ כתים (כג א).

והארץ חנפה תחת ישביה, כי־עברו תורת
חלפו חק הפרו ברית עולם (כד ה).

אך־בשר בנפשו דמו לא תאכלו. ואך את־
דמכם לנפשתיכם אדרש... שפך דם האדם
באדם דמו ישפך, כי בצלם אלהים עשה את־
האדם. ואתם פרו ורבו, שרצו בארץ ורברבה
(ט ד-ז); לאות ברית ביני ובין הארץ... לזכר
ברית עולם בין אלהים ובין כל־נפש חיה
בכל־בשר אשר על־הארץ (ט יג-טז).

בראשית

וארבת השמים נפתחו (ז יא).

ישעיהו

כי־ארבות ממרום נפתחו (כד יח).

ועתה ארור אתה, מן־האדמה אשר פצתה
את־פיה לקחת את־דמי אחיך מידך (ד יא).

כִּי־הנה ה' יצא ממקומו לפקד עון ישב־הארץ
עליו, וגלתה הארץ את־דמיה ולא־תכסה
עוד על־הרוגיה (כו כא).

ויברא אלהים את־התנינם הגדלים, ואת כל־
נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים וגו' (א
כא-כב).

ביום ההוא יפקד ה' בחרבו הקשה והגדולה
והחזקה על לוי־תן נחש בָּרַח ועל לוי־תן נחש
עקלתון, והרג את־התנין אשר בים (כו א).

ויתמהמה (יט טז).

התמהמהו ותמהו (כט ט).

ויפל ה' אלהים תרדמה על־האדם וישן
(ב כא).

כִּי־נִסַּךְ עליכם ה' רוח תרדמה ויעצם את־
עיניכם (כט י).

ויאמר אליו, אני ה' אשר הוצאתיך מאור
כשדים (טו ז).

כה־אמר ה' אל־בית יעקב אשר פדה את־
אברהם (כט כב).

ויאמר ישראל אל־יוסף ראה פניך לא פללתי,
והנה הראה אתי אלהים גם את־זרעך
(מח יא).

לא־עתה יבוש יעקב... כי בראתו ילדיו וגו'
(כט כב-כג).

עדה וצלה שמען קולי נשי למך האזנה
אמרתי (ד כג).

נשים שאננות קמנה שמענה קולי, בנות
בטחות האזנה אמרתי (לב ט).

והארץ היתה תהו ובהו (א ב).

ונטה עליה קריתהו ואבני־בהו (לד יא).

מטל השמים ומשמני הארץ, ורב דגן ותירש
(כו כח).

אל־ארץ כארצכם, ארץ דגן ותירוש (לו יז;
וראה עוד מ"ב יח לב).

ויקרע יעקב שמלתיו וישם שק במתניו
(לז לד).

ויהי כשמע המלך חזקיהו ויקרע את־בגדיו,
ויתכס בשק (לז א).

בראשית ברא אלהים, את השמים ואת הארץ
(א א); ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים
(ב ד).

אתה־הוא האלהים לבדך לכל ממלכות
הארץ, אתה עשית את־השמים ואת־הארץ
(לז טז).

בראשית

דשא עשב (א יא-יב); ירק עשב (א ל); עשב השדה (ב ה; ג יח).

וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ, ולהחיות לכם לפליטה גדלה (מה ז).

וירא ה' אל-אברם ויאמר אליו אני-אל שדי התהלך לפני והיה תמים (יז א).

וינחם אותם וידבר על-לבם (נ כא).

בחרבי ובקשתי (מח כב).

וירדפם עד-חובה אשר משמאל לדמשק. וישב את כלהרכש, וגם את-לוט אחיו ורכשו וגוי (יד טו-טז).

אל-תירא אברם אנכי מגן לך (טו א); אל-תירא כי-אתך אנכי וברכתך והרביתי את-זרעך בעבור אברהם עבדי (כו כד); אל-תירא מרדה מצרימה כילגוי גדול אשימך שם (מו ג).

ותלך ותתע במדבר באר שבע. ויכלו המים מן-החמת, ותשלך את-הילד... כי אמרה אל-אראה במות הילד... ויפקח אלהים את-עיניה ותרא באר מים, ותלך ותמלא את-החמת מים ותשק את-הנער (כא יד-יט).

בראשית ברא אלהים, את השמים ואת הארץ... ורוח אלהים מרחפת... ויאמר אלהים יהי אור... ויבדל אלהים בין האור ובין החשך (א א-ד); ויפח באפיו נשמת חיים (ב ז); נשמת-רוח חיים באפיו (ז כב).

ישעיהו

עשב שדה וירק דשא (לז כז).

ויספה פליטת בית-יהודה הנשארה שרש למטה, ועשה פרי למעלה. כי מירושלם תצא שארית ופליטה מהר ציון, קנאת ה' צבאות תעשה-זאת (לז לא-לב).

אנה ה' זכר-נא את אשר התהלכתי לפניך באמת ובלב שלם (לח ג).

נחמו נחמו עמי, יאמר אלהיכם. דברו על-לב ירושלם (מ א-ב).

ומלכים ירד יתן כעפר חרבו כקש נדף קשתו (מא ב).

ירדפם יעבור שלום (מא ג).

זרע אברהם אהבי... עבדי-אתה... אל-תירא כי עמך-אני (מא ח-י); אל-תירא כי אתך-אני (מג ה).

העניים והאביונים מבקשים מים ואין לשונם בצמא נשתה, אני ה' אענם אלהי ישראל לא אעזבם. אפתח על-שפיים נהרות ובתוך בקעות מעינות, אשים מדבר לאגם-מים וארץ ציה למוצאי מים (מא יז-יח).

כה-אמר האל ה' בורא השמים ונוטיהם רקע הארץ וצאצאיה, נתן נשמה לעם עליה ורוח להלכים בה... לאור גוים... ישבי חשך (מב ה-ז); יוצר אור ובורא חשך (מה ז).

בראשית

ובני חם, כוש ומצרים... ובני כוש סבא (י
ו-ז).

בראשית ברא אלהים (א א); ויעש אלהים (א
ז); ויצר ה' אלהים (ב יט).

נעשה אדם... וירדו... על־הארץ. ויברא
אלהים את־האדם (א כו-כו); ויכלו השמים
והארץ וכל־צבאם... ביום עשות ה' אלהים
ארץ ושמים (ב א-ד).

בראשית ברא אלהים, את השמים ואת
הארץ. והארץ היתה תהו ובהו וחשך (א א-
ב); ויברא אלהים את־האדם... ויאמר להם
אלהים פרו ורבו ומלאו את־הארץ (א
כו-כח).

בי נשבעתי וגו' (כב טז).

והרבה ארבה את־זרעך ככוכבי השמים
וכחול אשר על־שפת הים... עקב אשר
שמעת בקלי (כב יז-יח).

ויאמר אלהים אל־אברהם שרי אשתך לא-
תקרא את־שמה שרי, כי שרה שמה. וברכתי
אתה וגם נתתי ממנה לך בן, וברכתי (יז טו-
טז); ויאמר אלהים אבל שרה אשתך ילדת לך
בן (יז יט); ותהר ותלד שרה לאברהם בן (כא
ב); ויקרא מלאך ה' אל־אברהם... ויאמר...
כי־ברך אברך והרבה ארבה את־זרעך (כב
טו-יז).

ויטע ה' אלהים גן־בעדן (ב ח).

ויברא אלהים את־התנינים הגדלים... ומלאו

ישעיהו

נתתי כפרך מצרים כוש וסבא (מג ג).

בראתיו, יצרתיו אף־עשיתיו (מג ז).

אנכי עשיתי ארץ ואדם עליה בראתי, אני ידי
נטו שמים וכל־צבאם צויתי (מה יב).

כי כה אמר־ה' בורא השמים הוא האלהים
יצר הארץ ועשה הוא כוננה לא־תהו בראה
לשבת יצרה, אני ה' ואין עוד. לא בסתר
דברתי במקום ארץ חשך לא אמרתי לזרע
יעקב תהו בקשוני (מה יח-יט); אף־ידי יסדה
ארץ וימיני טפחה שמים (מח יג).

בי נשבעתי יצא מפי צדקה דבר ולא ישוב
(מה כג).

לוא הקשבת למצותי, ויהי כנהר שלומך
וצדקתך כגלי הים. ויהי כחול זרעך (מח
יח-יט).

הביטו אל־אברהם אביכם ואל־שרה
תחוללכם, כי־אחד קראתיו ואברכהו וארבהו
(נא ב).

וישם מדברה כעדן וערבתה כגן־ה' (נא ג).

הלוא את־היא המחצבת רהב מחוללת תנין.

בראשית

ישעיהו

אתהמים בימים (א כא-כב).

הלוא אתהיא המחרבת ים מי תהום רבה (נא ט-י).

ותהי שרי עקרה, אין לה ולד (יא ל).

רני עקרה לא ילדה (נד א).

הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך. והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת ימה וקדמה וצפנה ונגבה (כח יג-יד).

כיימין ושמאול תפרצי, זרעך גוים יירש וערים נשמות יושיבו (נד ג).

והקמתי את-בריתי אתכם ולא-יכרת כל-בשר עוד ממי המבול, ולא-יהיה עוד מבול לשחת הארץ... ולא-יהיה עוד המים למבול לשחת כל-בשר (ט יא-טו).

כימי נח זאת לי אשר נשבעתי מעבר מי-נח עוד עליהארץ (נד ט).

לזכר ברית עולם (ט טז); והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם (יז יג).

ואכרתה לכם ברית עולם (נה ג); וברית עולם אכרות להם (סא ח).

וכל שיח השדה טרם יהיה בארץ וכל-עשב השדה טרם יצמת, כי לא המטיר ה' אלהים על-הארץ ואדם אין לעבד אתהאדמה. ואד יעלה מן-הארץ והשקה את-כלפני האדמה (ב ה-ו).

כי כאשר ירד הגשם והשלג מן-השמים ושממה לא ישוב כי אס-הרוה אתהארץ והולידה והצמיחה, ונתן זרע לזרע ולחם לאכל (נה י).

וימלך באדום... יובב בן-זרח מבצרה (לו לב-לג).

מי-זוה בא מאדום חמוץ בגדים מבצרה (סג א).

י. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר ירמיהו

ירמיהו	בראשית
כי עברו איי כתיים (ב י).	ובני יון... כתיים... מאלה נפרדו איי הגוים (י ד-ה).
על־דרכים ישבת להם... ותחניפי ארץ בזנותיך (ג ב).	ותשב בפתח עינים אשר על־דרך תמנתה... ויראה יהודה ויחשבה לזונה (לח יד-טו); איה הקדשה הוא בעינים על־הדרך (לח כא).
המלו לה' והסרו ערלות לבבכם (ד ד); ופקדתי על־כל־מול בערלה... כי כלהגוים ערלים וכל־בית ישראל ערל־לב (ט כד-כה).	ונמלתם את בשר ערלתכם, והיה לאות ברית ביני וביניכם (יז יא).
ראיתי את־הארץ והנה־תהו ובהו, ואל־השמים ואין אורם (ד כג).	והארץ היתה תהו ובהו... והיו למאורת ברקיע השמים להאיר על־הארץ (א ב-טו).
והייתי לכם לאלהים (ז כג; והשווה לא לב); ואנכי אהיה לכם לאלהים (יא ד; ל כב); ואני אהיה להם לאלהים (לב לח).	והייתי להם לאלהים (יז ח).
הצרי אין בגלעד (ח כב).	והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד, וגמליהם נשאים... וצרי וגוי (לז כה).
ומאתות השמים אל־תחתו (י ב).	יהי מארת ברקיע השמים... והיו לאתת (א יד).
כדנה תאמרון להום אלהיא די־שמיא וארקא לא עבדו, יאבדו מארעא ומן־תחות שמיא אלה (י יא); עשה ארץ בכחו מכין תבל בחכמתו, ובתבונתו נטה שמים (י יב = נא טו).	בראשית ברא אלהים, את השמים ואת הארץ (א א).
לקול תתו המון מים בשמים ויעלה נשאים מקצה הארץ (קרי), ברקים למטר עשה ויוצא רוח מאצרתיו (י יג = נא טז).	ויעש אלהים את־הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע... ואד יעלה מן־הארץ, והשקה את־כל־פני האדמה (א ז; ב ו).

בראשית

את־בריתי הפר (יז יד).

ירמיהו

הפרו בית־ישראל ובית יהודה את־בריתי
(יא י).

למה שלמתם רעה תחת טובה (מד ד).

הישלם תחת־טובה רעה (יח כ).

קח־נא את־בנך את־יחידך אשר־אהבת את־
יצחק ולך־לך אל־ארץ המריה, והעלהו שם
לעלה... אל־תשלח ידך אל־הנער ואל־תעש
לו מאומה (כב ב-יב).

ובנו את־במות הבעל לשרף את־בניהם באש
עלות לבעל, אשר לא־צויתי ולא דברתי ולא
עלתה על־לבי (יט ה; והשווה גם לב לה).

ויהפך את־הערים האל (יט כה).

כערים אשר־הפך ה' (כ טז).

ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (יח יט).

כה אמר ה' עשו משפט וצדקה (כב ג); ועשה
משפט וצדקה (כב טו, ועוד כיוצא בזה).

בי נשבעתי נא־סִדְהָ, כי וגו' (כב טז).

בי נשבעתי נא־סִדְהָ, כי וגו' (כב ה; מט יג).

פרו ורבו (א כח).

ופרו ורבו (כג ג).

האספו ואגידה לכם את אשר־יקרא אתכם
באחרית הימים (מט א).

באחרית הימים תתבוננו בה בינה (כג כ;
והשווה ל כד).

בך יברך ישראל לאמר ישמך אלהים
כאפרים וכמנשה (מח כ).

ולקח מהם קללה לכל גלות יהודה אשר
בבבל לאמר, ישמך ה' כצדקיהו וכאָתָב
(כט כב).

כי־נבלה עשה בישראל לשכב את־בת־יעקב
(לד ז).

יען אשר עשו נבלה בישראל וינאפו את־נשי
רעיהם (כט כג).

ואלהים פקד יפקד אתכם והעלה אתכם מן
הארץ הזאת אל־הארץ אשר נשבע לאברהם
ליצחק וליעקב (נ כד).

ושבתי את־שבות עמי ישראל ויהודה אמר
ה', והשבתים אל־הארץ אשר־נתתי לאבותם
וירשוה (ל ג).

אל־תירא אברם (טו א); אל־תירא כי־אתך
אנכי (כו כד); יעקב יעקב... אל־תירא (מו
ב-ג).

ואתה אל־תירא עבדי יעקב... כי־אתך אני
נא־סִדְהָ (ל י-יא).

בראשית

וירא את־המקום מרחק (כב ד).

ירמיהו

מרחוק ה' נראה לי (לא ב).

וישלח ישראל את־ימינו וישת על־ראש אפרים והוא הצעיר... ויאמר יוסף אל־אביו לא־יכן אבי, כי־זה הבכר... וימאן אביו... וישם את־אפרים לפני מנשה (מח יד-כ).

כי־הייתי לישראל לאב ואפרים בכרי הוא (לא ח).

ארעה צאנך אשמר (ל לא).

ושמרו כרעה עדרו (לא ט).

ויהי בצאת נפשה כי מתה ותקרא שמו בך אוני... ותמת רחל (לה יח-יט); הילד איננו... וימאן להתנחם ויאמר כי־ארד אל־בני אבל שאלה, ויבך אתו אביו (לו ל-לה).

רחל מבכה על־בניה, מאנה להנחם על־בניה כי איננו (לא יד).

כל־העם... מקטן ועד־גדול (יט ד-יא).

למקטנם ועד־גדולם (לא לג); ולכל־העם למקטן ועד־גדול (מב ח); מקטן ועד־גדול (מד יב).

ויעש אלהים את־שני המארת הגדלים, את־המאור הגדל לממשלת היום ואת־המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים. ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, להאיר על־הארץ (א טז-יז).

כה אמר ה' נתן שמש לאור יומם חקת ירח וכוכבים לאור לילה (לא לד).

וישקל אברהם לעפרן את־הכסף אשר דבר באוני בני־חת, ארבע מאות שקל כסף עבר לסחר. ויקם שדה עפרון... השדה והמערה אשר־בו... לאברהם למקנה לעיני בני־חת, בכל באי שער־עירו (כג טז-יח).

ואקנה את־השדה... ואשקלה־לו את־הכסף שבעה שקלים ועשרה הכסף... ואשקל הכסף במאזנים. ואקח את־ספר המקנה... לעיני כל־היהודים הישבים בחצר המטרה (לב ט-יב).

ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (ב ד).

אדני ה' הנה אתה עשית את־השמים ואת־הארץ (לב יז).

ודור רביעי ישובו הנה... ביום ההוא כרת ה' את־אברם ברית לאמר, לזרעך נתתי את־הארץ הזאת (טו טז-יח); והקמתי את־בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריך לדרתם לבריתי עולם, להיות לך לאלהים ולזרעך אחריך.

והשבתיים אלה המקום הזה והשבתיים לבטח. והיו לי לעם, ואני אהיה להם לאלהים. ונתתי להם לב אחד ודרך אחד ליראה אותי כל־הימים, לטוב להם ולבניהם אחריהם. וכרתי להם ברית עולם (לב לז-מ).

ירמיהו

בראשית

ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגריך את כל־ארץ כנען לאחזת עולם, והייתי להם לאלהים... והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם (יז ז-יג).

אס־תפרו את־בריתי היום ואת־בריתי הלילה, ולבלתי היות יומם־ולילה בעתם... אס־לא בריתי יומם ולילה (לג כ-כה).

עד כלימי הארץ... ויום ולילה לא ישבתו (ח כב).

אשר לא־יספר צבא השמים ולא ימד חול הים, כן ארבה את־זרע דוד עבדי ואת־הלויים משרתי אתי (לג כב).

הבט־נא השמימה וספר הכוכבים אס־תוכל לספר אתם, ויאמר לו כה יהיה זרעך (טו ה); והרבה ארבה את־זרעך ככוכבי השמים וכחול אשר על־שפת הים (כב יז); ושמתי את־זרעך כחול הים אשר לא־יספר מרב (לב יג).

ונתתי את־האנשים העברים את־ברתי אשר לא־הקימו את־דברי הברית אשר כרתו לפני, העגל אשר כרתו לשנים ויעברו בין בתריו... העברים בין בתרי העגל (לד יח-יט).

ויאמר אליו קחה לי עגלה משלשת ועז משלשת ואיל משלש... ויבתר אתם בתוך ויתן איש־בתרו לקראת רעהו... והנה תנור עשן ולפיד אשר עבר בין הגורים האלה. ביום ההוא כרת ה' את־אברם ברית (טו ט-יח).

ונבלתו תהיה משלכת לחרב ביום ולקרח בלילה (לו ל).

הייתי ביום אכלני חרב וקרח בלילה (לא מ).

וישלח המלך... אל־ירמיהו הנביא לאמר, התפלל־נא בעדנו אלה' אלהינו (לז ג).

כי־נביא הוא ויתפלל בעדך וחיה (כ ז).

ויקחו את־ירמיהו וישלכו אתו אל־הבור... ובבור איך־מים כי אס־טיט (לח ו).

ויקחהו וישלכו אתו הברה, והבור רק אין בו מים (לז כד).

וימשכו את־ירמיהו בחבלים ויעלו אתו מן הבור (לח יג).

וימשכו ויעלו את־יוסף מן־הבור (לז כח).

קחנו ועיניך שים עליו ואל־תעש לו מאומה (לט יב).

הורדהו אלי, ואשימה עיני עליו (מד כא); אל־תשלח ידך אל־הנער ואל־תעש לו מאומה (כב יב).

בראשית

ואשימה עיני עליו (מד כא); הלא כלהארץ
לפניך (יג ט).

ירמיהו

ואשים את-עיני עליך... ראה כלהארץ
לפניך (מ ד).

לשום לכם שארית בארץ (מה ז).

כינתן מלך-בבל שארית ליהודה (מ יא).

וילך יצחק אל-אבימלך מלך-פלשתים גררה.
וירא אליו ה' ויאמר אל-תרד מצרימה, שכן
בארץ אשר אמר אליך. גור בארץ הזאת
ואהיה עמך ואברכך (כו א-ג).

וילכו וישבו בגרות כמהם (קרי)... ללכת
לבוא מצרים (מא יז); ויהי דבר-ה' אל-
ירמיהו... כהאמר ה' אלהי ישראל... אם-
שוב תשובו בארץ הזאת ובניתי אתכם... אל-
תבאו מצרים (מב ז-יט).

והנה ארחת ישמעאלים באה מגלעד,
וגמליהם נשאים נכאת וצרי ולט (לז כה).

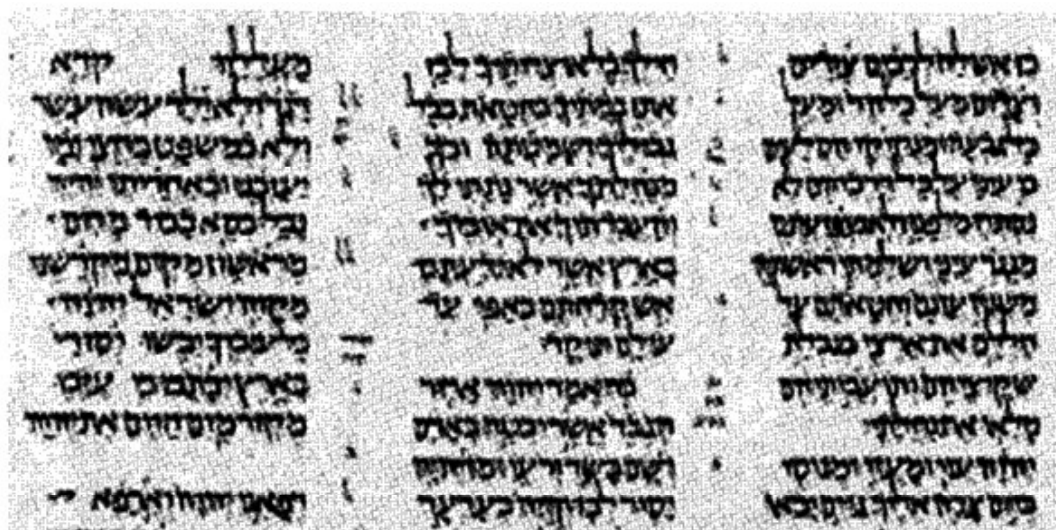
עלי גלעד וקחי צרי בתולת בת-מצרים
(מו יא).

אל-תירא אברם אנכי מגן לך (טו א); אל-
תירא כי-אתך אנכי (כו כד); ויירא יעקב מאד
(לב ח); ויאמר אנכי האל אלהי אביך, אל-
תירא מרדה מצרימה כי-לגוי גדול אשימך
שם. אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם-
עלה (מו ג-ד).

ואתה אל-תירא עבדי יעקב... אתה אל-תירא
עבדי יעקב נאס-ה' כי אתך אני (מו כז-כח).

על-סדם ועל-עמרה... ויהפך את-הערים האל
(יט כד-כה).

כמהפכת סדם ועמרה ושכניה (מט יח);
כמהפכת אלהים את-סדם ואת-עמרה ואת-
שכניה (נ מ).

יא. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר יחזקאל

יחזקאל ואראה מראות אלהים (א א).	בראשית ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה (מו ב).
היה היה דברה' אלייחזקאל (א ג).	היה דברה' אליאברם (טו א).
ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם... הוא מראה דמות כבודיה' (א כו-כח).	ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אתו (ה א).
כמראה הקשת אשר יהיה בענן (א כח).	והיתה הקשת בענן (ט טז).
מראה דמות כבודיה', ואראה ואפל על-פני ואשמע קול מדבר. ויאמר אלי... ואדבר אתך (א כח - ב א. והשווה עוד שם: ג כג-כד; מג ג; מד ד).	וירא ה' אליאברם... ויפל אברם על-פניו, וידבר אתו אלהים לאמר (יז א-ג).
אל-תירא (ב ו).	אל-תירא (טו א; כו כד; מו ג).
ודמו מידך אבקש (ג יח, כ).	ואך את-דמכם לנפשתיכם אדרש... ומיד האדם מיד איש אחיו אדרש את-נפש האדם (ט ה); וגם-דמו הנה נדרש (מב כב).
קץ בא בא הקץ (ז ו).	קץ כליבשר בא לפני (ו יג).
והעיר מלאה חמס (ז כג); כי-מלאו את-הארץ חמס (ח יז).	כי-מלאה הארץ חמס (ו יג).
שאנא עיניך דרך צפונה (ח ה).	שא נא עיניך וראה... צפנה (יג יד).
כקול אל-שדי בדברו (י ה).	אל שדי (יז א, ועוד כיוצא בזה).
קח אש מבינות לגלגל מבינות לכרובים (י ו).	וישכן מקדם לגן-עדן את-הכרבים ואת להט החרב המתהפכת (ג כד).
ואני אהיה להם לאלהים (יד יא); ואני ה'	להיות לך לאלהים... והייתי להם לאלהים (יז

בראשית

ז-ח); והיה ה' לי לאלהים (כח כא).

יתחזקאל

אהיה להם לאלהים (לד כד); ואנכי אהיה לכם לאלהים (לו כח); והייתי להם לאלהים (לז כז).

ונח מצא חן בעיני ה' (ו ח וכל העניין).

נח דניאל (קרי) ואיוב (יד יד וכל העניין).

והכנעני אז בארץ (יב ו); והוא שכן באלני ממרא האמרי (יד יג); ויקם אברהם... וידבר אליבני־חת (כג ג).

מכרתוך ומלדתוך מארץ הכנעני, אביך האמרי ואמך חתית (טז ג).

יום הולדת את־פרעה (מ כ).

ביום הולדת אותך (טז ד); ביום הולדת אתך (טז ה).

והקמתי את־בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחר־ך לדרתם לברית עולם, להיות לך לאלהים ולזרעך אחר־ך... בי נשבעתי נאם־ה' (יז ז; כב טז).

ואשבע לך ואבוא בברית אתך נאם אדני ה' ותהיילי (טז ח).

ואשם הנום על־אפה והצמידים על־ידיה (כד מז).

ואתנה צמידים על־ידיך... ואתך־נזום על־אפך (טז יא-יב); ויתנו צמידים אלידיהן (כג מב).

ואנשי סדם רעים וחטאים, לה' מאד (יג יג); ואנשי העיר אנשי סדם נסבו על־הבית (יט ד וכל העניין).

הנה־זה היה עון סדם אחותך, גאון שבעת־לחם ושלות השקט היה לה ולכנותיה וידעני ואביון לא החזיקה (טז מט וכל המשך העניין).

וזכרתי את־בריתי אשר ביני וביניכם... לזכר ברית עולם (ט טו-טז); והקמתי את־בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחר־ך לדרתם לברית עולם (יז ז); והיתה בריתי בבשרכם לברית עולם (יז יג).

וזכרתי אני את־בריתי אותך בימי נעוריך, והקימותי לך ברית עולם... והקימתי אני את־בריתי אתך (טז ס-סב); וזכרתי להם ברית שלום ברית עולם יהיה אותם (לז כו).

כל צפור כל־כנף (ז יד).

כל צפור כל־כנף (יז כג).

נח איש צדיק (ו ט); לעשות צדקה ומשפט (יח יט).

ואיש כִּי־יהיה צדיק, ועשה משפט וצדקה (יח ה; והשווה גם לג יב-כ).

בראשית

השפט כלהארץ לא יעשה משפט (יח כה).

יחזקאל

ואמרתם לא יתכן דרך אדני, שמעורנא בית ישראל הדרכי לא יתכן הלא דרכיכם לא יתכנו... לכן איש כדרכיו אשפט אתכם (יח כה-ל; והשווה גם לג יב-כ).

גור אריה יהודה מטרף בני עלית, כרע רבץ כאריה וכלביא מי יקימנו (מט ט).

מה אמך לביא בין אריות רבצה... ותעל אחד מגריה... וילמד לטרף-טרף (יט ב-ג; וראה עוד כב כה).

ותלך לדרש אתיה' (כה כב).

באו אנשים מזקני ישראל לדרש אתיה' (כ א).

וירח ה' את-ריח הניחח ויאמר ה' אלילבו וגו' (ח כא).

בריח ניחח ארצה אתכם וגו' (כ מא).

ויחל נח... ויתגל בתוך אהלה. וירא חם אבי כנען את ערות אביו (ט כ-כב).

ערות-אב גלה-בך (כב י).

הנך מת עליהאשה אשר-לקחת והוא בעלת בעל (כ ג); וגם-אמנה אחתי בת-אבי הוא אך לא בת-אמי, ותהיילי לאשה (כ יב).

ואיש את-אשת רעהו עשה תועבה... ואיש את-אחתו בת-אביו ענה-בך (כב יא); ואיש את-אשת רעהו טמאתם (לג כו).

ויאמר הבה-נא אבוא אליך כי לא ידע כי כלתו הוא (לח טז).

ואיש את-כלתו טמא בזמה (כב יא).

ויהי הגשם עליהארץ, ארבעים יום וארבעים לילה (ז יב).

את ארץ לא מטהרה היא, לא גשמה ביום זעם (כב כד).

ותמת שרה... ויבא אברהם לספד לשרה ולבכתה (כג ב).

בן-אדם הנני לקח ממך את-מחמד עיניך במגפה, ולא תספד ולא תבכה... ותמת אשתי (כד טז-יח).

ובני יון אלישה ותרשיש, כתים ודדנים. מאלה נפרדו איי הגוים (י ד).

מאיי כתים... מאיי אלישה... תרשיש סחרתך... יון... בני דדן... ודן ויון (כו ו-יט).

ומצרים ופוט (י ו).

ממצרים... ופוט (כו ז-י).

את-צידן... ואת-הארודי (י טו-יח).

ישבי צידון וארוד... בני ארוד (כו ח-יא).

בראשית ואשור... ולוד וארם (י כב).	יחזקאל ולוד... ארם... אשור (כו י-כג).
ויון ותבל, ומשך (י ב).	ויון תבל ומשך (כו יג).
ותגרמה (י ג).	מבית תוגרמה (כו יד).
ובני רעמה שבא ודדן (י ז).	בני דדן רכליק... דדן רכלתך... רכלי שבא ורעמה... רכלי שבא (כו טו-כג).
אשר משמאל לדמשק (יד טו).	דמשק סחרתך (כו יח).
ואת־אוזל (י כז).	מאוּזל (כו יט).
וקדר... שנים־עשר נשיאם (כה יג-טז).	וכל־נשיאי קדר (כו כא).
חרן (יא לא, ועוד).	חרן (כו כג).
קדמת־עדן (ד טז).	ועדן (כו כג).
והייתם כאלהים ידעי טוב ורע (ג ה); הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע... וישלחוהו ה' אלהים מגִּדְעֵדֶן, לעבד את האדמה... ויגרש את־האדם (ג כב-כד).	יען גבה לבך ותאמר אל אני... ותתן לבך כלב אלהים... מלא חכמה... ואחללך מהר אלהים ואבדך... על־ארץ השלכתך (כח ב-ז); בגן האלהים... כרשעו גרשָׁתָהוּ (לא ט-יא).
ויטע ה' אלהים גִּבְעֵדֶן... אשר־שם הוהב... ואבן השהם (ב ח-יב); וישכן מקדם לגִּדְעֵדֶן את־הכרבים ואת להט החרב המתהפכת (ג כד).	בעדן גן־אלהים היית כל־אבן יקרה... שהם... וזהב... את־כרוב... בתוך אבני־אש (כח יג-יד); הארץ... היתה כגִּדְעֵדֶן (לו לה).
ויצא יעקב... והנה ה' נצב עליו ויאמר... הארץ אשר אתה שכב עליה לך אתננה ולזרעך (כח י-יג); ויאמר־לו אלהים שמך יעקב... ואת־הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה, ולזרעך אחריך אתן את־ הארץ (לה י-יב).	וישבו על־אדמתם אשר נתתי לעבדי ליעקב (כח כה).

בראשית

התנינים הגדלים (א כא); ופרעה חלם והנה עמד על-היאר (מא א); פרעה מלך-מצרים (מא מו).

יחזקאל

הנני עליך פרעה מלך-מצרים התנים הגדול הרבץ בתוך יאריו, אשר אמר לי יארי ואני עשיתיני (כט ג).

ומצרים ילד... ואת-פתרסים (י יג-יד).

ושבתי את-שבות מצרים והשבתי אתם ארץ פתרוס על-ארץ מכורתם (כט יד); ונתתי יראה בארץ מצרים. והשמתי את-פתרוס (ל יג-יד).

כוש ומצרים ופוט... ומצרים ילד את-לודים (י ו-יג).

ובאה חרב במצרים והיתה חלחלה בכוש... כוש ופוט ולוד (ל ד-ה).

ויטע ה' אלהים גן-בעדן... ויצמח ה' אלהים מן-האדמה כל-עץ נחמד למראה וטוב למאכל... ונהר יצא מעדן להשקות את-הגן (ב ח-י).

מים גדלוהו תהום רממתהו, את-נהרתיה הלך סביבות מטעה... כיהיה שרשו אלמים רבים. ארזים לא-עממהו בגן-אלהים ברושים לא דמו אל-סעפתיו וערמנים לא-היו כפראתיו, כל-עץ בגן-אלהים לאדמה אליו ביפיו... ויקנאהו כל-עצי-עדן אשר בגן האלהים (לא ד-ט).

כל-חית השדה ואת כל-עוף השמים (ב יט).

בסעפתיו קננו כל-עוף השמים ותחת פארתיו ילדו כל חית השדה (לא ו); ומעין זה לא יג).

ויכלא הגשם מן-השמים (ח ב).

ויכלאו מים רבים (לא טו).

יהי מארת ברקיע השמים (א יד).

כל-מאורי אור בשמים (לב ח).

עילם ואשור (י כב).

שם אשור... שם עילם (לב כב-כד).

ותבל, ומשך (י ב).

שם משך תבל (לב כו).

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום (לו לא).

שמה אדום מלכיה וכל-נשיאיה (לב כט).

ויבא הפליט ויגד לאברם העברי (יד יג).

בא-אלי הפליט מירושלם לאמר הכתה העיר (לג כא).

בראשית

ויאמר אברם... ואנכי הולך ערירי... הן לי לא נתתה זרע, והגנה בן־ביתי יורש אתי. והגנה דבר־ה' אליו לאמר לא יירשך זה, כי־אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך... לתת לך את־הארץ הזאת לרשתה (טו ב-ז).

אך־בשר בנפשו דמו לא תאכלו... שפך דם האדם באדם דמו ישפך (ט ד-ו).

ועל־חרבך תחיה... וישטם עשו את־יעקב... ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את־יעקב אחי (כו מ-מא).

בגן־עדן (ב טו).

ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה (כ ז).

גמר ומגוג... ותבל, ומשך (י ב).

ובני חם, כוש ומצרים ופוט (י ו).

ובני גמר... ותגרמה (י ג).

מקנה קנינו (לא יח).

ובני יזן אלישה ותרשיש... ובני רעמה שבא ודדן (י ד-ז).

בהמה ורמש וחית־ארץ למינה... את־חית הארץ למינה ואת־הבהמה למינה ואת כל־רמש האדמה למינהו... נעשה אדם... וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל־הארץ ובכל־הרמש הרמש על־הארץ וגו' (א כד-ל).

יחזקאל

אחד היה אברהם ויירש את־הארץ (לג כד).

על־הדם תאכלו... ודם תשפכו (לג כה).

יען היות לך איבת עולם ותגר את־בני ישראל על־ידי־חרב, בעת אידם בעת עון קץ (לה ה).

הארץ הלזו הנשמה היתה כגן־עדן (לו לה).

מארבע רוחות באי הרוח ופחי בהרוגים האלה ויחיו (לו ט).

גוג ארץ המגוג נשיא ראש משך ותבל (לח ב); הנני אליך גוג נשיא ראש משך ותבל (לח ג = לט א).

פרס כוש ופוט (לח ה).

גמר וכל־אגפיה בית תוגרמה (לח ו).

מקנה וקנין (לח יב-יג).

שבא ודדן וסחרי תרשיש (לח יג).

ורעשו מפני דגי הים ועוף השמים וחית השדה וכל־הרמש הרמש על־האדמה וכל האדם אשר על־פני האדמה (לח כ).

בראשית

וה' המטיר עלי־סדם ועל־עמרה גפרית ואש
(יט כד).

כל־חית השדה ואת כל־עוף השמים (ב יט);
כל צפור כל־כנף (ז יד); וירד העיט על־
הפגרים (טו יא).

גמר ומגוג... מאלה נפרדו איי הגוים (י ב-ה).

וישכן מקדם לגן־עדן את־הכרבים (ג כד).

ונמלתם את בשר ערלתכם... ובן־שמנת ימים
ימול לכם כל־זכר... מכל בן־נכר (יז יא-יב).

ישרצו המים שרץ נפש חיה... ויברא
אלהים... ואת כל־נפש החיה הרמשת אשר
שרצו המים למינהם... וירדו בדגת הים (א
כ-כו).

ויצמח ה' אלהים מן־האדמה כל־עץ נחמד
למראה וטוב למאכל (ב ט).

ביום ההוא כרת ה' את־אברם ברית לאמר,
לזרעך נתתי את־הארץ הזאת מנהר מצרים
עדהנהר הגדל נהר־פרת (טו יח).

כל־אלה שבטי ישראל שנים עשר (מט כח).

רשימות שנים־עשר שבטי ישראל (לה כג-כו;
מו ח-כו; מט ג-כו).

יחזקאל

וגשם שוטף ואבני אלגביש אש וגפרית
אמטיר עליו (לח כב).

לעיט צפור כל־כנף וחית השדה נתתיך
לאכלה (לט ד); אמר לצפור כל־כנף ולכל
חית השדה הקבצו ובאו האספו מסביב על־
זבחי אשר אני זבח לכם זבח גדול על הרי
ישראל, ואכלתם בשר ושתיתם דם (לט יז).

ושלחת־אש במגוג ובישבי האיים לבטח
(לט ו).

ועשוי כרובים (מא יח, ועוד פעמים אחדות
בעניין זה).

כל־בן־נכר ערל לב וערל בשר (מד ט).

והיה כל־נפש חיה אשר־ישרץ אל כל־אשר
יבוא שם נחלים יחיה והיה הדגה רבה מאד...
למינה תהיה דגתם כדגת הים הגדול רבה
מאד (מז ט-י).

ועל־הנחל יעלה על־שפתו מזה ומזה כל־עץ
מאכל לאיבול עלהו ולא־יתם פריו... והיה
(קרי) פריו למאכל ועלהו לתרופה (מז יב).

כה אמר אדני ה' גה גבול אשר תתנחלו את־
הארץ... אשר נשאתי את־ידי לתתה
לאבתים, ונפלה הארץ הזאת לכם בנחלה.
וזה גבול הארץ וגו' (מז יג-טו ואילך).

לשני עשר שבטי ישראל (מז יג).

(מח א-ח; כב-כח; לא-לד).

יב. מקבילות בין ספר בראשית לתרי"עשר

הושע
והיה מספר בניישראל כחול אשר לאימד
ולא יספר... יאמר להם בני אליחי (ב א).

והיא לא ידעה כי אנכי נתתי לה הדגן
והתירוש והיצהר (ב י, ועוד כמה פעמים
בהושע מעין זה).

וכרתי להם ברית ביום ההוא עס־חית השדה
ועס־עוף השמים ורמש האדמה (ב כ).

וארשתיך לי בצדק ובמשפט (ב כא).

באחרית הימים (ג ה).

איך־אמת ואיך־חסד (ד א).

על־כן תאבל הארץ ואמלל כל־ישוב בה בחית
השדה ובעוף השמים, וגס־דגי הים יאספו
(ד ג).

עס־הזנות יפרדו ועס־הקדשות יזבחו (ד יד).

בראשית
כי־ברך אברכך והרבה ארבה את־זרעך
ככוכבי השמים וכחול אשר על־שפת הים...
והתברכו בזרעך כל גויי הארץ (כב יז-יח);
ושמתי את־זרעך כחול הים אשר לא־יספר
מרב (לב יג).

ויתן־לך האלהים מטל השמים ומשמני
הארץ, ורב דגן ותירש (כו כח).

ומוראכם וחתכם יהיה על כל־חית הארץ ועל
כל־עוף השמים, בכל אשר תרמש האדמה...
בידכם נתננו (ט ב); ואני הנני מקים את־
בריתי אתכם... ואת כל־נפש החיה אשר
אתכם בעוף בבהמה ובכל־חית הארץ אתכם
(ט ט-י).

לעשות צדקה ומשפט (יח יט).

באחרית הימים (מט א).

חסד ואמת (כד מט, ועוד).

ויגוע כל־בשר הרמש על־הארץ בעוף
ובבהמה ובחיה ובכל־השרץ השרץ על־
הארץ, וכל האדם. כל אשר נשמת־רוח חיים
באפיו מכל אשר בחר בה מתו. וימח את־כל־
היקום אשר על־פני האדמה מאדם עד־בהמה
עד־רמש ועד־עוף השמים וימחו מן־הארץ
(ז כא-כג).

ויראה יהודה ויחשבה לזונה... איה הקדשה
(לח טו-כא).

בראשית

ויקרא ה' אלהים אל־האדם, ויאמר לו... המך
העץ אשר צויתך לבלתי אכל־ממנו אכלת (ג
ט-יא).

הושע

והמה כאדם עברו ברית, שם בגדו בי (ו ז).

וקוץ ודרדר תצמיח לך (ג יח).

קוץ ודרדר יעלה על־מזבחותרם (י ח).

והכני אם על־בנים (לב יב).

אם על־בנים רַטשה (י יד).

סדם... עמרה... צביים (יד ב); כִּי־משחתים
אנחנו את־המקום הזה... וישלחנו ה'
לשחתה... לבלתי הפכי את־העיר (יט יג-כא).

איך אתנך כאדמה אשימך כצבאים, נהפך
עלי לבי... לא אשוב לשחת אפרים (יא ח-ט).

ואחרי־כן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו
ויקרא שמו יעקב וגוי' (כה כו); ויאמר הכי
קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים וגוי' (כו
לו); ויותר יעקב לבדו, ויאבק איש עמו עד
עלות השחר. וירא כי לא יכל לו... ויאמר
שלחני כי עלה השחר, ויאמר לא אשלחך כי
אם־ברכתני... ויאמר לא יעקב יאמר עוד
שמך כי אם־ישראל, כִּי־שרית עם־אלהים
ועם־אנשים ותוכל (לב כה-כט); ויאמר
אלהים אל־יעקב קום עלה בית־אל... ויבא
יעקב לווה אשר בארץ כנען הוא בית־אל...
ויאמר־לו אלהים שמך יעקב, לא־יקרא שמך
עוד יעקב כי אם־ישראל יהיה שמך וגוי'
(לה א-י).

בבטן עקב את־אחיו, ובאונו שרה את־אלהים.
וישר אל־מלאך ויכל בכה ויתחנך־לו, בית־אל
ימצאנו ושם ידבר עמנו (יב ד-ה).

וקום ברחלך אל־לבן אחי חרנה (כו מג); קום
לך פדנה ארם וגוי' (כח ב); ויעבד יעקב ברחל
שבע שנים וגוי' (כט כ); אשובה ארעה צאנך
אשמר (ל לא).

ויברח יעקב שדה ארם, ויעבד ישראל באשה
ובאשה שמר (יב יג).

בראשית

עדה וצלה שמען קולי נשי למך האזנה
אמרתי (ד כג).

יואל

שמעו־זאת הזקנים והאזינו כל יושבי הארץ
(א ב).

כאריה וכלביא (מט ט).

שניו שני אריה ומתלעות לביא לו (א ו).

בראשית

ורב דגן ותירש (כו כח).

יואל

שדד דגן הוביש תירוש (א י, ועוד כיוצא בזה).

וינחהו בגן־עדן (ב טו).

כגן־עדן הארץ לפניו (ב ג).

השפט כלהארץ לא יעשה משפט (יח כה).

יעורו ויעלו הגוים אל־עמק יהושפט, כי שם אשב לשפט את־כל־הגוים מסביב (ד יב).

בראשית

עשו... עליכן קרא־שמו אדום (כה ל); ועל־חרבך תחיה ואת־אחיך תעבד, והיה כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך. וישטם עשו את־יעקב על־הברכה אשר ברכו אביו, ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את־יעקב אחי (כו מ-מא).

עמוס

על־שלשה פשעי אדום ועל־ארבעה לא אשיבנו, על־רדפו בחרב אחיו ושחת רחמיו ויטרף לעד אפו ועברתו שמרה נצח (א יא).

וימכרו את־יוסף לישמעאלים בעשרים כסף (לו כח).

על־מכרם בכסף צדיק ואביון בעבור נעלים (ב ו).

וה' אמר, המכסה אני מאברהם אשר אני עשה (יח יז).

כי לא יעשה אדני ה' דבר, כי אס־גלה סודו אל־עבדיו הנביאים (ג ז).

טרפה לא־הבאתי אליך אנכי אחטנה מידי תבקשנה (לא לט).

כאשר יציל הרעה מפי הארי שתי כרעים או בדל־אזן (ג יב).

ויקרא את־שם־המקום ההוא בית־אל... וידר יעקב נדר... וכל אשר תתן־לי עשר אעשרנו לך (כח יט-כב); ויבא יעקב לווה אשר בארץ כנען הוא בית־אל... ויבן שם מזבח (לה ו-ז).

שמעו והעידו בבית יעקב... ופקדתי על־מזבחות בית־אל ונגדעו קרנות המזבח ונפלו לארץ (ג יג-יד); באו בית־אל... והביאו... מעשרתיכם (ד ד).

וה' המטיר על־סדם ועל־עמרה גפרית ואש, מאת ה' מן־השמים. ויהפך את־הערים האל (יט כד-כה).

הפכתי בכם כמהפכת אלהים את־סדם ואת־עמרה ותהיו כאוד מצל משרפה (ד יא).

ותלך לדרש את־ה' (כה כב).

דרשו את־ה' וחיו (ה ו).

<p>עמוס אולי יחנן ה' אלהי-צבאות שארית יוסף (ה טו).</p>	<p>בראשית אני יוסף אחיכם... וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית (מה ד-ז).</p>
<p>ויגל כמים משפט, וצדקה כנחל איתן (ה כד, ועוד כיוצא בזה בעמוס).</p>	<p>ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (יח יט).</p>
<p>מי יקום יעקב, כי קטן הוא (ז ב).</p>	<p>ותלבש את-יעקב בנה הקטן (כו טו).</p>
<p>נחם ה' על-זאת (ז ג).</p>	<p>וינחם ה'... כי נחמתי (ו ו-ז).</p>
<p>ותאכל את-תהום רבה (ז ד).</p>	<p>מעינת תהום רבה (ז יא).</p>
<p>חזה לך ברחלך אל-ארץ יהודה (ז יב).</p>	<p>וקום ברחלך אל-לבן אחי חרנה (כו מג).</p>
<p>ונשבירה שבר והשבת ונפתחה-בר (ח ה).</p>	<p>ויפתח יוסף את-כל-אשר בהם וישבר למצרים (מא נו); וכל-הארץ באו מצרימה לשבר אל-יוסף, כי-חזק הרעב בכל-הארץ. וירא יעקב כי יש-שבר במצרים (מא נו - מב א).</p>
<p>ומפל בר נשביר (ח ו).</p>	<p>לשבר בר ממצרים (מב ג).</p>
<p>והעליתי על-כל-מתנים שק ועל-כל-ראש קרחה, ושמחיה כאבל יחיד ואחריתה כיום מר (ח י).</p>	<p>וישם שק במתניו, ויתאבל על-בנו ימים רבים (לו לד).</p>
<p>משם אצוה את-הנחש ונשכם (ט ג).</p>	<p>יהידן נחש... הנשך (מט יז).</p>
<p>הלוא את-ישראל העליתי מארץ מצרים ופלשתיים מכפתור (ט ז).</p>	<p>ומצרים... אשר יצאו משם פלשתים ואת-כפתרים (י יג-יד).</p>
<p>עובדיה הנה קטן נתתיך בגוים, בזוי אתה מאד (ב).</p>	<p>בראשית ויבו עשו את-הבכרה (כה לד).</p>
<p>והאבדתי חכמים מאדום ותבונה מהר עשו (ח).</p>	<p>וישב עשו בהר שעיר עשו הוא אדום (לו ח).</p>
<p>למען יכרת-איש מהר עשו מקטל. מחמס</p>	<p>ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי</p>

בראשית

ואהרגה את יעקב אחי (כו מא).

עובדיה

אחך יעקב תכסך בושה (ט-י).

והיה המחנה הנשאר לפליטה (לב ט).

ובהר ציון תהיה פליטה והיה קדש (יז).

ואלה המלכים אשר מלכו בארץ אדום, לפני
מלך-מלך לבני ישראל (לו לא).

וגלת החל-הזה לבני ישראל... ועלו מושעים
בהר ציון לשפט את-הר עשו, והיתה לה'
המלוכה (כ-כא)*.

בראשית

ואת-דסן בין נינוה ובין כלח, הוא העיר
הגדולה (י יב).

יונה

נינוה העיר הגדולה (א ב); ונינוה היתה עיר-
גדולה לאלהים (ג ג).

ובני יון אלישה ותרשיש (י ד).

ויקם יונה לברח תרשישה וגו' (א ג).

ויבא הפליט ויגד לאברם העברי (יד יג); ראו
הביא לנו איש עברי... העבד העברי (לט יד-
יז); כִּי־גַבַּב גִּנְבְּתִי מארץ העברים (מ טו); נער
עברי (מא יב); כי לא יוכלון המצרים לאכל
את-העברים לחם (מג לב).

ויאמר אליהם עברי אנכי (א ט).

ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ
(כד ג); ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה
המים קרא ימים (א י).

ואת-ה' אלהי השמים אני ירא אשר-עשה את-
הים ואת-היבשה (א ט).

ויאמר ה' אלהים לאשה מה-זאת עשית (ג יג);
ויקרא פרעה לאברם ויאמר מה-זאת עשית
לי (יב יח); ויאמר אבימלך מה-זאת עשית לנו
(כו י).

וייראו האנשים יראה גדולה ויאמרו אליו
מה-זאת עשית (א י).

וידר יעקב נדר לאמר (כח כ); אנכי האל בית-
אל אשר משחת שם מצבה אשר נדרת לי שם
נדר, עתה קום וגו' (לא יג).

וידרו נדרים (א טז); אשר נדרתי אשלמה
(ב י).

* במבוא 'דעת מקרא' לעובדיה (עמ' II, הערה 41) ציינו שעובדיה זכר בנבואתו - אם במפורש אם במרומז - אחדים משמות אלופי אדום וכן כמה מערי אדום, והרי הם: תימן (ט), הוא תימן בן אליפז (בר' לו יא) הוא אלוף תימן (בר' לו מב); ב'ואל' תגדל פיך' (יב) יש אולי רמז לאלוף מגדיאל (בר' לו מג); ב'ולעז' (טז) יש אולי רמז לאלוף עלוה (בר' לו מ); ב'נבעו מצפניו' (ו) יש אולי רמז לאלוף צפו (בר' לו טו); ב'אמר בלבו' (ג) יש אולי רמז לאלוף אומר (בר' לו טו); וב'שמועה שמעני' (א) יש אולי רמז לאלוף שמה (בר' לו יז). בלשון 'אם-בצרים באו לך' (ה) יש רמז לעיר בצרה (בר' לו לג; וראה ראש יש' סג).

בראשית והאמן בה' (טו ו).	יונה ויאמינו אנשי נינוה באלהים (ג ה).
וישם שק במתניו (לו לד).	וילבשו שקים... ויתכסו שקים (ג ה-ח).
מקטן ועדי גדול (יט יא).	מגדולם ועדיקטנם (ג ה).
ותמלא הארץ חמס... כיהשחית כלבשר אתדרכו (ו יא-יב).	וישבו איש מדרכו הרעה ומן החמס אשר בכפיהם (ג ח).
וינחם ה' (ו ו).	וינחם האלהים (ג י).
ויצא קין מלפני ה', וישב בארץ נוד קדמת עדן (ד טז).	ויצא יונה מן העיר וישב מקדם לעיר (ד ה).
בראשית היה דבריה אל אברם (טו א).	מיכה דברה' אשר היה אלי מיכה (א א).
ראה אלהים עד ביני ובינך (לא נ).	ויהי אדני אלהים בכם לעד (א ב).
וירד ה' לראת את העיר ואתה מגדל (יא ה); הבה נרדה (שם ז); ויאמר ה'... ארדה נא ואראה (יח כ-כא).	כיהנה ה' יצא ממקומו, וירד ודרך עליבמתי (קרי) ארץ (א ג).
וירד יהודה... ויט עדי איש עדלמי... והיה בכויב בלדתה אתו (לח א-ה).	בתי אכויב לאכזב למלכי ישראל... עד עדלם יבוא כבוד ישראל (א יד-טו).
והוא צלע עלי רכו (לב לב); ואני אתנהלה לאטי (לג יד).	אספה הצלעה... ושמתי אתה הצלעה לשארית והנהלאה לגוי עצום (ד ו-ז).
גד גדוד יגודנו, והוא יגד עקב (מט יט).	עתה תתגדדי בתגדוד (ד יד).
ותלד רחל... ותקבר בדרך אפרתה הוא בית לחם (לה טז-יט).	ואתה בית לחם אפרתה... לכן יתנם עדיעת יולדה ילדה (ה א-ב).
כנמרד גבור ציד... מן הארץ הוא יצא אשור (י ט-יא).	ורעו את ארץ אשור בחרב ואת ארץ נמרד בפתחיה (ה ה).

בראשית

גור אריה יהודה מטרף בני עלית, כרע רבץ
כאריה וכלביא מי יקימנו (מט ט).

ותמלא הארץ חמס (ו יא).

מנהר מצרים עדינההר הגדל (טו יח).

ויאמר ה' אלהים אליהנחש... עליגחנך תלך
ועפר תאכל כלימי חייך (ג יד).

ברוך ה' אלהי אדני אברהם אשר לא-עזב
חסדו ואמתו מעם אדני (כד כז); ויאמר בי
נשבעתי נאס'ה' (כב טז); ויאמר יעקב...
קטנתי מכל החסדים ומכל-האמת אשר
עשית את-עבדך (לב י-יא); אשר נשבע
לאברהם ליצחק וליעקב (נ כד).

בראשית

הכצעקתה הבאה אלי עשו כלה (יח כא).

גור אריה יהודה מטרף בני עלית, כרע רבץ
כאריה וכלביא מי יקימנו (מט ט).

ובני חם, כוש ומצרים ופוט וכנען... ומצרים
ילד את-ילודים ואת-ענמים ואת-להבים
(י ו-יג).

בראשית

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, וכל-יצר
מחשבת לבו רק רע כלהיום... ויאמר ה'
אמחה את-האדם... כי נחמתי כי עשיתם (ו
ה-ז); ותשחת הארץ לפני האלהים, ותמלא
הארץ חמס. וירא אלהים את-הארץ והנה
נשחתה... ויאמר אלהים לנח קץ כל-בשר בא
לפני כי-מלאה הארץ חמס מפניהם (ו יא-יג).

מיכה

כאריה בבהמות יער... אשר אס-עבר ורמס
וטרף ואין מציל (ה ז).

אשר עשיריה מלאו חמס (ו יב).

יום הוא ועדיך יבוא למני אשור וערי מצור
(=מצרים), ולמני מצור ועדינהר (ז יב).

ילחכו עפר כנחש כוחלי ארץ (ז יז).

תתן אמת ליעקב חסד לאברהם, אשר-
נשבעת לאבתינו מימי קדם (ז כ).

נחום

כלה יעשה מקומה... כלה הוא עשה (א ח-ט).

איה מעון אריות ומרעה הוא לכפרים, אשר
הלך אריה לביא שם גור אריה ואין מחריד.
אריה טרף בדי גרותיו ומחנק ללבאתיו,
וימלא-טרף חריו ומענתיו טרפה (ב יב-יג).

כוש עצמה ומצרים ואין קצה, פוט ולובים
היו בעזרתך (ג ט).

חבקוק

עדי-אנה ה' שועתי ולא תשמע, אזעק אליך
חמס ולא תושיע. למה תראני און ועמל
תביט ושד וחמס לנגדי, ויהי ריב ומדון
ישא (א ב-ג).

בראשית

חללה לך מעשח כדבר הזה להמית צדיק עם־
רשע והיה כצדיק כרשע, חללה לך השפט
כלהארץ לא יעשה משפט (יח כה).

היה דבריה אל־אברם במחזה... לא יירשך
זה, כיאם אשר יצא ממעיך הוא יירשך...
ויאמר הבטינא השמימה וספר הכוכבים אם־
תוכל לספר אתם, ויאמר לו כה יהיה זרעך.
והאמן בה', ויחשבה לו צדקה (טו א-ו).

ויזכר אלהים את־נח ואת כל־החיה ואת־כל
הבהמה אשר אתו בתבה, ויעבר אלהים רוח
על־הארץ וישכו המים (ח א).

ברכת אביך גברו על־ברכת הורי עד־תאות
גבעת עולם (מט כו).

חבקוק

עד־אנה ה' שועתי... טהור עינים... למה
תביט בוגדים תחריש בבלע רשע צדיק ממנו
(א ב-ג).

כי עוד חזון למועד ויפח לקץ ולא יכוב, אם־
יתמהמה חכה־לו כיבא יבא לא יאחר...
וצדיק באמונתו יחיה (ב ג-ד).

ה' שמעתי שמעך יראתי ה' פעלך בקרב
שנים חייהו בקרב שנים תודיע, ברגו רחם
תזכור (ג ב).

ויתפצצו הררי־עד שחו גבעות עולם (ג ו).

צפניה

אסף אסף כל מעל פני האדמה... אסף אדם
ובהמה אסף עוף־השמים ודגי הים
והמכשלות את־הרשעים, והכרתי את־האדם
מעל פני האדמה (א ב-ג).

כי־מואב כסדם תהיה ובני עמון כעמרה
ממשק חרול ומכרה־מלח (ב ט).

וישתחוו־לו איש ממקומו כל איי הגוים
(ב יא).

גם־אתם כושים חללי חרבי המה. ויט ידו על־
צפון ויאבד את־אשור, וישם את־גיננה
לשממה (ב יב-יג).

תאכל כל־הארץ. כי־אז אהפך אל־עמים שפה

בראשית

אמחה את־האדם אשר־בראתי מעל פני
האדמה מאדם עד־בהמה עד־רמש ועד־עוף
השמים (ו ז).

וה' המטיר על־סדם ועל־עמרה גפרית ואש...
ותבט אשתו מאחריו, ותהי נציב מלח...
ותקרא שמו מואב... הוא אבי בני־עמון (יט
כד-לח).

מאלה נפרדו איי הגוים (י ה).

וכוש ילד... מן־הארץ הקוא יצא אשור, ויבן
את־גיננה (י ח-יא).

ויהי כל־הארץ שפה אחת, ודברים אחדים

צפניה
ברורה, לקרא כלם בשם ה' לעבדו שכס אחד
(ג ח-ט).

חגי
כלאו שמים מטל, והארץ כלאה יבולה.
ואקרא חרב עליהארץ... ועליהדגן ועלי-
התירוש ועליהיצהר... ועל כליגייע כפים
(א י-יא).

כי־אני אתכם נאם ה' צבאות... ורוחי עמדת
בתוכם, אל־תיראו (ב ד-ה).

ואני מרעיש את־השמים ואת־הארץ ואת־הים
ואת־החרבה. והרעשתי את־כל־הגוים (ב ו-ז;
וראה שם כא-כב).

זכריה
ראיתי הלילה (א ח).

ואשא את־עיני וארא, והנה (ב א; ה ט).

ויצא המלאך הדבר כי, ויאמר אלי שא נא
עיניך וראה (ה ה).

והבאתי אתם ושכנו בתוך ירושלם, והירלי
לעם ואני אהיה להם לאלהים באמת ובצדקה
(ח ח).

גם־את בדם־בריתך שלחתי אסירך מבור אין
מים בו (ט יא).

דגן בחורים ותירוש ינוכב בתלות (ט יז).

בראשית
(יא א); כי־שם בלל ה' שפת כלהארץ
(יא ט).

בראשית
מטל השמים ומשמני הארץ, ורב דגן ותירש
(כו כח); הייתי ביום אכלני חרב... ואת־יגיע
כפי ראה אלהים (לא מ-מב).

אל־תירא כי־אתך אנכי (כו כד); אל־תירא...
אנכי ארד עמך מצרימה ואנכי אעלך גם־עלה
(מו ג-ד).

ויהי חתת אלהים עליהערים אשר
סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב
(לה ה).

בראשית
וירא אליו ה' בלילה ההוא (כו כד); ויאמר
אלהים לישראל במראת הלילה (מו ב).

וישא עיניו וירא והנה (יח ב); וישא אברהם
את־עיניו וירא והנה (כב ג).

וה' אמר אל־אברם... שא נא עיניך וראה
(יג יד).

ונתתי לך ולזרעך אחריו את ארץ מגריך את
כל־ארץ כנען לאחוזת עולם, והייתי להם
לאלהים (יז ח).

וישלכו אתו הברה, והבור רק אין בו מים (לו
כד).

ורב דגן ותירש (כו כח).

זכריה	בראשית
שאלו מה' מטר בעת מלקוש ה' עשה חזיונים, ומטר-גשם יתן להם לאיש עשב בשדה (י א).	וכל-עשב השדה טרם יצמח, כי לא המטיר ה' אלהים על-הארץ ואדם אין לעבד את-האדמה (ב ה).
כי התרפים דבר-ראון (י ב).	ותגנב רחל את-התרפים אשר לאביה (לא יט וכל העניין שם).
וארעה את-צאן ההרגה... ואקח-לי שני מקלות (יא ז).	ויעקב רעה את-צאן לבן הנותרת. ויקח-לו יעקב מקל לבנה וגוי' (ל לו-לז).
כי הנה-אנכי מקים רעה בארץ הנכחדות לא יפקד הנער לא-יבקש והנשברת לא ירפא, הנצבה לא יכלכל ובשר הבריאה יאכל ופרסיהן יפרק. הוי רעי האליל עזבי הצאן (יא טז-יז).	זה עשרים שנה אנכי עמך רחליך ועזיך לא שכלו, ואילי צאנך לא אכלתי. טרפה לא הבאתי אליך אנכי אחטנה מידי תבקשנה, גנבתי יום וגנבתי לילה (לא לח-לט).
נאסיה' נטה שמים ויסד ארץ ויצר רוח-אדם בקרבו (יב א).	בראשית ברא אלהים, את השמים ואת הארץ (א א); וייצר ה' אלהים את-האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים (ב ז).
ונאספו עליה כל גויי הארץ (יב ג).	והתברכו בזרעך כל גויי הארץ (כב יח).
ולא ילבשו אדרת שער (יג ד).	כלו כאדרת שער (כה כה).
איש-עבד אדמה אנכי כי אדם הקנני מנעורי (יג ה).	קניתי איש אתיה'... וקין היה עבד אדמה (ד א-ב); ויחל נח איש האדמה (ט כ).
והיה יום-אחד הוא יודע לה' לא-יום ולא לילה, והיה לעת-ערב יהיה-אור (יד ז).	במה אדע כי אירשנה... ויהי השמש לבוא ותרדמה נפלה על-אברם, והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו. ויאמר לאברם ידע תדע כי-גר יהיה זרעך בארץ לא להם... ויהי השמש באה ועלטה היה, והנה תנור עשן ולפיד אש... כיום ההוא כרת ה' את-אברם ברית לאמר וגוי' (טו ח-יח).

בראשית

ויצא הראשון אדמוני כלו כאדרת שער, ויקראו שמו עשו. ואחר־יכן יצא אחיו וידו אחזת בעקב עשו ויקרא שמו יעקב... ורבקה אהבת את־יעקב (כה כה-כח).

כי־אמר אכפרה פניו במנחה ההלכת לפני ואחר־יכן אראה פניו אולי ישא פני (לב כא); ולקחת מנחתי מידי, כי עליכן ראיתי פניך כראת פני אלהים ותרצני... כיחנני אלהים (לג י-יא).

זה ספר תולדות אדם, ביום ברא אלהים אדם בדמות אלהים עשה אתו (ה א-ב).

ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', וימתהו ה'. ויאמר יהודה לאונן בא אל־אשת אחיך ויבם אתה, והקם זרע לאחיך. וידע אונן כי לא לו יהיה הזרע, והיה אס־בא אל־אשת אחיו ושחת ארצה לבלתי נתן־זרע לאחיו. וירע בעיני ה' אשר עשה, וימת גס־אתו (לח ז-י).

השפט כל־הארץ לא יעשה משפט (יח כה).

ה' אלהי השמים... הוא ישלח מלאכו לפניך... (כד ז); ישלח מלאכו אתך והצליח דרכך (כד מ).

וארבת השמים נפתחו (ז יא); והאבן הזאת אשר־שמתי מצבה יהיה בית אלהים, וכל אשר תתן־לי עשר אעשרנו לך (כח כב).

מה־בצע כי נהרג את־אחינו (לו כו); עקב אשר־שמע אברהם בקלי, וישמר משמרתו (כו ה); באשרי כי אשרוני בנות (ל יג).

מלאכי

הלוא־אח עשו ליעקב נאס־ה' ואהב את־יעקב (א ב).

הקריבהו נא לפחתך הירצך או הישא פניך אמר ה' צבאות. ועתה חל־נא פני־אל ויחננו, מידכם היתה זאת הישא מכם פנים אמר ה' צבאות... ומנחה לא־ארצה מידכם... והבאתם את־המנחה, הארצה אותה מידכם אמר ה' (א ח-יג).

הלוא אב אחד לכלנו הלוא אל אחד בראנו (ב י).

יכרת ה' לאיש אשר יעשנה ער וענה (ב יב); ומה האחד מבקש זרע אלהים (ב טו).

איה אלהי המשפט (ב יז).

הנני שלח מלאכי ופנה־דרך לפני (ג א).

הביאו את־כ־המעשר אל־בית האוצר ויהי טרף בביתי ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות, אס־לא אפתח לכם את ארבות השמים והריקתי לכם ברכה עד־בלידי (ג י).

ומה־בצע כי שמרנו משמרתו... ועתה אנחנו מאשרים זדים (ג יד-טו).

ויזרחלו השמש כאשר עבר את פנואל, והוא
צלע על ירכו (לב לב); ויבא יעקב שלם
(לג יח).

וירחה לכם יראי שמי שמש צדקה ומרפא
בכנפיה, ויצאתם ופשתם כעגלי מרבק (ג כ).

הושע (בביקור עליון)

יג. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר דברי הימים

בפרשה הפותחת את ספר דברי הימים (א א - ב ב) ארבעה ענייני יוחסין: א) עשרת ראשי הדורות מאדם ועד נח (א-ד); ב) יוחסי בני נח (ה-כג); ג) עשרת ראשי הדורות מנח ועד אברם = אברהם (כד-כו); ד) יוחסי בני אברהם (כח - ב ב). ביוחסי בני נח מציינים הכתובים שם את: בני יפת (ה-ז), בני חם (ח-טז), בני שם (יז-כג). עם יוחסי בני אברהם נמנים: בני ישמעאל (כט-לא), בני קטורה (לב-לג), בני עשו (לה-לז), בני שעיר שהורישום בני עשו (לח-מב), מלכי אדום (מג-נ), אלופי אדום (נא-נד), בני ישראל (ב א-ב).

כל רשימות היוחסין יסודן בספרנו, ספר בראשית. מקצת מן השמות באו שם בשינויים קלים, ועמדנו על כך ב'דעת מקרא' לספר דברי הימים, שינוי שינוי במקומו. וראה עוד בכרך א לספר בראשית, לוח 'שבעים בני נח' (עמ' רעה), ושם ציינו בסוגרים את הנוסח של כמה מן השמות בדברי הימים. וראה עוד לוח 'שבעים בני אברהם' (שם עמ' תנו). והרי יתר המקבילות בין ספר דברי הימים לבין ספרנו, החל מיוחסי אברהם.

בראשית	דה"א
ולאיקרא עוד את־שמך אברם, והיה שמך אברהם כי אביהמון גוים נתתיך (יז ה).	אברם הוא אברהם (א כז).
ויסף אברהם ויקח אשה ושמה קטורה... ולבני הפילגשים אשר לאברהם (כה א-ו).	ובני קטורה פילגש אברהם (א לב).
אברהם הוליד את־יצחק (כה יט); עשו ויעקב בניו (לה כט); לאיקרא שמך עוד יעקב כי אם־ישראל (לה י).	ויולד אברהם את־יצחק, בני יצחק עשו וישראל (א לד).
ואלה שמות בני־ישראל (מו ח); בני לאה בכור יעקב ראובן, ושמעון ולוי ויהודה ויששכר וחבלון. בני רחל יוסף ובנימן. ובני בלהה שפחת רחל דן ונפתלי. ובני זלפה שפחת לאה גד ואשר, אלה בני יעקב (לה כג-כו עד הזקף).	אלה בני ישראל, ראובן שמעון לוי ויהודה יששכר וחבלון. דן יוסף ובנימן נפתלי גד ואשר (ב א-ב).
וירא־שם יהודה בת־איש כנעני ושמו שוע, ויקחה ויבא אליה. ותהר ותלד בן, ויקרא את־שמו ער. ותהר עוד ותלד בן, ותקרא את־שמו	בני יהודה ער ואונן ושלה שלושה נולד לו מבת־שוע הכנענית, ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה' וימיתוהו. ותמר כלתו ילדה לו את־

בראשית

אונן. ותסף עוד ותלד בן, ותקרא את־שמו שלה... ויקח יהודה אשה לער בכורו, ושמה תמר. ויהי ער בכור יהודה רע בעיני ה', וימתהו ה'... ותמת בת־שוע אשת־יהודה... ויגד לתמר... ויראה יהודה... ויאמר הבה־נא אבוא אליך כי לא ידע כי כלתו הוא... ויבא אליה ותהר לו... ויהי בלדתה... ויקרא שמו פרץ. ואחר יצא אחיו... ויקרא שמו זרח (לח ב-ל; וראה עוד מו יב).

דה"א

פרץ ואת־זרח, כל־בני יהודה חמשה. בני־פרץ חצרון וחמול (ב ג-ה); בני יהודה, פרץ חצרון וגו' (ד א).

בדרך אפרתה הוא בית לחם (לה יט).

אלה היו בני כלב בן־חור בכור אפרתה, שובל אבי קרית יערים. שלמא אבי בית־לחם (ב נ-נא); אלה בני־חור בכור אפרתה אבי בית לחם (ד ד).

בעצב תלדי בנים (ג טז); ויהי בהקשתה בלדתה... ותקרא שמו בן־אוני (לה יז-יח).

ואמו קראה שמו יעבץ לאמר כי ילדתי בעצב (ד ט).

כי־ברך אברכך (כב יז).

אם־ברך תברכני (ד י).

ובני שמעון ימואל וימין ואהד ויכין וצחר, ושואל בן־הכנענית (מו י).

בני שמעון, נמואל וימין יריב זרח שאול (ד כד).

והיה זרעך כעפר הארץ ופרצת (כח יד).

ובית אבותיהם פרצו לרוב (ד לח).

לגור בארץ באנו כי־אין מרעה לצאן אשר לעבדיך כי־כבד הרעב בארץ כנען, ועתה ישברנא עבדיך בארץ גשן (מו ד).

וילכו למבוא גדר... לבקש מרעה לצאנם. וימצאו מרעה שמן וטוב... כי מן־חם הישבים שם לפנים... ויחרימם... וישבו תחתיהם, כי־מרעה לצאנם שם (ד לט-מא).

והארץ הגה רחבת־ידיים לפניהם (לד כא).

והארץ רחבת ידיים (ד מ).

וישכב את־בלהה פילגש אביו, וישמע ישראל (לה כב); ושמעו אל־ישראל אביכם. ראובן בכרי אתה... פחו כמים אל־תותר כי עלית משכבי אביך, אז חללת יצועי עלה (מט ב-ד); יהודה אתה יודוך אחיך ידך בערף איביך,

ובני ראובן בכור־ישראל כי הוא הבכור ובחללו יצועי אביו נתנה בכרתו לבני יוסף בן־ישראל, ולא להתיחש לבכרה. כי יהודה גבר באחיו ולנגיד ממנו, והבכרה ליוסף (ה א-ב).

דה"א

בראשית

ישתחוו לך בני אביך. גור אריה יהודה וגוי
(מט ח-ט); ויאמר יעקב אל-יוסף... שני-בניך
הנולדים לך... ליהם, אפרים ומנשה כראובן
ושמעון יהירלי (מח ג-ה).

ולמזרח ישב עד-לכּוּא מדברה למך-הנהר
פרת (ה ט).

לזרעך נתתי את-הארץ הזאת מנהר מצרים
עדה-נהר הגדל נהר-פרת (טו יח).

עשו מלחמה עם-ההגראים (ה י); ויעשו
מלחמה עם-ההגריאים ויטור ונפיש (ה יט).

עשו מלחמה (יד ב); ואלה תלדת ישמעאל
בן-אברהם, אשר ילדה הגר... יטור נפיש (כה
יב-טו).

כי לאלהים זעקו במלחמה ונעתור להם כִּי
בטחו בו (ה כ).

ויעתר יצחק לה'... ויעתר לו ה' (כה כא).

בני לוי, גרשון קהת ומררי (ה כז); בני לוי,
גרשם קהת ומררי (ו א); לבני לוי לגרשון
קהת ומררי (כג ו).

ובני לוי, גרשון קהת ומררי (מו יא).

בנימן בלע ובכר... אצבון... ואהוד...
ואחישחר... ושפם וחפם (ז ו-יב); ובנימן
הוליד את-בלע בכרו, אשבל השני ואחרח
השלישי. נוחה הרביעי ורפא החמישי. ויהיו
בנים לבלע, אדר וגרא ואביהוד. ואבישוע
ונעמן ואחות. וגרא ושפופן וחורם (ח א-ה).

ובני בנימן בלע ובכר ואשבל גרא ונעמן אחי
וראש, מפים וחפים וארד (מו כא).

חשם בני אחר. בני נפתלי יחציאל וגוני ויצר
ושלום בני בלהה (ז יב-יג).

ובני-ידן חשים. ובני נפתלי, יחצאל וגוני ויצר
ושלם. אלה בני בלהה (מו כג-כה).

בני אשר ימנה וישוה וישוי ובריעה ושרח
אחותם. ובני בריעה חבר ומלכיאל (ז ל-לא).

ובני אשר ימנה וישוה וישוי ובריעה ושרח
אחותם, ובני בריעה חבר ומלכיאל (מו יז).

וימת... ולאדרש בה' (י יג-יד); ולא-יכל דויד
ללכת לפניו לדרש אלהים (כא ל); תנו
לבבכם ונפשכם לדרוש לה' אלהיכם (כב יט).

ותלך לדרש את-ה' (כה כב).

בראשית

צפנה ונגבה וקדמה וימה (יג יד); ימה וקדמה וצפנה ונגבה (כח יד).

ויגדל האיש, וילך הלוך וגדל... ראו ראינו כיהיה ה' עמך (כו יג-כח).

וירד יהודה מאת אחיו, ויט עד־איש עדלמי (לח א).

ויעקב הלך לדרכו, ויפגערבו מלאכי אלהים. ויאמר יעקב כאשר ראם מחנה אלהים זה (לב ב-ג).

עליכן קרא שמה בבל (יא ט); עליכן קרא שם העיר צוער (יט כב); עליכן קרא למקום ההוא באר שבע (כא לא); ויקרא אברהם שם המקום ההוא ה' יראה (כב יד).

היפלא מה' דבר (יח יד).

ביום ההוא כרת ה' את־אברם ברית לאמר, לזרעך נתתי את־הארץ הזאת (טו יח); והקמתי את־בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחריו לדרתם לברית עולם (יז ז); לך ולזרעך אחריו... את כל־ארץ כנען לאחוזת עולם (יז ח); והקמתי את־השבעה אשר נשבעתי לאברהם אביך (כו ג); ואת־הארץ אשר נתתי לאברהם וליצחק לך אתננה, ולזרעך אחריו אתן את־הארץ (לה יב); ויאמר יעקב אל־יוסף אל שדי נראה־אלי בלח בארץ כנען, ויברך אתי. ויאמר אלי... ונתתי את־הארץ הזאת לזרעך אחריו אחוזת עולם (מח ג-ד).

השפט כל־הארץ לא יעשה משפט (יח כה).

דה"א

מזרח ימה צפונה ונגבה (ט כד); למזרח... לצפונה... לנגבה... למערב (כו יז-יח).

וילך דויד הלוך וגדול, וה' צבאות עמו (יא ט).

וירדו שלושה מן־השלושים ראש על־הצר אל־דויד אל־מערת עדלם (יא טו).

כי לעת־יום ביום יבאו על־דויד לעזרו, עד למחנה גדול כמחנה אלהים (יב כג).

עליכן קראו שם־המקום ההוא בעל פרצים (יד יא).

זכרו נפלאותיו אשר עשה, מפתיו ומשפטי־פיהו (טז יב).

זכרו לעולם בריתו דבר צוה לאלף דור. אשר כרת את־אברהם ושבעתו ליצחק. ויעמידה ליעקב לחק לישראל ברית עולם. לאמר לך אתן ארץ־כנען חבל נחלתכם (טז טו-יח).

הוא ה' אלהינו בכל־הארץ משפטיו (טז יד); כי־בא לשפוט את־הארץ (טז לג).

בראשית

ואני מתי מספר (לד ל).

דה"א

בהיותכם מתי מספר כמעט וגרים בה
(טז יט).

ויקח אברם את־שרי אשתו... ואת־הנפש
אשר־עשו בחרן, ויצאו ללכת ארצה כנען
ויבאו ארצה כנען. ויעבר אברם בארץ...
ויסע אברם הלך ונסוע הנגבה... וירד אברם
מצרימה... ויעל אברם ממצרים... וילך
למסעיו... קום התהלך בארץ... ויבא וישב
באלני ממרא... ויסע משם אברהם ארצה
הנגב... ויגר בגרר... ויגר אברהם בארץ
פלשתים... וישב אברהם בבאר שבע...
בקריית ארבע הוא חברון... ויבא אברהם...
ויצחק בא מבוא באר לחי ראי, והוא יושב
בארץ הנגב... וילך יצחק אל־אבימלך מלך־
פלשתים גררה... וילך משם יצחק, ויחן
בנחל־גרר... ויקרא שמה רחבות... ויעל
משם באר שבע... ויצא יעקב מבאר שבע,
וילך חרנה... ויקם יעקב... וינהג את־כל־
מקנהו... אשר רכש בפדן ארם, לבוא אל־
יצחק אביו ארצה כנען... ויבאו מצרימה,
יעקב וכל־זרעו אתו (יב ה-ו, ט-י; יג א, ג, יז-
יח; כ א; כא לד; כב יט; כג ב; כד סב; כו א, יז,
כב-כג; כח י; לא יז-יח; מו ו).

לא־הניח לאיש לעשקם ויוכח עליהם מלכים.
אל־תגעו במשיחי ובנביאי אל־תרעו (טז כא-
כב).

וינגע ה' את־פרעה נגעים גדלים ואת־ביתו,
על־דבר שרי אשת אברם... ויבא אלהים אל־
אבימלך בחלום הלילה, ויאמר לו הנך מת
על־האשה אשר־לקחת והוא בעלת בעל...
ועתה השב אשת־האיש כִּי־נביא הוא... ויבא
אלהים אל־לבן הארמי בחלום הלילה, ויאמר
לו השמר לך פֶּת־דבר עִם־יעקב מטוב עד־
רע... ראה אלהים ויוכח אמש (יב יז; כ ג, ז;
לא כד, מב).

וה' שמים עשה (טז כו).

ויעש אלהים את־הרקיע... ויקרא אלהים
לרקיע שמים (א ז-ח).

בראשית

ברוך ה' אלהי אדני אברהם (כד כז).

דה"א
ברוך ה' אלהי ישראל (טז לו); ברוך אתה ה'
אלהי ישראל אבינו (כט י).

והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר-תלך...
ואהיה עמך (כח טו; לא ג).

ואהיה עמך בכל אשר הלכת (יז ח).

ואגדלה שמך (יב ב).

ועשיתי לך שם כשם הגדולים אשר בארץ
(יז ח).

קטנתי מכל החסדים ומכל-האמת אשר
עשית את-עבדך (לב יא).

מי-אני ה' אלהים ומי ביתי כי הביאתני עד-
הלם... ואתה את-עבדך ידעת (יז טז-יח).

ויען יצחק ויאמר לעשו הן גביר שמתיו לך
ואת-כל-אחיו נתתי לו לעבדים... ואת-אחיק
תעבד (כז לז-מ).

ויהיו כל-אדום עבדים לדויד (יח יג).

כי ידעתיו למען אשר יצוה את-בניו ואת-
ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה
ומשפט (יח יט).

וימלך דויד על-כל-ישראל, ויהי עשה משפט
וצדקה לכל-עמו (יח יד).

וירא יוסף את-אחיו ויכרם, ויתנכר אליהם...
ויאמר אלהם מרגלים אתם לראות את-ערות
הארץ באתם (מב ז-ט).

ויאמרו שרי בני-עמון לחנון המכבד דויד
את-אביך בעיניך כישלח לך מנחמים, הלא
בעבור לחקר ולהפך ולרגל הארץ באו עבדיו
אליך (יט ג).

ויבן שם אברהם את-המזבח... וישלח
אברהם את-ידו ויקח את-המאכלת, לשחט
את-בנו. ויקרא אליו מלאך ה' מן-השמים...
ויאמר אל-תשלח ידך אליהנער... ויקרא
אברהם שם-המקום ההוא ה' יראה (כב
ט-יד).

וישלח האלהים מלאך לירושלם להשחיתה
וכהשחית ראה ה' וינחם על-הרעה ויאמר
למלאך המשחית רב עתה הרף ידך, ומלאך
ה' עמד עם-גן ארנן היבוסי. וישא דויד את-
עיניו וירא את-מלאך ה' עמד בין הארץ ובין
השמים וחרבו שלופה בידו נטויה על-
ירושלם... ויבן שם דויד מזבח לה'... ויאמר
ה' למלאך וישב חרבו אל-נדנה (כא טו-טז,
כו-כז).

ואברהם זקן בא בימים (כד א); ויגוע יצחק...
זקן ושבע ימים (לה כט).

ודויד זקן ושבע ימים (כג א).

<p>דה"א כי אמר ה' להרבות את־ישראל ככוכבי השמים (כז כג).</p>	<p>בראשית והרבה ארבה את־זרעך ככוכבי השמים (כב יז).</p>
---	--

<p>כי ביהודה בחר לנגיד (כח ד).</p>	<p>יהודה אתה יודוך אחיך ירך בערף איביך, ישתחוו לך בני אביך... לא־יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו (מט ח-י).</p>
------------------------------------	---

<p>כי־גרים אנחנו לפניך ותושבים ככל־אבותינו (כט טו).</p>	<p>גר־ותושב אנכי עמכם (כג ד).</p>
---	-----------------------------------

<p>דה"ב ויאמר לו שאל מה אתן־לך (א ז).</p>	<p>בראשית ויאמר מה אתן־לך (ל לא).</p>
---	---

<p>כי אתה המלכתני על־עם רב כעפר הארץ (א ט).</p>	<p>והיה זרעך כעפר הארץ (כח יד).</p>
---	-------------------------------------

<p>ברוך ה' אלהי ישראל אשר עשה את־השמים ואת־הארץ (ב יא; ראה עוד ו ד).</p>	<p>ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (ב ד); ברוך ה' אלהי אדני אברהם (כד כז).</p>
--	---

<p>ויחל שלמה לבנות את־בית־ה' בירושלם בהר המוריה אשר נראה לדויד אביהו (ג א).</p>	<p>ולך־לך אל־ארץ המריה... על אחד ההרים אשר אמר אליך... אשר יאמר היום בהר ה' יראה (כב ב-יד).</p>
---	---

<p>וירא ה' אל־שלמה בלילה (ז יב); וילכו שלמה וכל־הקהל עמו לבמה אשר בגבעון... ויעל שלמה שם... עלות אלף. בלילה ההוא נראה אלהים לשלמה (א ג-ז).</p>	<p>וירא אליו ה' בלילה ההוא (כו כד); ויסע ישראל וכל־אשר־לו ויבא בארה שבע, ויזבח זבחים לאלהי אביו יצחק. ויאמר אלהים לישראל במראת הלילה ויאמר יעקב יעקב (מו א-ב).</p>
--	--

<p>כל־העם הנותר מן־החתי והאמרי והפרזי והחוי והיבוסי... מן־בניהם אשר נותרו אחריהם בארץ... ויעלם שלמה למס עד היום הזה. ומן־בני ישראל... לא־נתן שלמה לעבדים למלאכתו (ח ז-ט).</p>	<p>ברוך ה' אלהי שם, ויהי כנען עבד למו... וישכן באהלי־שם, ויהי כנען עבד למו (ט כו-כו); וראה עוד שם: יד טז-יח; טו יט-כא).</p>
---	---

בראשית

כי ידעתיו למען אשר יצוה את־בניו ואת־
ביתו אחריו ושמרו דרך ה' לעשות צדקה
ומשפט (יח יט).

לזרעך נתתי את־הארץ הזאת מנהר מצרים
עדהנהר הגדל נהר־פרת (טו יח).

ותלך לדרש את־ה' (כה כב).

ויסע משם אברהם ארצה הגגב וישב בין
קדש ובין שור, ויגר בגרר (כ א). והשווה שם:
כו א, ו, יז, כו).

ויהי חַתּת אלהים על־הערים אשר
סביבותיהם (לה ה).

עתה הסכלת עשו (לא כח).

ויסעו, ויהי חַתּת אלהים על־הערים אשר
סביבותיהם ולא רדפו אחרי בני יעקב
(לה ה).

ויגדל האיש, וילך הלוך וגדל עד כִּי־גדל מאד
(כו יג).

הישב בחצצן תמר (יד ז).

וירא ה' אל־אברם ויאמר לזרעך אתן את־
הארץ הזאת (יב ז); כי ידעתיו (יח יט).

ועל־חרבך תחיה ואת־אחיך תעבד, והיה
כאשר תריד ופרקת עלו מעל צוארך (כו מ).

דה"ב

ויתנך עליהם למלך לעשות משפט וצדקה
(ט ח).

ויהי מושל בכל־המלכים, מן־הנהר ועד־ארץ
פלשתים ועד גבול מצרים (ט כו).

ויאמר ליהודה לדרוש את־ה' אלהי
אבותיהם... כי דרשנו את־ה' אלהינו דרשנו
(יד ג-ו); ואם־תדרשֶׁהוּ ימצא לכם (טו ב,
ועוד הרבה כיוצא בזה).

וירדפם אסא והעם אשר־עמו עד־לגרר...
ויכו את כלי־הערים סביבות גרר (יד יב-יג).

ויכו את כלי־הערים סביבות גרר כִּי־היה פחד־
ה' עליהם (יד יג).

נסכלת על־זאת (טז ט).

ויהי פחד ה' על כל־ממלכות הארצות אשר
סביבות יהודה, ולא נלחמו עם־יהושפט (יז י).

ויהי יהושפט הלך וגדל עד־למעלה (יז יב).

והנם בחצצון תמר היא עין גדי (כ ב).

הלא אתה אלהינו הורשת את־ישבי הארץ
הזאת מלפני עמך ישראל, ותתנה לזרע
אברהם אהבך לעולם (כ ז).

בימיו פשע אדום מתחת ידי־יהודה, וימליכו
עליהם מלך... ויפשע אדום מתחת ידי־יהודה
(כא ח-י).

בראשית

שכם בני חשקה נפשו בבתכם תנו נא אתה לו
לאשה (לד ח).

דה"ב

תנהאתיבתך לבני לאשה (כה יח).

ויחל נח איש האדמה, ויטע כרם (ט כ).

ויבן עזיהו מגדלים... כי מקנהרוב היה לו
ובשפלה ובמישור, אכרים וכרמים בהרים
ובכרמל כִּיאהב אדמה היה (כו ט-י).

וינגע ה' את־פרעה נגעים גדלים (יב יז).

וגם־הוא נדחף לצאת כי נגעו ה' (כו כ).

והאבן הזאת אשר־שמתי מצבה יהיה בית
אלהים, וכל אשר תתן־לי עשר אעשרנו לך
(כח כב).

ומעשר הכל לרב הביאו... מעשר בקר וצאן
ומעשר קדשים (לא ה-ו); ויאמר יחזקיהו
להכין לשכות בבית ה' ויכינו. ויביאו את־
התרומה והמעשר והקדשים באמונה (לא
יא-יב).

ידע תדע כיגר יהיה זרעך בארץ לא להם
ועבדום וענו אתם (טו יג); ואתה תבוא אל־
אבתך בשלום, תקבר בשיבה טובה (טו טו).

הנני אספך אל־אבתך ונאספת אל־קברותיך
בשלום ולא־תראינה עיניך בכל הרעה אשר
אני מביא עליהמקום הזה ועל־ישביו
(לד כח).

השבעה לי באלהים הנה אס־תשקר לי
(כא כג).

וגם במלך נבוכדנאצר מרד אשר השביעו
באלהים (לו יג).

ה' אלהי השמים אשר לקחני מבית אבי
ומארץ מולדתי ואשר דבר־לי ואשר נשבע־לי
לאמר לזרעך אתן את־הארץ הזאת (כד ז);
ואלהים פקד יפקד אתכם והעלה אתכם מן
הארץ הזאת אל־הארץ אשר נשבע לאברהם
ליצחק וליעקב (נ כד).

כל־ממלכות הארץ נתן לי ה' אלהי השמים
והוא־פקד עלי לבנות־לו בית בירושלם אשר
ביהודה, מיבכם מכל־עמו ה' אלהיו עמו
ויעל (לו כג).

מקראות גדולות, קהילת משה, אמשטרדם

יד. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר תהלים

תהלים	בראשית
כי אם בתורת ה' חפצו, ובתורתו יהגה יומם ולילה. והיה כעץ שתול על־פלגי מים, אשר פרו יתן בעתו ועלהו לא־יבול, וכל אשר־יעשה יצליח (א ב-ג).	ויצמח ה' אלהים מן־האדמה כל־עץ נחמד למראה וטוב למאכל, ועץ החיים בתוך הגן ועץ הדעת טוב ורע. ונהר יצא מעדן להשקות את־הגן (ב ט-י); בן פרת יוסף בן פרת עלי־עין (מט כב).
למה רגשו גוים, ולאמים (ב א); ארצות גוים, ועמל לאמים (קה מד).	שני גוים (קרי) בבטנך ושני לאמים (כה כג).
ואתה ה' מגן בעדי (ג ד).	אנכי מגן לך (טו א).
נתתה שמחה בלבי, מעת דגנם ותירושם רבו (ד ח).	ויתך־לך האלהים... ורב דגן ותירש (כז כח).
אמרי האזינה ה'... בקר תשמע קולי (ה ב-ד); שמעה ה' צדק... האזינה תפלתי (ז א, ועוד הרבה כיוצא בזה).	שמען קולי... האזנה אמרתי (ד כג).
ה' אלהי בך חסיתי, הושיעני מכל־דרדפי והצילני. פְּיִטְרָף כֶּאֱרִיָּה נִפְשִׁי, פֶּרֶק וְאִין מִצִּיל (ז ב-ג).	אלהי אבי אברהם ואלהי אבי יצחק, ה'... הצילני נא מיד אחי מיד עשו, כי־ירא אנכי אתו פְּיִבּוּא וְהִכְנִי אִם עֲלִיבִנִים (לב י-יב).
ה' ידין עמים, שפטני ה'; כצדקי וכתמי עלי (ז ט, ועוד הרבה כיוצא בזה במזמורי תהלים).	השפט כל־הארץ לא יעשה משפט (יח כה).
ואזמרה שם־ה' עליון (ז יח).	ה' אל עליון (יד כב).
כי־אראה שמִיךְ מעשה אצבעתיך, ירח וכוכבים אשר כוננתה (ח ד).	ויקרא אלהים לרקיע שמים (א ח); ויעש אלהים... ואת־המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים (א טז).
מה־אנוש כִּי־תִזְכְּרֵנוּ, וּבֶן־אָדָם כִּי תִפְקְדֵנוּ. וּתְחַסְרֵהוּ מֵעַט מֵאֱלֹהִים, וּכְבוֹד וְהַדָּר תִּעֲטָרֵהוּ. תִּמְשִׁלֵּהוּ בִּמְעֵשֵׁי יָדֶיךָ, כֹּל שֶׁתָּה	ויאמר אלהים נעשה אדם בצלמנו כדמותנו, וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל־הארץ ובכל־הרמש הרמש על־

תהלים	בראשית
תחת־דגליו. צנה ואלפים כלם, וגם בהמות שדי. צפור שמים ודגי הים, עבר ארחות ימים (ח ה-ט).	הארץ (א כו).
כידרש דמים אותם זכר, לא־שכח צעקת עניים (קרי) (ט יג).	קול דמי אחיך צעקים אלי מן־האדמה (ד י).
ימטר על־רשעים פחים, אש וגפרית (יא ו).	וה' המטיר על־סדם ועל־עמרה גפרית ואש (יט כד).
הולך תמים (טו ב); ואני בתמי אלך (כו יא).	התהלך לפני והיה תמים (יז א).
תודיעני ארח חיים, שבע שמחות את־פניך, נעמות בימינך נצח (טז יא).	וישכן מקדם לגן־עדן את־הכרבים ואת להט החרב המתהפכת לשמר את־דרך עץ החיים (ג כד).
דמינו כאריה יכסוף לטרף (יז יב); אריה טרף ושאג (כב יד).	גור אריה יהודה מטרף בני עלית (מט ט).
מגני וקרן־ישעי (יח ג); מגן הוא לכל החסים בו (יח לא); כי שמש ומגן ה' אלהים (פד יב).	אנכי מגן לך (טו א).
ושועתי לפניו תבוא באזניו... ויט שמים וירד (יח ז-י).	וירד ה' לראת את־העיר... הבה נרדה (יא ה-ז).
וירכב על־כרוב (יח יא).	את־הכרבים (ג כד).
יגמלני ה' כצדקי, כבר ידי ישיב לי. כי־שמרתי דרכי ה', ולא־רשעתי מאלהי. כי כל־משפטיו לנגדי (יח כא-כג).	ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט, למען הביא ה' על־אברהם את אשר־דבר עליו (יח יט).
משוה רגלי כאילות (יח לד).	נפתלי אילה שלחה (מט כא).
ונחתה קשת־נחושה זרועתי (יח לה).	ותשב באיתן קשתו ויפזו זרעי ידיו (מט כד).
יענך ה' ביום צרה, ישגבך שם אלהי יעקב (כ	ויאמר יעקב... ואעשה־שם מזבח לאל הענה

בראשית

אתי ביום צרתי (לה ב-ג).

תהלים

(ב); אלהי בצרתה לי, קראתי ויענני (קכ א).

ותלך לדרש אתיה' (כה כב).

יהללו ה' דרשיו (כב כז); זה דור דרשו (כד ו); ודרשי ה' לאיחסרו כלטוב (לד יא); דרשי אלהים ויחי לבבכם (סט לג); דרשו ה' ועזו (קה ד).

האלהים הרעה אתי מעודי עדיהיום הזה (מח טו).

ה' רעי לא אחסר (כג א).

והנה אנכי עמך ושמרתך בכל אשר-תלך (כח טו); אסייהיה אלהים עמדי ושמרני בדרך הזה אשר אנכי הולך ונתתלי לחם לאכל (כח כ).

גם כיאלך בגיא צלמות לאאירא רע כיאתה עמדי... תערך לפני שלחן (כג ד-ה).

ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל-מקום אחד ותראה היבשה, ויהי-כן. ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים (א ט-י).

לה' הארץ ומלואה... כיהוא עלימים יסדה (כד א-ב).

בהר ה' יראה (כב יד).

מייעלה בהרה' (כד ג).

גדול עוני מנשא (ד יג).

ואתה נשאת עון חטאתי (לב ה).

ויאמר אלהים יהי רקיע... ויעש אלהים את-הרקיע... ויקרא אלהים לרקיע שמים (א ו-ח); ויכלו השמים והארץ וכלצבאם (ב א).

בדבר ה' שמים נעשו, וברוח פיו כלצבאם (לג ו).

ויאמר אלהים יהי... ויהי (א, פעמים אחדות).

כי הוא אמר ויהי, הואצוה ויעמד (לג ט).

כיזה שנתים הרעב בקרב הארץ, ועוד חמש שנים אשר איךחריש וקציר. וישלחני אלהים לפניכם לשום לכם שארית בארץ, ולהחיות לכם לפליטה גדלה (מה ו-ז).

הנה עין ה' אליראיו, למיחלים לחסדו. להציל ממות נפשם, ולחיותם ברעב (לג יח-יט).

המלאך הגאל אתי מכלרע (מח טז).

חנה מלאךה' סביב ליראיו ויחלצם (לד ח).

תהלים	בראשית
ה' בהשמים חסדך... צדקתך כהררי־אל משפטיך תהום רבה, אדם ובהמה תושיע ה' (לו ו-ז).	נבקעו כל־מעינת תהום רבה (ז יא); ויכסו כל־ ההרים הגבהים אשר־תחת כל־השמים (ז יט); ויזכר אלהים את־נח ואת כל־החיה ואת־כל־ הבהמה אשר אתו בתבה (ח א).
ונחל עדניך תשקם. כי־עמך מקור חיים (לו ט-י).	ועץ החיים בתוך הגן... ונהר יצא מעדן להשקות את־הגן (ב ט-י).
אך הבל כל־אדם (לט יב).	והאדם ידע את־חווה אשתו, ותהר ותלד... את־הבל (ד א-ב).
כי גר אנכי עמך, תושב ככל־אבותי (לט יג).	גר־ותושב אנכי עמכם (כג ד).
לא־אֶכְחַדְתִּי חֶסֶדְךָ וְאֶמְתַּךְ... חֶסֶדְךָ וְאֶמְתַּךְ תְּמִיד יִצְרוּנִי (מ יא-יב); עַל־חֶסֶדְךָ עַל־אֶמְתְּךָ (קטו א).	ברוך ה'... אשר לא־עֹזב חֶסְדּוֹ וְאֶמְתּוֹ (כד כז).
כי לא בחרבם ירשו ארץ וזרועם לא־הושיעה למו... כי לא בקשתי אבטח, וחרבי לא תושיעני (מד ד-ז).	אשר לקחתי מיד האמרי בחרבי ובקשתי (מח כב).
ויקר פדיון נפשם וחדל לעולם. ויחיעוד לנצח... ואדם ביקר בלילין... אדם ביקר ולא יבין (מט ט-כא).	הן האדם היה כאחד ממנו לדעת טוב ורע, ועתה פן־ישלח ידו ולקח גם מעץ החיים ואכל וחי לעלם... ויגרש את־האדם (ג כב-כד).
אך־אלהים יפדה נפשי מיד־שׂאול, כי יקחני סלה (מט טז).	ויתהלך חנוך את־האלהים, ואיננו כִּי־לָקַח אתו אלהים (ה כד).
אספר־לי חֲסִידִי, כִּרְתִּי בְרִיתִי עַל־יִזְבַּח (נ ה).	ועתה לכה נכרתה ברית אני ואתה (לא מד); ויזבח יעקב זבח בהר (לא נד).
אלהים משמים השקיף על־בני־אדם, לראות היש משכיל, דרש את־אלהים. כלו סג יחדו נאלחו, אין עשה־טוב, אין גם־אחד (נג ג-ד).	וירא אלהים את־הארץ והנה נשחתה, כי השחית כל־בשר את־דרכו עַל־הָאָרֶץ (ו יב).
בלע אדני פלג לשונם, כִּירְאִיתִי חֶמֶס וְרִיב	שם האחד פלג כי בימיו נפלגה הארץ (י כה);

תהלים בעיר (נה י).	בראשית ויחדלו לבנת העיר. על־כן קרא שמה בבל כי שם בלל ה' שפת כליהארץ (יא ח-ט).
שאפני אנוש... שאפו שוררי... המה עקבי ישמרו (נו ב-ו).	הוא ישופך ראש ואתה תשופנו עקב (ג טו).
להתהלך לפני אלהים (נו יד).	את־האלהים התהלך־נח (ו ט); התהלך לפני (יז א).
בארץ חמס ידיכם תפלסון (נח ג); מלאו מחשכי־ארץ נאות חמס (עד כ).	ותמלא הארץ חמס (ו יא).
אחלקה שכם, ועמק סכות (ס ח; קח ח).	על־כן קרא שם־המקום סכות. ויבא יעקב שָׁלֵם עיר שכם (לג יז-יח).
יהודה מחקקי (ס ט; קח ט).	לא־יסור שבט מיהודה ומחקק מבין רגליו (מט י).
יאתיו חשמנים מני מצרים, כוש תריץ ידיו לאלהים (סח לב).	כוש ומצרים (י ו).
שמים וארץ, ימים וכל־רמש במ (סט לה).	בדגת הים ובעוף השמים ובכל־חיה הרמשת על־הארץ (א כח).
תרשיש ואיים... שבא וסבא (עב י).	ותרשיש... איי הגוים... סבא... שבא (י ד-ז).
ברוך ה' אלהים אלהי ישראל (עב יח); ברוך ה' אלהי ישראל (קו מח).	ברוך ה' אלהי אדני אברהם (כד כז).
כחלום מהקיץ (עג כ).	וייקץ פרעה והנה חלום (מא ז).
אתה פוררת בעוזך ים, שברת ראשי תנינים על־המים (עד יג).	יקוו המים מתחת השמים אל־מקום אחד... ולמקוה המים קרא ימים (א ט-י); ויברא אלהים את־התנינם הגדלים (א כא).
לך יום אף־לך לילה, אתה הכינות מאור ושמש. אתה הצבת כליגבולות ארץ, קיץ	ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה... ויקרא אלהים ליבשה ארץ... ויעש אלהים...

בראשית

אתהמאור הגדל לממשלת היום ואתהמאור הקטן לממשלת הלילה... ולמשל ביום ובלילה (א ה-יח); עד כלימי הארץ... וקיץ וחרף ויום ולילה לא ישבתו (ח כב).

עליכן קרא שם־המקום סכות. ויבא יעקב שָׁלֵם עיר שכם... וַיִּצְבֹּשֶׁם מִזִּבְחַהּ, ויקרא־לו אל אלהי ישראל (לג יז-כ).

השפט כלהארץ לא יעשה משפט (יח כה).

תהלים

וחרף אתה יצרתם (עד טז-יז).

ויהי בשלם סוכו... אלהי יעקב (עו ג-ז); ויטש משכן שְׁלוֹ, אהל שְׁכֵן בָּאָדָם (עח ס).

משמים השמעת דין, ארץ יראה ושקטה. בקום־למשפט אלהים, להושיע כל־ענוי־ארץ סלה (עו ט-י); קומה אלהים שפטה הארץ (פב ח); הנשא שפט הארץ (צד ב); לפני ה' כי בא כי בא לשפט הארץ, ישפ־תבל בצדק (צו יג); למען משפטיך ה'. כיאתה ה' עליון על־ כלהארץ (צו ח-ט); לפני ה' כי בא לשפט הארץ, ישפ־תבל בצדק (צח ט); ועז מלך משפט אהב, אתה כוננת מישרים, משפט וצדקה ביעקב אתה עשית (צט ד); הוא ה' אלהינו, בכלהארץ משפטיו (קה ז).

ואל עליון גֹּאֲלֵם (עח לה); כיהמרו אַמְרֵי־אֵל, ועצת עליון נאצו (קז יא).

ויזכר כיבשר המה, רוח הולך ולא ישוב (עח לט).

ויטש משכן שְׁלוֹ (עח ס).

ויך־צרוֹ אַחֹר... ויבחר את־שבט יהודה... ויבחר בדוד עבדו (עח סו-ע).

רעה ישראל האזינה נהג כצאן יוסף (פ ב).

עדות ביהוסף שמו בצאתו על־ארץ מצרים (פא ו).

אל עליון (יד יח-כב).

לאידון רוחי באדם לעלם בשגם הוא בשר (ו ג).

עד כייבא שילה (מט י).

יהודה אתה יודוך אחיך ירך בערף איביך... לאיסור שבט מיהודה (מט ח-י).

יוסף... היה רעה את־אחיו בצאן (לז ב); האלהים הרעה אתי (מח טו).

ויצא יוסף על־ארץ מצרים (מא מה).

תהלים נשאת עון עמך (פה ג).	בראשית גדול עוני מנשא (ד יג).
כי מלאכיו יצוה־לך, לשמרך בכל־דרכיך (צא יא).	ויעקב הלך לדרכו, ויפגע־בו מלאכי אלהים (לב ב).
יקראני ואענהו עמ־אנכי בצרה (צא טו).	לאל הענה אתי ביום צרתי ויהי עמדי (לה ג).
והי שמים עשה (צו ה).	ויעש אלהים את־הרקיע... ויקרא אלהים לרקיע שמים (א ז-ח).
לפני ה' כי בא כי בא לשפט הארץ, ישפט־ תבל בצדק, ועמים באמונתו (צו יג).	השפט כל־הארץ לא יעשה משפט (יח כה).
אשכילה בדרך תמים מתי תבוא אלי, אתה־לך בתם־לבבי (קא ב); הלך בדרך תמים (קא ו).	התהלך לפני והיה תמים (יז א).
עטה־אור כשלמה (קד ב).	ויאמר אלהים יהי אור, ויהי־אור (א ג).
נוטה שמים כיריעה. המקרה במים עליותיו (קד ב-ג).	יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים. ויעש אלהים את־הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע, ויהי־כן. ויקרא אלהים לרקיע שמים (א ו-ח).
המקרה במים עליותיו... המהלך על־כנפי־ רוח. עשה מלאכיו רוחות... תהום כלבוש כסיתו, על־הרים יעמדו מים (קד ג-ו).	וחשך על־פני תהום, ורוח אלהים מרחפת על־פני המים (א ב).
יסד־ארץ על־מכוניה, בל־תמוט עולם ועד. תהום כלבוש כסיתו, על־הרים יעמדו מים. מִן־גערתך ינוסון, מִן־קול רעמך יחפזון. יעלו הרים ירדו בקעות, אל־מקום זה יסדת להם. גבול־שמת בלי־עברון, בלי־שבון לכסות הארץ (קד ה-ט).	יקוו המים מתחת השמים אל־מקום אחד ותראה היבשה, ויהי־כן. ויקרא אלהים ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים (א ט-י).
עליהם עוֹף־השמים ישכון... אשר־שם צפרים יקננו, חסידה ברושים ביתה (קד יב-יז).	ועוף יעופף על־הארץ על־פני רקיע השמים... ואת כל־עוף כנף למינהו... והעוף יִרָב בארץ (א כ-כב).

בראשית

תדשא הארץ דשא עשב מזריע זרע עץ פרי עשה פרי למינו אשר זרעו רבו עליהארץ, ויהי כן. ותוצא הארץ דשא עשב מזריע זרע למינהו ועץ עשה פרי אשר זרעו רבו למינהו (א יא-יב); ויטע ה' אלהים גן בעדן... ויצמח ה' אלהים מן האדמה כל עץ נחמד למראה וטוב למאכל (ב ח-ט).

ויעש אלהים את־חית הארץ למינה... ואת כל־רמש האדמה... ויברא אלהים את־האדם (א כה-כו).

ויקרא אלהים לאור יום ולחשך קרא לילה, ויהי־ערב (א ה); יהי מאורת ברקיע השמים... והיו לאות ולמועדים... ויעש אלהים את־שני המאורות הגדלים, את־המאור הגדל לממשלת היום ואת־המאור הקטן לממשלת הלילה (א יד-טז).

ויאמר אלהים הנה נתתי לכם את־כל־עשב זרע זרע אשר על־פני כל־הארץ ואת־כל־העץ אשר־בו פרי־עץ זרע זרע, לכם יהיה לאכלה. ולכל־חית הארץ ולכל־עוף השמים ולכל רומש על־הארץ אשר־בו נפש חיה את־כל ירק עשב לאכלה, ויהי־כן (א כט-ל).

ישרצו המים שרץ נפש חיה... ויברא אלהים את־התנינם הגדלים, ואת כל־נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם... ומלאו את־המים בימים (א כ-כב).

כיעפר אתה ואל־עפר תשוב (ג יט).

וירא אלהים את־כל־אשר עשה והנה־טוב מאד (א לא).

תהלים

מפרי מעשיך תשבוע הארץ. מצמיח חציר לבהמה ועשב לעבדת האדם... ישבעו עצי ה', ארזי לבנון אשר נטע (קד יג-טז).

הרים הגבהים ליעלים, סלעים מחסה לשפנים (קד יח); תרמש כל־חיתו־יער. הכפירים (קד כ-כא); יצא אדם לפעלו (קד כג).

עשה ירח למועדים, שמש ידע מבואו. תשת־חשך ויהי לילה... תזרח השמש... יצא אדם לפעלו, ולעבדתו עדי־ערב (קד יט-כג).

הכפירים שאגים לטרף, ולבקש מאל אכלם... כלם אליך ישברון, לתת אכלם בעתו (קד כא-כו).

זה הים גדול ורחב ידים, שס־רמש ואין מספר, חיות קטנות עס־גדלות. שם אניות יהלכון, לויתן זה־יצרת לשחק־בו (קד כה-כו).

ואל־עפרם ישובון (קד כט).

ישמח ה' במעשיו (קד לא).

בראשית

וה' אמר אל־אברם... ושמתי את־זרעך כעפר הארץ (יג יד-טז); והרביתי את־זרעך בעבור אברהם עבדי (כו כד).

תהלים

זרע אברהם עבדו, בני יעקב בחיריו (קה ו).

ביום ההוא כרת ה' את־אברם ברית לאמר, ולזרעך נתתי את־הארץ הזאת מנהר מצרים עד־הנהר הגדל נהר־פרת (טו יח); והקמתי את־בריתי ביני ובינך ובין זרעך אחר־יך לדרתם לברית עולם, להיות לך לאלהים ולזרעך אחר־יך. ונתתי לך ולזרעך אחר־יך את ארץ מגריך את כל־ארץ כנען לאחוזת עולם (יז ז-ח. וראה עוד: כו א-ד; לה י-יב; מח ג-ד).

זכר לעולם בריתו, דבר צוה לאלף דור. אשר כרת את־אברהם, ושבועתו לישחק. ויעמידה ליעקב לחק, לישראל ברית עולם. לאמר לך אתן את־ארץ־כנען, חבל נחלתכם. בהיותם מתי מספר, כמעט וגרים בה (קה ח-יב).

וילך אברם... בצאתו מחרן. ויקח אברם את־שרי אשתו... ואת־הנפש אשר־עשו בחרן, ויצאו ללכת ארצה כנען ויבאו ארצה כנען. ויעבר אברם בארץ... והכנעני אז בארץ... ויסע אברם הלוך ונסוע הנגבה... וירד אברם מצרימה לגור שם (יב ד-י); ויעל אברם ממצרים... וילך למסעיו (יג א-ג); קום התהלך בארץ... ויאהל אברם ויבא וישב באלני ממרא (יג יז-יח. וראה עוד: יד יג; כא כא לד; כב יט; כג ב-ג; כד סב; כו א, יז, כב, כג; כח י; לא יח; מו ו).

ויתהלכו מגוי אל־גוי, מממלכה אל־עם אחר (קה יג).

וינגע ה' את־פרעה נגעים גדלים ואת־ביתו, על־דבר שרי אשת אברם (יב יז. וראה עוד: כ ב-ג, ז, טז; לא ז).

לא־הניח אדם לעשקם, ויוכח עליהם מלכים. אל־תגעו במשיחי, ולנביאי אל־תרעו (קה יד-טו).

ולחם אין בכל־הארץ כִּי־כבד הרעב מאד (מז יג).

ויקרא רעב על־הארץ, כל־מטה־לחם שבר (קה טז).

אני יוסף אחיכם אשר־מכרתם אתי מצרימה (מה ד); וישלחני אלהים לפניכם... ועתה לא־אתם שלחתם אתי הנה כי האלהים (מה ז-ח); בא־אלי העבד (לט יז).

שלח לפניהם איש, לעבד נמכר יוסף (קה יז).

בראשית

ויקח אדני יוסף אתו ויתנהו אל־בית הסהר
מקום אשר־אסירי (קרי) המלך אסורים (לט כ).

וישלח פרעה ויקרא את־יוסף ויריֶצְהוּ מִן־
הבור (מא יד).

ויאמר פרעה אל־יוסף אחרי הודיע אלהים
אותך את־כל־זאת, איך־נבון וחכם כמוך. אתה
תהיה על־ביתי ועל־פיך ישק כל־עמי, רק
הכסא אגדל ממך... ראה נתתי אתך על כל־
ארץ מצרים (מא לט-מא).

ובני חם, כוש ומצרים (י ו); וישאו בני־ישראל
את־יעקב אביהם... ויבאו מצרימה, יעקב
וכל־זרעו אתו (מו ה-ו); ויאמרו אל־פרעה
לגור בארץ באנו (מז ד); ויפרו וירבו מאד
(מז כז).

ויאמר לאברים ידע תדע כי־גר יהיה זרעך
בארץ לא להם ועבדום וענו אתם, ארבע
מאות שנה. וגם את־הגוי אשר יעבדו דן
אנכי, ואחרי־כן יצאו ברכש גדול... ודור
רביעי ישובו הנה... לזרעך נתתי את־הארץ
הזאת וגוי (טו יג-כא); עקב אשר־שמע
אברהם בקלי, וישמר משמרת־י מצות־י חקות־י
ותורת־י (כו ה); בעבור אברהם עבדי (כו כד).

ושמרו דרך ה' לעשות צדקה ומשפט (יח יט).

צפנה ונגבה וקדמה וימה (יג יד); ימה וקדמה
וצפנה ונגבה (כח יד).

ותלך ותתע במדבר באר שבע. ויכלו המים
מִן־החמת... ותשא את־קלה ותבך... ויפקח
אלהים את־עיניו ותרא באר מים (כא
יד-יט).

תהלים

ענו בכבל רגלו (קרי), ברזל באה נפשו
(קה יח).

שלח מלך ויתירהו, משל עמים ויפתחוו
(קה כ).

שמו אדון לביתו, ומשל בכל־קנינו. לאסר
שריו בנפשו, וזקניו יחכם (קה כא-כב).

ויבא ישראל מצרים, ויעקב גר בארץ־חם.
ויפר את־עמו מאד (קה כג-כד).

ויעקב גר בארץ־חם... הפך לבם לשנא עמו,
להתנכל בעבדיו... שלח חשך... ויוציאם
בכסף וזהב... כי־זכר את־דבר קדשו, את־
אברהם עבדו. ויוצא עמו בששון, ברנה את־
בחיריו. ויתן להם ארצות גוים, ועמל לאמים
יירשו. בעבור ישמרו חקיו, ותורתיו ינצרו
(קה כג-מה).

אשרי שמרי משפט, עשה צדקה בכל־עת
(קו ג).

ממזרח וממערב, מצפון ומים (קז ג).

תעו במדבר... צמאים, נפשם בהם תתעטף.
ויצעקו אל־ה' בצר להם, ממצוקותיהם
יצילים... כִּי־השביע נפש שקקה (קז ד-ט).

בראשית

ויתפלל אברהם אליהאלהים, וירפא אלהים
(כ יז).

וירא את־כל־ככר הירדן כי כלה משקה, לפני
שחת ה' את־סדם ואת־עמרה כגַן־ה' כארץ
מצרים באכה צער (יג י); ואנשי סדם רעים
וחטאים, להי מאד (יג יג); והי המטיר על־
סדם ועל־עמרה גפרית ואש, מאת ה' מן
השמים. ויהפך את־הערים האל ואת כל־
הככר, ואת כל־ישיבי הערים וצמח האדמה.
ותבט אשתו מאחריו, ותהי נציב מלח (יט
כד-כו).

אלוף מבצר... אלה אלופי אדום (לו מב-מג).

למה שלמתם רעה תחת טובה (מד ד).

ויצא מלך־סדם לקראתו אחרי שובו מהכות
את־כדרלעמר ואת־המלכים אשר אתו...
ומלכי־צדק מלך שלם... והוא כהן לאל עליון.
ויברכהו ויאמר וגוי (יד יז-יט).

וזכרתי את־בריתי... לזכר ברית עולם (ט
טו-טז).

והקמתי את־בריתי ביני ובינך ובין זרעך
אחריך לדרתם לברית עולם... ונתתי לך
ולזרעך אחריך את ארץ מגריך את כל־ארץ
כנען לאחזת עולם... ואתה את־בריתי
תשמר... והיתה בריתי בבשרכם לברית
עולם (יז ז-יג).

ביום עשות ה' אלהים ארץ ושמים (ב ד).

תהלים

ויזעקו אליה' בצר להם... ישלח דברו
וירפאם (קז יט-כ).

ארץ פרי למלחה, מרעת יושבי בה (קז לד).

מי יבלני עיר מבצר, מי נחני עד־אדום
(קח יא).

וישימו עלי רעה תחת טובה (קט ה).

מטה־עוזך ישלח ה' מציון... אתה־כהן לעולם,
על־דברתי מלכי־צדק. אדני עליימינך, מחץ
ביום־אפו מלכים (קי ב-ה).

יזכר לעולם בריתו (קיא ה).

יזכר לעולם בריתו... כח מעשיו הגיד לעמו,
לתת להם נחלת גוים... צוה־לעולם בריתו
(קיא ה-ט).

ברוכים אתם לה', עשה שמים וארץ (קטו טו.
וראה עוד: קכא ב; קכד ח; קלד ג; קלו ה-ו;
קמו ו).

בראשית

ויברא אלהים את־האדם... ויאמר להם
אלהים פרו ורבו ומלאו את־הארץ וכבשה (א
כו-כח).

תהלים

והארץ נתן לבני־אדם (קטו טז).

ויקרא בשם ה' (יב ח; ועוד כיוצא בזה).

ובשם־ה' אקרא (קטז ד; ועוד כיוצא בזה).

התהלך לפני (יז א).

אתהלך לפני ה' (קטז ט).

מה' יצא הדבר (כד ג).

מאת ה' היתה זאת (קיח כג).

ברוך ה' (כד כז).

ברוך אתה ה' (קיט יב).

גר־ותושב אנכי עמכם (כג ד).

גר אנכי בארץ (קיט יט).

לישועתך קויתי ה' (מט יח; וראה שם בת"א).

שְׁבַרְתִּי לישועתך ה' (קיט קסו).

נח איש צדיק תמים היה בדרתיו, את־
האלהים התהלך־נח (ו ט); התהלך לפני והיה
תמים (יז א); ושמרו דרך ה' לעשות
צדקה ומשפט (יח יט); ותלך לדרש את־
ה' (כה כב); עֲקַב אֲשֶׁר־שָׁמַע אַבְרָהָם בְּקֹלִי,
וַיִּשְׁמַר מִשְׁמַרְתִּי מִצֹּתֵי חֲקוֹתַי וְתוֹרֹתַי
(כו ה).

מזמור קיט משופע במילים ובביטויים
ובניבים המעלים זכר ללשונות שבפסוקים
שבספר בראשית שציינו כאן, ואין מקום
לפרטן כאן (וראה שם ב'דעת מקרא').

בני יפת... ומשך (י ב); ואלה שמות בני
ישמעאל... וקדר (כה יג).

אוֹיְהִי־לִי כִי־גַרְתִּי מִשָּׁךְ, שְׁכַנְתִּי עִם־אֱהֱלֵי
קִדְרָה (קכ ה).

ויען יעקב ויאמר ללבן (לא לו); לולי אלהי
אבי אלהי אברהם ופחדו יצחק היה לי כי עתה
ריקם שלחתי (לא מב).

לולי ה' שהיה לנו, יאמר־נא ישראל. לולי ה'
שהיה לנו, בקום עלינו אדם. אזי וגו' (קכד
א-ג).

ותאמר לאה נתן אלהים שכרי (ל יח);
הילדים אשר־חנן אלהים את־עבדך (לג ה).

הנה נחלת ה' בנים, שכר פרי הבטן (קכז ג).

ראה פניך לא פללתי, והנה הראה אתי
אלהים גם את־זרעך (מח יא); וירא יוסף
לאפרים בני שלשים (נ כג).

וראה־בנים לבניך (קכח ו).

<p>תהלים הנה מה־טוב ומה־נעים (קלג א. וראה עוד: קלה ג; קמז א).</p>	<p>בראשית וירא מנחה כי טוב ואת־הארץ כי נעמה (מט טו).</p>
<p>לעשה השמים בתבונה (קלו ה).</p>	<p>ויעש אלהים את־הרקיע... ויקרא אלהים לרקיע שמים (א ז-ח).</p>
<p>לרקע הארץ עליהמים (קלו ו).</p>	<p>יקוו המים מתחת השמים אל־מקום אחד ותראה היבשה, ויהי־כן. ויקרא אלהים ליבשה ארץ (א ט-י).</p>
<p>לעשה אורים גדלים... את־השמש לממשלת ביום... את־הירח וכוכבים לממשלות בלילה (קלו ז-ט).</p>	<p>ויעש אלהים את־שני המארת הגדלים, את־ המאור הגדל לממשלת היום ואת־המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים (א טז).</p>
<p>אל־תבטחו בנדיבים, בבן־אדם שאין לו תשועה (קמו ג).</p>	<p>כי אם־זכרתני אתך כאשר ייטב לך... ולא־זכר ש־המשקים את־יוסף וישכחוהו (מ יד-כג).</p>
<p>תצא רוחו ישב לאדמתו (קמו ד).</p>	<p>עד שובך אל־האדמה כי ממנה לקחת (ג יט).</p>
<p>הללו את־יה' מן־השמים... הללוהו כל־ צבאו... כי הוא צוה ונבראו... הללו את־יה' מן־הארץ (קמח א-ז).</p>	<p>בראשית ברא אלהים, את השמים ואת הארץ... ויאמר אלהים יהי... ויהי (א א-ג); ויכלו השמים והארץ וכל־צבאם (ב א).</p>
<p>הללו את־יה' מן־השמים... הללוהו שמש וירח, הללוהו כלי־כובי אור (קמח א-ג).</p>	<p>ויעש אלהים את־שני המארת הגדלים, את־ המאור הגדל לממשלת היום ואת־המאור הקטן לממשלת הלילה ואת הכוכבים. ויתן אתם אלהים ברקיע השמים, להאיר על־ הארץ (א טז-יז).</p>
<p>הללוהו שמי השמים, והמים אשר מעל השמים (קמח ד).</p>	<p>ויעש אלהים את־הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע, ויהי־כן. ויקרא אלהים לרקיע שמים (א ז-ח).</p>
<p>הללו את־יה' מן־הארץ, תנינים וכל־תהמות... רוח סערה עשה דברו... עץ פרי... החיה וכל־בהמה, רמש וצפור כנף (קמח ז-י).</p>	<p>תדשא הארץ... עץ פרי (א יא); ויברא אלהים את־התנינים הגדלים, ואת כל־נפש החיה הרמשת אשר שרצו המים למינהם ואת כל־</p>

בראשית

תהלים

עוף כנף למינהו (א כא); ויעש אלהים את חית הארץ למינה ואת־הבהמה למינה ואת כל־רמש האדמה למינהו (א כה); כל צפור בלכנף (ז יד).

בתף וכנור יזמררלו (קמט ג).

ואשלחך בשמחה ובשרים בתף ובכנור (לא כז).

הללוהו בנבל וכנור... הללוהו במנים ועגב (קנ ג-ד).

ושם אחיו יובל, הוא היה אבי כל־תפש כנור ועוגב (ד כא).

טו. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר איוב

את עיקרי מקבילות העניין ומקבילות הלשון שבין ספר איוב לספרנו הבאנו למעלה, בנספחות לכרך א (עמ' 26-43), פרקים: 'אברהם ואיוב', 'בין ספר איוב לספר בראשית', 'חקר אבות בספר איוב'. עיין שם וצרף את הדברים לכאן.

טז. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר משלי

במבוא 'דעת מקרא' לספר משלי (פרק 'ס' משלי והתורה', עמ' 46-58) הטעמנו שהחכם הלך בדרכו של אברהם, שהיה הראשון לבאי עולם, שזכה לתואר 'רא אלהים': כי עתה ידעתי כי-ירא אלהים אתה (בר' כב יב). 'נשיא אלהים' (בר' כג ו) זה שמר, כידוע, לא רק על 'דרך-ה', שעניינה 'לעשות צדקה ומשפט' (בר' יח יט), אלא אף ציווה את בניו ואת ביתו אחריו על כך. וכך לימד אברהם את כל באי העולם, שבהיעדר יראת אלהים עשויים בני אדם לעשות כל רעה: כי אמרתי רק איך-יראת אלהים במקום הזה (הרי לך עבודה זרה!), והרגוני (שפיכות דמים!) על-דבר אשתי (גילוי עריות!) (בר' כ יא). ואכן לנושאים אלה של שפיכות דמים וגילוי עריות הודקק החכם, והרחיב בהם את הדיבור יותר מבכל נושא אחר. ועוד הטעמנו שם (עמ' 47):

שהתורה כולה, על סיפורי מעשיה, על הלכותיה והליכותיה, הלכות דעות והלכות מעשים, ריחפה לעיני החכם והייתה לו מקור לעיוניו, ואת עיקריה לימד בדרכו הספרותית המיוחדת של 'משל ומליצה דברי חכמים וחידתם'. וכבר עמדו חז"ל על היחס שבין התורה לבין החכמה בסגנון הספרותי המיוחד, שניתן לה בס' משלי, ואמרו: עד שלא עמד שלמה, לא היה אדם יכול להשכיל (=להסביר) דברי תורה. וכיון שעמד שלמה, התחילו הכל סוברין דברי תורה... שעל ידי המשל הזה אדם יכול לעמוד בדברי תורה (שהש"ר פ"א ח). ועוד אמרו: ללמדך, ששלמה לא בא אלא לפרש את התורה, וסמך דבריו על סדר התורה (במ"ד יב ד).

יש שהחכם רק רומז לסיפורי המעשים, עת שהוא תופס אחד מן הלשונות האצורים בסיפורים אלה, ומסתייע בגוף המעשה - שלא נזכר במשלו - לצורכי הוראתו, לעתים על דרך ההשלמה והפירוש ולעתים על דרך ההנגדה לגוף המעשה. ויש שהוא מביא מדרשים קדומים, הבאים לפרש אותם המעשים.

כך, למשל, בפתח ספרו החכם מטעים, שהעולם שאנו חיים בו הוא נברא, וה' הוא הוא שבראו. אלא שהתורה מדברת ומדגישה, שהעולם נברא במאמר, ובריאתו הייתה מושלמת: 'כי טוב... טוב מאד' (בר' א ד-לא). ואילו החכם מדגיש, שהעולם נברא בכל מידותיה ומעלותיה של החכמה: בחכמה, בתבונה ובדעת: ה' בחכמה יסד-ארץ / כונן שמים בתבונה. בדעתו תהומות נבקעו / ושחקים ירעפרטל (מש' ג יט-כ). ובהמשך (מש' ח כב-לא) החכם מביא מעין מדרש קדום, הגינת בפי ה'חכמה' (זו החכמה, שחז"ל זיהו אותה עם התורה!), ובו רמזי דברים על מעשי בראשית, שלא נתפרשו בתורה, כגון שבריאת 'החכמה' קדמה לכל נברא, והיא היא ששמשה כלי אומנותו של הקב"ה. ורק אחריה נבראה 'התהום' (או ביתר דיוק - 'התהומות'), הנזכרת בתחילת מעשי בראשית בתורה. 'במדרש' זה החכם מדגיש את גבולות הטבע, וחוקיו שחקק להם הבורא, ושאינם ניתנים לביטול ('לא יעברו פיו'). ואחרון אחרון נכבד, ש'החכמה' לא רק 'משחקת' לפני ה' בכל עת, והוא

משתעשע בה, אלא 'משחקת בתבל ארצו, ושעשעי את־בני אדם', והכוונה כמובן לאלה המבקשים חכמה.

לפרשת מעשה הגן בעדן רמו החכם, בתפסו ארבע פעמים את לשון 'עץ חיים', הנוכח באותה פרשה בלבד, אבל בה"א הידיעה ('עץ־החיים!'). אלא שבספרנו ה' עושה את הכול כדי למנוע מן האדם את האפשרות לגשת אליו ולאכול מפריו; ואילו במשלי החכם מדמה את החכמה לעץ־חיים, שרצוי להחזיק ולתמוך בו (מש' ג יח). והוא חוזר ומדמה את 'פריו' של הצדיק (הוא צדיק והוא חכם!) לעץ חיים (מש' יא ל). וחוזר ומדמה 'תאוה באה' לעץ חיים (מש' יג יב). וחוזר ומדמה 'מרפא לשון' לעץ חיים (מש' טו ד).

אבל יש שהחכם תופס מעשה, המפורש בתורה לפרטיו, והופך אותו למשל ודוגמה אגב השמטת הפרטים האישיים, בין על דרך הניגוד לאותו מעשה ובין על דרך ההשלמה עמו. כך נראה לנו לפרש את הסיפור - המשל - הגדול ביותר שנמצא במשלי, מעשה הפתי חסר־לב שנלכד ברשתה של האשה העשירה והמופקרת (מש' ז ה-כג) למעשה יוסף ואשת פוטיפר. גם בבראשית מדובר ב'נער' ('והוא נער' - בר' לו ב; 'נער עברי', בר' מא יב), שנקלע לבית נכרי עשיר: 'ויהי כהיום הזה... (רש"י: 'יום מיוחד - יום צחוק, יום איד שהלכו כולם לבית ע"א') ואין איש מאנשי הבית שם בבית' (בר' לט יא); ובמשלי: כי אין האיש בביתו, הלך בדרך מרחוק... ליום הכסא יבא ביתו' (מש' ז יט-כ). בבראשית: 'ותתפשהו בבגדו לאמר שכבה עמי וגו' (בר' לט יב), ובמשלי: והחזיקה בו ונשקה לו וגו' (מש' ז יג). אלא שבבראשית 'הנער', שלימים יאמר עליו פרעה 'איך־נבון וחכם כמוך' (בר' מא לט), עמד בניסיון; וזאת - מתוך שהיה ירא את האלהים (בר' לט ט) לא עשה 'הרעה הגדלה הזאת'. ואילו כאן לא עמד הנער הפתי בפיתויי האשה, כי 'לא־ידע כי־בנפשו הוא' (מש' ז כג). ורמו לנו החכם בסיפור זה למעשה יוסף, בהזכירו בעצם המשל את הצירוף הלשוני היחידאי בכל המקרא: אטון מצרים (מש' ז טז).

וככל־הנראה ריחפה פרשת יוסף לעיני החכם בנסחו את המשל: מנע בר יקבהו לאום, וברכה לראש משביר (מש' יא כו). כידוע, דאג יוסף לצבירת בר, והכתוב קוראו: הוא המשביר לכל־עם הארץ (בר' מב ו). וכיוצא בזה אפשר שגם המשל 'וקבץ עלי־ד ירבה' (מש' יג יא) יסודו במעשי יוסף: ויצבר־בר תחת יד־פרעה (בר' מא לה); ויקבץ את־כל־אכל... עד כי־חדל לספר כי־אין מספר (בר' מא מח-מט).

ועוד אפשר, שגם המשל 'טוב־עין הוא יברך, כי־נתן מלחמו לדל' (מש' כב ט) יסודו במעשי יוסף, הן ביחס לאביו ובני משפחתו 'וכלכלתי אתך... פתורש' (בר' מה יא) הן ביחס לכלל אוכלוסייתה של מצרים בשנות הרעב (בר' מז יא-כב. וראה עוד נ כא). ועוד, יוסף הוא היחיד מן השבטים, שזכה לשפע לשונות ברכה ב'ברכה' שבירך יעקב את בניו: בן פרת יוסף בן פרת עלי־עין... ואת שדי ויברכך ברכת שמים... ברכת תהום... ברכת שדים ורחם. ברכת אביך גברו עלי־ברכת הורי... תהיין לראש יוסף (בר' מט כב-כו).

אבל לא רק מעשי יוסף ואחיו ריחפו לעיני החכם, אלא ריחפו לנגד עיניו גם שאר מעשי אבות העולם ואבות ישראל.

'זכר צדיק לברכה, ושם רשעים ירקב' (מש' י ז) - הרישא של משל זה כבר נתפרשה ע"י הקדמונים על נח. ובדין נתפרש כך, שהרי הוא היה ראשון לבאי עולם, שנתכנה מפי הגבורה בתואר צדיק (בר' ו ט; ז א), והוא אף זכה בצאתו מן התיבה לברכת ה' (בר' ט א ואילך); ואילו הסיפא נתפרשה על חבורות רשעים שונות (אנשי סדום ועוד). תמוהה במשלי לשון הקללה 'ירקב',

המכוונת לשמו של הרשע. ועוד, פתח ביחיד (צדיק) וחתם ברבים (רשעים). ועוד, לכאורה אין בין 'שם' ל'זכר'. ברם, נראה לנו, שלא בכדי תפס החכם לשון 'שם' בסמוך לרשעים, ולא בסמוך לצדיק - רצה לרמוז לפרשת הנפילים, שנסמכה לפרשת נח, ועליהם נאמר 'המה הגברים אשר מעולם אנשי השם' (בר' ו ד). ואלה כידוע נמחו ונרקבו (פשוטו כמשמעו) במימי המבול, וזכרם נשאר לדראון עולם.

המשל 'פלט ומאזני משפט לה' (מש' טז יא) יסודו בפרשיות השונות שבתורה, המדברות בשופט כל הארץ ובדרכי משפטו. וכנודע, היה אברהם ראשון לבאי עולם, שכנה את ה' שפט כל הארץ' (בר' יח כה; והשווה עוד דב' א יז).

משלים הרבה עניינם שבחו של תסדרך ושכרו, כגון: מעוז לתם דרך ה' (מש' י כט); צדקה תצר תסדרך (מש' יג ו); מתהלך בתמו צדיק, אשרי בניו אחריו (מש' כ ז), ועוד. כל המשלים הללו יש להם דמיונות לשון ודמיונות עניין לכתובים המדברים באברהם, שנצטוו להתהלך לפני ה' ולהיות תמים (בר' יז א). וה' מעיד עליו בלשון 'ידעתיו', שאכן שמר על הליכה בדרך ה', שעניינה עשיית צדקה ומשפט (בר' יח יט). ועוד, הוא גם ציווה שבניו וביתו אחריו ימשיכו ללכת ולשמר על דרך ה' (בר' יח יט). ועוד נראה לנו, שגם מאמרו של החכם 'בכל־דרכיך דעהו, והוא יישר ארחתיך' (מש' ג ו), שדרש עליו בר קפרא 'שכל גופי תורה תלויין בה' (ברכות סג ע"א), ניתן לפתור באברהם. גם למשלו של החכם 'צדקה תרומס־גוי, וחסד לאמים חטאת' (מש' יד לד) יש לו דמיון למעשה אבימלך ואברהם (בר' כ), ורוב לשונות המאמר באים באותה פרשה*.

ומאברהם אל שרה. במאמרו של החכם הקדמון עלוקה, שהארץ אינה יכולה 'לשאת' מצב ש'שפחה... תירש גברתה' (מש' ל כג), ניתן לראות רמז למעשה שרה והגר (עיין בר' טז ה-ט. וראה שם בייחוד כא י).

ומשרה אל יצחק בנה. המשל, 'ברכת ה' היא תעשיר, ולא־יוסף עצב עמה' (מש' י כב) יש לו דמיון בפרשת יצחק: ויזרע יצחק... ויברכהו ה'. ויגדל האיש, וילך הלוך וגדל עד כי גדל מאד (בר' כו יב-יג); אתה עתה ברוך ה' (בר' כו כט)**.

תשלומי 'שבעתים' בשל גנבה (מש' ו לא) מנוגד לכאורה לדין תורה, המדבר בתשלומי כפל (ובתשלומי 'ארבעה וחמשה' במקרה מסוים), אבל אפשר שיסודו בדיני בני נח, שהחמירו מאוד בדיני גנבה (ראה בר' לא לב; מד ט).

ובמבוא שם (עמ' 24) סיכמנו:

חלק גדול מן ההדרכות והאזהרות שבספר משלי מבוססות על דברי התורה, ונאמנים דברי חז"ל ללמדך ששלמה לא בא אלא לפרש את התורה, וכו' (במ"ר יב ד). והרי לך מקבילות עניין ומקבילות לשון - בין ספר משלי לבין ספרנו - נוסף על אלה שכבר זכרנו למעלה:

* אבימלך הוא המלך הראשון והיחיד שאינו נמנה עם בני ברית הזוכה שאלהים יבוא אליו וידבר אתו ישירות בחלום הלילה. הרישא של המשל ('צדקה תרומס־גוי') יש לה דמיון בדברי אבימלך: הגוי גם־צדיק תהרג (בר' כ ד). וגם הסיפא (יחסד לאמים חטאת), שפירושה שנוי במחלוקת המפרשים, יש לה דמיונות לשון ועניין באותה פרשה: 'גם אנכי ידעתי כי בתם־לבבך עשית זאת ואחשך גם־אנכי אותך מחטרלי... ומהחטאתי לך כיהבאת עלי ועל־ממלכתי חטאה גדלה... ואמר לה זה חסדך' וגו' (בר' כ ו-יח).

** דברי החניך 'כִּי־בן הייתי לאבי, רך ויחיד לפני אמי' (מש' ד ג) יש להם דמיון לכתוב על יצחק בפרשת העקדה: קחנא את־בנך את־יחידך אשר־אהבת וגו' (בר' כב ב; וראה עוד שם פסוקים יב, טז); והלשון מזכירה את דברי יעקב בנו: הילדים רכים (בר' לג יג). דברי פנייתו של החכם 'שמע בני מוסר אבין, ואלידתש תורת אמך' (מש' א ח. וראה עוד: ד י; כג כב) יש להם דמיון בדברי רבקה ליעקב: ועתה בני שמע בקלי, לאשר אני מצוה אותך (בר' כו ח. והשווה כו מג). ואפשר שגם המשל 'אנשי דמים ישנאו (איש)־תם' (מש' כט י) יש בו מיסוד פרשת יעקב ועשו: וישטם עשו את־יעקב (איש תם)... ויאמר עשו בלבו יקרבו ימי אבל אבי ואהרגה את־יעקב אחי (בר' כו מא).

בראשית

ותשא אשת־אדניו את־עיניה אל־יוסף, ותאמר שכבה עמי. וימאן ויאמר אל־אשת אדניו הן אדני לא־ידע אתי מה־בבית, וכל אשר־ישלֹו נתן בידי. איננו גדול בבית הזה ממני ולא־חשך ממני מאומה כי אס־אותך באשר את־אשתו, ואיך אעשה הרעה הגדלה הזאת וחטאתי לאלהים (לט ז-ט); ויהי כשמע אדניו... ויחר אפו. ויקח אדני יוסף אתו ויתנהו אל־בית הסהר (לט יט-כ).

ויהי מקץ ימים, ויבא קין מפרי האדמה מנחה לה'. והבל הביא גם־הוא מבכרות צאנו ומחלבהן וגוי' (ד ג-ד); וכל אשר תתן־לי עשר אעשרנו לך (כח כב).

כי עבדך ערב את־הנער (מד לב).

אמרי־נא אחתי את (יב יג).

וישקף אבימלך מלך פלשתים בעד החלון, וירא (כו ח).

בראשית (ת"א: בקדמין) ברא אלהים, את השמים ואת הארץ. והארץ היתה תהו ובהו וחשך על־פני תהום, ורוח אלהים מרחפת על־פני המים... ויאמר אלהים יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים. ויעש אלהים את־הרקיע ויבדל בין המים אשר מתחת לרקיע ובין המים אשר מעל לרקיע, ויהי־כן. ויקרא אלהים לרקיע שמים... ויאמר אלהים יקוו המים מתחת השמים אל־מקום אחד ותראה היבשה, ויהי־כן. ויקרא אלהים

משלי

להצילך מאשה זרה, מנכריה אמריה החליקה. העזבת אלוף נעוריה, ואת־ברית אלהיה שכחה. כי שחה אל־מות ביתה, ואל־רפאים מעגלתיה. כל־באיה לא ישובון, ולא־ישגו ארחות חיים (ב טז-יט); כי נפת תטפנה שפתי זרה... הוא ימות באין מוסר, וברב אולתו ישגה (ה ג-כג); לשמרך מאשת רע (ו כד); דרכי שאול ביתה, ירדות אל־חדרי־מות (ז כז); אשת כסילות... בעמקי שאול קראיה (ט יג-יח).

כבד את־ה' מהונך, ומראשית כל־תבואתך (ג ט).

בני אס־ערבת לרעך, תקעת לזר כפיך וגוי' (ו א והלאה); רעי־רוע כיערב זר (יא טו); לקחך בגדו כיערב זר (כ טז); אל־תהי בתקעי־כף, בערבים משאות (כב כו).

אמר לחכמה אחתי את (ז ד).

כי בחלון ביתי, בעד אשנבי נשקפתי. וארא (ז ו-ז).

ה' קנני ראשית דרכו, קדם מפעליו מאז. מעולם נסכתי מראש מקדמי־ארץ. באיך תהמות חוללתי, באין מעינות נכבדי־מים. בטרם הרים הטבעו, לפני גבעות חוללתי. עד־לא עשה ארץ וחוצות, וראש עפרות תבל. בהכינו שמים שם אני, בחקו חוג על־פני תהום. באמצו שחקים ממעל, בעוזו עינות תהום. בשומו לים חקו ומים לא יעבררפיו, בחוקו מוסדי ארץ (ח כב-כט).

משלי	בראשית
	ליבשה ארץ ולמקוה המים קרא ימים וגו' (א א-י).
אגר בקיץ בן משכיל (י ה).	ויקבצו את־כל־אכל השנים הטבות... והיה האכל לפקדון לארץ (מא לה-לו).
חכמים יצפנודעת (י יד).	ואביו שמר את־הדבר (לו יא).
ורצונו תמימי דרך (יא כ).	התהלך לפני והיה תמים (יז א); ושמרו דרך ה' (יח יט).
מנע בר יקֶּהוּ לאום, וברכה לראש משביר (יא כו).	וירדו אחייוסף עשרה, לשבר בר... ויוסף הוא השליט על־הארץ הוא המשביר (מב ג-ו).
עבד אדמתו ישבע־לחם (יב יא; כח יט).	בזעת אפיך תאכל לחם (ג יט); ואקחה פת־ לחם וסעדו לבכם (יח ה).
ועץ חיים תאוה באה (יג יב); מרפא לשון עץ חיים (טו ד).	ועץ החיים בתוך הגן (ב ט); וכי תאוה־הוא לעינים (ג ו).
בז לדבר יחבל לו (יג יג).	וימכר את־בכרתו ליעקב... ויבז עשו את־ הבכרה (כה לג-לד); ויאמר הכי קרא שמו יעקב ויעקבני זה פעמים את־בכרתי לקח (כו לו).
ושונא מתנת יחיה (טו כו).	אם־מחוט ועד שרוך־נעל ואם־אקח מכל־ אשר־לך (יד כג).
ברצות ה' דרכי־איש, גם־אויביו ישלם אתו (טז ז).	וישטם עשו את־יעקב (כו מא); וירץ עשו לקראתו ויחבקהו... וישקהו (לג ד).
עבד־משכיל ימשל בבן מביש, ובתוך אחים יחלק נחלה (יז ב).	והנה בן־ביתי יורש אתי... לא יירשך זה, כי אם אשר יצא ממעיך הוא יירשך (טו ג-ד).
אולת אדם תסלף דרכו, ועליה יועף לבו (יט ג).	ויצא לבם ויחרדו איש אל־אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו (מב כח).

בראשית

ואתם חשבתם עלי רעה, אלהים חשבה
לטובה (נ כ).

משלי

רבות מחשבות בלבי איש, ועצת ה' היא תקום
(יט כא).

וישת מן היין וישכר, ויתגל בתוך אהלה (ט
כא); ותשקין את אביהן יין בלילה הוא, ותבא
הבכירה ותשכב את אביה וגו' (יט לג).

לץ היין המה שכר, וכלי שגה בו לא יחכם (כ
א); אלתהי בסבאיין... כייסבא וזולל יירש
(כג כ-כא. וראה עוד: כג כט-לה); אל
למלכים למואל אל למלכים שתויין,
ולרוזנים אי (קרי) שכר... ועמלו לא יזכר-
עוד (לא ד-ז).

נח איש צדיק תמים היה בדורתו, את-
האלהים התהלך נח. ויולד נח שלשה בנים (ו
ט-י); התהלך לפני והיה תמים (יז א).

מתהלך בתמו צדיק, אשרי בניו אחריו (כ ז).

ותרא שרה את בן הגר המצרית אשר ילדה
לאברהם מצחק. ותאמר לאברהם גרש
האמה הזאת ואת בנה, כי לא יירש בן האמה
הזאת עמ בני עמי צחק (כא ט-י).

גם במעליו יתנכר נער, אסוך ואסישר
פעלו (כ יא).

ויהי ה' אתיוסף ויהי איש מצליח... ויבא
הביתה לעשות מלאכתו (לט ב-יא); וישלח
פרעה ויקרא אתיוסף... ויבא אל פרעה
(מא יד).

חזית איש מהיר במלאכתו לפני מלכים
יתיצב (כב כט).

חכלילי עינים מיין (מט יב).

למי חכללות עינים. למאחרים עליהיין (כג
כט-ל).

לו ישטמנו יוסף, והשב ישיב לנו את כל-
הרעה אשר גמלנו אתו... ויאמר אלהם יוסף
אלתיראו, כי התחת אלהים אני (ג טו-יט).

אלתאמר כאשר עשה לי כן אעשה לך, אשיב
לאיש כפעלו (כד כט).

דשא עשב (א יא).

גלה חציר ונראה דשא, ונאספו עשבות הרים
(כו כה).

ויאמרו איש אלי אחיו אבל אשמים אנחנו...
וגם דמו הנה נדרש (מב כא-כב); אנא שא נא
פשע אחיך וחטאתם כירעה גמלוך ועתה שא
נא לפשע עבדי אלהי אביך (נ יז).

מכסה פשעיו לא יצליח, ומודה ועזב ירחם
(כז יג).

משלי

131

דחה קנני ראשית דרכו קדם כפעלו סאו

מעולם נסכתי מראש מקרמי ארץ

מרחין וספו וססו גרם

אל סאו נסכאו ססאו גרם

משלי

מקבילות בין משלי ובראשית... *[The text in this block is dense and small, providing a scholarly comparison of the verses from Proverbs and Genesis mentioned in the header. It discusses the linguistic and structural similarities between the two biblical passages.]*

משלי **בראשית**

מקבילות בין משלי ובראשית... *[This section provides a word-for-word comparison of the verses from Proverbs and Genesis, showing their parallel structure.]*

יז. מקבילות בין ספר בראשית לספר רות

בראשית

ויאמר, ה' אלהי אדני אברהם הקרה-נא לפני היום, ועשה-חסד עם אדני אברהם. הנה אנכי נצב על-עין המים, ובנות אנשי העיר יצאת לשאב מים. והיה הנעך אשר אמר אליה הטי-נא כדך ואשתה ואמרה שתה וגו' (כד יב-יד).

רות

ויקר מקרה חלקת השדה לבעז אשר ממשפחת אלימלך. והנה-בעז בא מבית לחם... ויאמר בעז לנערו הנצב על-הקוצרים, למי הנערה הזאת... וצמת והלכת אלי הכלים ושתיית מאשר ישאבון הנערים וגו' (ב ג-ט).

בשני הסיפורים לשון 'מקרה' הוא לשון הרומז להשגחת ה' על יראיו. ובשני הסיפורים מודים לה' על השגחה זו:

ברוך ה' אלהי אדני אברהם אשר לא-עזב חסדו ואמתו מעם אדני, אנכי בדרך נחני ה' בית אחי אדני (כד כז).

ברוך הוא לה' אשר לא-עזב חסדו את-החיים ואת-המתים, ותאמר לה נעמי קרוב לנו האיש מגאלנו הוא (ב כ).

ויצוין שרק בשני מקראות אלה בא הלשון: 'אשר לא-עזב חסדו'.

בשני סיפורים אלה צוין שאין ההשגחה באה לקפח את חופש הבחירה שהעניק הבורא לאדם, בחינת דברי ר' עקיבא: 'הכול צפוי והרשות נתונה' (אבות ג יט).

ועתה אם-ישכם עשים חסד ואמת את-אדני הגידו לי, ואם-לא הגידו לי ואפנה עלימין או על-שמאל (כד מט).

אם-תגאל גאל ואם-לא יגאל הגידה לי ואדעה (קרי; ד ד).

ובשניהם מתברכים בשם ה' השלוחים לדבר מצווה: בבראשית 'בוא ברוך ה' (כד לא); וברות 'ברוך הוא לה' (ב כ).

בשני הספרים ממלאים העבד ובעז את שליחותם בזריזות ובנאמנות. בבראשית אומר העבד: לא אכל עד אם-דברתי דברי (כד לג); וברות אומרת נעמי על בעז: כי לא ישקט האיש כי-אם-כלה הדבר היום (ג יח).

בשני סיפורים אלה באה לשון 'נחמה'. בבראשית: וינחם יצחק אחרי אמו (כד סז); ורות אומרת: אמצא-חן בעיניך אדני כי נחמתני (ב יג).

ועוד כמה דמיונות עניין ולשון: שתי הנערות, רבקה ורות, אינן ידועות בתחילה בשמותן. אליעזר שואל: בתמי את (ברי כד מז), ובעז שאל פעמיים: פעם בשדה: למי הנערה הזאת (רות ב ה); ופעם בגורן: מי-את (רות ג ט). רבקה נשאלת 'התלכי', והיא עונה 'אלך' (ברי כד נח); ורות משיבה לשאלתה-תמיהתה של נעמי: למה תלכנה עמי... כי אלי-אשר תלכי אלך (א יא, טז).

ואחרון אחרון נכבד. בשני הסיפורים מודגש לשון 'חסד'. בבראשית: ועשה-חסד עם אדני אברהם (כד יב); כי-עשית חסד עם-אדני (כד יד). וברות: יעש (קרי) ה' עמכם חסד (א ח). בבראשית: אשר לא-עזב חסדו (כד כז); וברות: היטבת חסדך האחרון מן-הראשון (ג י). רות דבקה אפוא במידת היסוד של אברהם - 'חסד לאברהם' (סוף מיכה).

מעשה תמר

תמר ובנה בכורה פרץ, אליו מתייחס בעז, נזכרים במפורש במגילה: ויהי ביתך כבית פרץ אשר ילדה תמר ליהודה וגו' (ד יב). ברם קיימים כמה דמיונות ענייני ולשון נוספים בין מעשה תמר לבין מעשה רות, ועמד עליהם י' קויפמן (תולדות האמונה הישראלית, כרך ב, חלק א, עמ' 213). בשני הסיפורים שני אחים מתים בלא זרע. בשניהם החובה להקים זרע על שם המתים נתלית ונדחית. בשניהם פועלת נמרצות אשת המת, ועל ידי תחבולות נועזות מצליחה לבנות 'בית' בישראל. ברם בשני הסיפורים הוקם 'הבית' לא מן הגואל הקרוב (במעשה תמר - לא מן שְׁלָה; ובמעשה רות - לא מן הגואל האלמוני), כי אם מגואל רחוק יותר.

ועוד מן הראוי להטעים שהמגילה מזכירה את שתי האמהות רחל ולאה. ואף אנשי בית-לחם, שנמנו עם בני יהודה, מקדימים את רחל ללאה, כי רחל היתה עיקרו של הבית. המעשה עצמו אירע באפרת היא בית-לחם, במרחק לא רב ממקום קבורתה של רחל (בר' לה יט; מח ז). כן באה בחיתומה של המגילה מגילת יוחסין (ד יח-כב), המונה עשרה דורות בדיוק ובראשם פרץ, בדומה למגילות היוחסין של אבות העולם בספרנו (ה א-לב; יא י-כז), שכל אחת ואחת מהן מונה אף היא עשרה דורות.

וכבר עמדו חז"ל על הכתיב המלא שבמלא שבלשון 'תולדות' בראש מגילת היוחסין של פרץ, שיש לו אח יחיד בספרנו. ואלה דבריהם:

'אלה תולדות השמים'. תנו רבנן. ר' ברכיה ור' חלבו בשם ר' שמואל בר נחמני אומר, כל 'תולדות' שבמקרא חסר, חוץ מאלה 'תולדות השמים' ו'אלה תולדות פרץ', שהן מליאים. 'תולדות השמים', לפי שהיא תולדות עולם על מליאתו. ו'תולדות פרץ', שהיא תולדות משפחה שלימה, שממנה יוצא המלך המשיח, שבימיו יתחדש העולם ויעמוד על מליאתו (מדה"ג, מהדורת ר"מ מרגליות, כרך א, עמ' סט-ע).

והרי לך יתר המקבילות:

בראשית	רות
ויהי בימי וגו' (ד א).	ויהי בימי וגו' (א א).
ויהי רעב בארץ, וירד אברם מצרימה לגור שם (יב י); ויהי רעב בארץ... וילך יצחק אל אבימלך (כו א); המכה את-מדין בשדה מואב (לו לה).	ויהי רעב בארץ, וילך איש... לגור בשדי מואב (א א).
בדרך אפרתה הוא בית לחם (לה יט); בדרך אפרת הוא בית לחם (מח ז).	אפרתים מבית לחם יהודה (א ב); ועשה-חיל באפרתה וקראשם בבית לחם (ד יא).
ואלהים פקד יפקד אתכם... פקד יפקד אלהים אתכם (נ כד-כה).	כי-פקד ה' את-עמו (א ו).

יעש (קרי) ה' עמכם חסד כאשר עשיתם עס־
המתים ועמדי (א ח).

כחסד אשר־עשיתי עמך תעשה עמדי (כא)
(כג).

ויקר מקרה חלקת השדה לבעו (ב ג).

הקרה־נא לפני היום (כד יב); כי הקרה הי'
אלהיך לפני (כז כ).

אמצא־חן בעיניך אדני (ב יג).

ואשלחה להגיד לאדני למצא־חן בעיניך (לב)
ו); אמצא־חן בעיני אדני (לג טו).

כי נחמתני וכי דברת על־לב שפחתך (ב יג).

וינחם אותם וידבר על־לבם (ג כא).

ברוך הוא לה' אשר לא־עזב חסדו את־החיים
ואת־המתים (ב כ).

ברוך ה' אלהי אדני אברהם אשר לא־עזב
חסדו ואמתו מעם אדני (כד כז).

ובעז עלה השער... ויקח עשרה אנשי מזקני
העיר ויאמר שבור־פה, וישבו... חלקת
השדה... קנה נגד הישבים ונגד זקני עמי...
עדים אתם היום כי קניתי... ויאמרו כלהעם
אשר־בשער והזקנים עדים (ד א-יא).

ויקם שדה עפרון... לאברהם למקנה לעיני
בני־חת, בכל באי שער־עירו (כג יז-יח).

וגם את־רות המאביה אשת מחלון קניתי לי
לאשה להקים שם־המת על־נחלתו ולא־יכרת
שם־המת מעם אחיו ומשער מקומו (ד י).

בא אל־אשת אחיך ויבם אתה, והקם זרע
לאחיך (לח ח).

כרחל וכלאה אשר בנו שתיהם את־בית
ישראל (ד יא).

וללבן שתי בנות, שם הגדלה לאה ושם
הקטנה רחל (כט טז).

האשה הבאה אל־ביתך... ויקח בעז את־רות
ותהי־לו לאשה ויבא אליה (ד יא-יג).

ויבאה יצחק האהלה שרה אמו ויקח את־
רבקה ותהי־לו לאשה ויאהבה (כד סז).

ויהי ביתך כבית פרץ אשר־ילדה תמר
ליהודה (ד יב).

ויקרא שמו פרץ (לח כט).

ואלה תולדות פרץ הוליד את־חצרון
(ד יח).

ובני יהודה ער ואונן ושלה ופרץ וזרת, וימת
ער ואונן בארץ כנען ויהיו בני־פרץ חצרון
וחמול (מו יב).

יח. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר שיר השירים

שיר השירים	בראשית
ישקני מנשיקות פיהו (א ב); מי יתגר כאח לי יונק שדי אמי, אמצאך בחוץ אשקך גם לא יבזו לי (ח א).	וישק יעקב לרחל... כי אחי אביה הוא (כט יא-יב).
על עדרי חבריך... צאילך בעקבי הצאן ורעי אתגדיתיך על משכנות הרעים (א ז-ח).	עד אשר יאספו כליהעדרים... ורחל באה עם הצאן אשר לאביה כי רעה הוא (כט ח-ט).
עדשהביאתיו אל בית אמי (ג ד); אביאך אל בית אמי (ח ב).	ותרץ הנער ותגד לבית אמה (כד כח); ויבאה יצחק האהלה שרה אמו (כד סז).
צאנה וראינה בנות ציון במלך שלמה (ג יא); שובי שובי השולמית שובי שובי ונחזה-בך, מהתחזו בשולמית (ז א).	ויבא יעקב שלם עיר שכם... ותצא דינה... לראות בבנות הארץ (לג יח - לד א).
אלך לי אליהר המור (ד ו).	ולך לך אליארץ המריה... על אחד ההרים (כב ב).
מעין גנים באר מים חיים (ד טו).	וימצארשם באר מים חיים (כו יט).
אני ישנה... רחצתי את רגלי (ה ב-ג).	ולינו ורחצו רגליכם (יט ב).
קוצותיו תלתלים שחרות כעורב. עיניו כיונים על אפיקי מים (ה יא-יב).	וישלח את הערב... וישלח את היונה מאתו, לראות הקלו המים (ח ז-ח).
ראוה בנות ויאשרוה (ו ט).	באשרי כי אשרוני בנות (ל יג).
אני לדודי ועלי תשוקתו (ז יא).	ואלאישך תשוקתך והוא ימשלבך (ג טז).
הדודאים נתנרריח וגוי (ז יד).	וימצא דודאים בשדה וגוי (ל יד).

וראה עוד בסיכום לפרשת 'ויצא', על דמיונות העניין והלשון שבין הפרשה לבין שיר השירים, וצרף את הדברים לכאן.

יט. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר קהלת

בראשית

חללה לך מעשת כדבר הזה להמית צדיק עם רשע והיה כצדיק כרשע, חללה לך השפט כלהארץ לא יעשה משפט (יח כה).

קהלת

ועוד ראיתי תחת השמש, מקום המשפט שמה הרשע ומקום הצדק שמה הרשע. אמרתי אני בלבי אתה צדיק ואתה רשע ישפט האלהים, כיעת לכלי חפץ ועל כל המעשה שם (ג טז-יז); אם עשק רש וגזל משפט וצדק תראה במדינה אלתתמה על החפץ, כי גבה מעל גבה שמר וגבהים עליהם (ה ז); יש צדיקים אשר מגיע אלהם כמעשה הרשעים ויש רשעים שמגיע אלהם כמעשה הצדיקים (ח יד); הכל כאשר לכל מקרה אחד לצדיק ולרשע לטוב ולטהור ולטמא ולזבח ולאשר איננו זבח, כטוב כחטא הנשבע כאשר שבועה ירא (ט ב); כי את כל מעשה האלהים יבא במשפט על כל נעלם, אם טוב ואם רע (יב יד).

ויברא אלהים את האדם בצלמו (א כז); וייצר ה' אלהים את האדם עפר מן האדמה ויפח באפיו נשמת חיים, ויהי האדם לנפש חיה (ב ז); ויצר ה' אלהים מן האדמה כל חית השדה ואת כל עוף השמים ויבא אל האדם (ב יט); עד שובך אל האדמה כי ממנה לקחת, כי עפר אתה ואל עפר תשוב (ג יט).

אמרתי אני בלבי על דבר בני האדם לברם האלהים, ולראות שהם יבהמה המה להם. כי מקרה בני האדם ומקרה הבהמה ומקרה אחד להם כמות זה כן מות זה ורוח אחד לכל, ומותר האדם מן הבהמה אין כי הכל הבל. הכל הולך אל מקום אחד, הכל היה מן העפר והכל שב אל העפר. מי יודע רוח בני האדם העלה היא למעלה, ורוח הבהמה הירדת היא למטה לארץ (ג יח-כא); וישב העפר על הארץ כשהיה, והרוח תשוב אל האלהים אשר נתנה (יב ז).

נער עברי עבד לשר הטבחים... וישלח פרעה ויקרא את יוסף ויריצהו מן הבור... אין נבון וחכם כמוך. אתה תהיה על ביתי... ונתון אתו על כל ארץ מצרים (מא יב-יד, לט, מג).

טוב ילד מסכן וחכם... כי מבית הסורים יצא למלך (ד יג-יד).

ויגערבו אביו ויאמר לו מה החלום הזה אשר חלמת (לו י).

כי בא החלום ברב ענין, וקול כסיל ברב דברים... ברב חלמות והבלים ודברים הרבה (ה ב-ו).

בראשית

אנכי האל בית־אל אשר משחת שם מצבה
אשר נדרת לי שם נדר, עתה קום צא מן
הארץ הזאת ושוב אל־ארץ מולדתך (לא יג).

כי אמרתי רק אין־יראת אלהים במקום הזה,
והרגוני על־דבר אשתי (כ יא); כי עתה ידעתי
כי־ירא אלהים אתה (כב יב); את־האלהים
אני ירא (מב יח).

ותרא האשה כי טוב העץ למאכל... ותקח
מפריו ותאכל, ותתן גם־לאישה עמה ויאכל (ג
ו); האשה אשר נתתה עמדי הוא נתנה־לי מן
העץ ואכל (ג יב; וראה עוד לט יב).

ויאמר פרעה אל־יוסף אני פרעה, ובלעדיך
לא־ירים איש את־ידו ואת־רגלו בכל־ארץ
מצרים... ויאמר פרעה לכל־מצרים לכו אל־
יוסף אשר־יאמר לכם תעשו (מא מד, נה).

וירא ה' כי רבה רעת האדם בארץ, וכל־יצר
מחשבת לבו רק רע כ־היום (ו ה).

ע־לכן יעזב־איש את־אביו ואת־אמו, ודבק
באשתו והיו לבשר אחד (ב כד).

וירא אלהים את־האור כי־טוב (א ד).

עקב אשר־שמע אברהם בקלי, וישמר
משמרת־י מצות־י חקות־י ותורת־י (כו ה).

השפט כ־הארץ (יח כה).

קהלת

כאשר תדר נדר לאלהים אל־תאחר לשלמו
כי אין חפץ בכסילים, את אשר־תדר שלם
(ה ג).

את־האלהים ירא (ה ו); את־האלהים ירא
(יב יג).

ומוצא אני מר ממות את־האשה אשר־היא
מצודים וחרמים לבה אסורים ידיה, טוב לפני
האלהים ימלט ממנה וחוטא ילכד בה... אדם
אחד מאלף מצאתי ואשה בכל־אלה לא
מצאתי. לבר ראה־זה מצאתי אשר עשה
האלהים את־האדם ישר, והמה בקשו
חשבנות רבים (ז כו-כט).

אני פ־ימלך שמר... כי כ־אשר יחפץ יעשה.
באשר דבר־מלך שלטון, ומי יאמר־לו מה
תעשה (ח ב-ד).

כי־רעת האדם רבה עליו... ע־לכן מלא לב
בני־האדם בהם לעשות רע (ח ו-יא).

ראה חיים ע־אשה אשר־אהבת כ־ימי חיי
הבלך אשר נתן־לך תחת השמש כל ימי
הבלך, כי הוא חלקך בחיים ובעמלך אשר־
אתה עמל תחת השמש (ט ט).

ומתוק האור, וטוב לעינים לראות את־השמש
(יא ז).

את־האלהים ירא ואת־מצותיו שמור כי־זה
כ־האדם (יב יג).

כי את־כ־מעשה האלהים יבא במשפט על
כ־נעלם, א־טוב וא־ס־רע (יב יד).

באשר לסתירות שבקהלת - ראה את המבוא ל'דעת מקרא' (עמ' 24-39). וחתם שם המפרש הרה"ח פרופ' ר"מ זריכבוד ז"ל את מבואו הנרחב:
 למרות המציאות העגומה ולמרות נסיונותיו וראייתו המפוכחת את המרחק שבין הרצוי לבין המצוי - הרי נשאר קהלת איתן באמונתו בטוב ובצדק האלוהי, הבלתי נתפס בשכלו של האדם. כי אלהים הוא מרומם 'בשמים', אבל אינו אלוה מרחוק, אלא הוא משגיח על הפרט, קובע את גורלו ודן אותו לפי המעשים ומשלם לו כגמולו, כאמרו: ודע כי על-כל-אלה יביאך האלהים במשפט (יא ט).
 וראה עוד מה שהביא ר"י יעקובסון ז"ל, בספרו נתיב בינה, כרך ד (הוצאת סיני, עמ' 194-201) בשם י"א זידמן (שם עמ' 198-199), וצרף את הדברים לכאן.

כתר אר"ן, דהיא כו יד-כח ג

כ. מקבילות בין ספר בראשית לבין מגילת איכה

בראשית

ולא־מצאה היונה מנוח לכַּיִרְגְּלָהּ (ח ט).

איכה

היא יִשְׁבָּה בְּגוֹיִם לֹא מִצְאָה מְנוּחַ (א ג).

וה' המטיר על־סדם ועל־עמרה גפרית ואש, מאת ה' מן־השמים. ויהפך את־הערים האל (יט כד-כה).

ממרום שלח־אש בעצמתי (א יג); ויגדל עון בת־עמי מחטאת סדם, ההפוכה כמורדגע ולא־חלו בה ידיים (ד ו).

ויצא לבם ויחרדו איש אל־אחיו לאמר מה זאת עשה אלהים לנו... ויאמרו איש אל־אחיו אבל אשמים אנחנו על־אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, על־כן באה אלינו הצרה הזאת. ויען ראובן אתם לאמר הלוא אמרתי אליכם לאמר אל־תחטאו בילד ולא שמעתם, וגם־דמו הנה נדרש (מב כח, כא-כב).

מה־יִתְאוּנֶן אדם חי גבר על־חטָאוֹ. נחפשה דרכינו ונחקרה... נחנו פשענו ומרינו אתה לא סלחת (ג לט-מב).

אל־תִּירָא אַבְרָם (טו א); אל־תִּירָא כִּי־אַתָּךְ אֲנִי (כו כד); אל־תִּירָא מִרְדֵּה מִצְרִימָה (מו ג).

קִרְבַּת בְּיוֹם אֶקְרָאךְ אִמְרַת אֶל־תִּירָא (ג נו).

וישימו לו לבדו ולהם לבדם, ולמצרים האכלים אתו לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכל את־העִבְרִים לֶחֶם כִּי־תֹעֵבָה הוּא לַמִּצְרַיִם (מג לב).

סוֹרוּ טִמָּא קְרָאוּ לְמוֹ סוֹרוּ סוֹרוּ אֶל־תִּגְעוּ (ד טו).

אלה בני־שעיר החרי ישבי הארץ... ודישן... אלה בני־דישן עוץ (לו כ-כא, כח).

שִׁישִׁי וּשְׂמָחִי בַת־אָדוֹם יוֹשְׁבַת (קרי) בָּאֶרֶץ עוֹץ (ד כא).

המדרון המזרחי של עיר דוד

כא. מקבילות בין ספר בראשית לבין מגילת אסתר

במבוא 'דעת מקרא' למגילת אסתר (עמ' 12-14) עמד ג"ח כהן על דמיונות הלשון והעניין שבין המגילה לבין מעשי יוסף בספרנו, והעיר (שם בהערה 19) שכבר בעלי המדרש עמדו על כך: בניה של רחל גסן ('יפה ענף' - מלשון נסיון או מלשון נס ודגל) שוה וגדולתן שוה (אסתר רבה ז ח). והרי עיקרי דמיונות העניין והלשון:

שני הסיפורים מקום עלייתם מחוץ לארץ־ישראל, במצרים ובפרס. שניהם עולים יחידיים מישראל למדרגה רמה בממלכה זרה: יוסף, אסתר ומרדכי. בהגיעם למדרגת שלטון במלכות - מלכה, משנה למלך - הם עוזרים לישראל ומושיעים אותם מצרה (רעב, הריגה), אך גם השליטים נהנים מעזרתם וניצלים מאותה סכנה (פרעה מרעב ואחשוורוש מהרג).

רעיונות עיקריים (מוטיבים בלעז) רבים שווים בשני הסיפורים: יוסף ואסתר מצטיינים ביופי ובחכמה ועולים בזכות תכונות אלו לגדולה. בשני הסיפורים נשכח מעשה טוב לזמן רב: פתרון חלומות השרים על ידי יוסף והצלת אחשוורוש משומרי הסף על ידי מרדכי. על ידי שינה (פרעה) וחוסר שינה (אחשוורוש) נזכרים בנשכחות. בשני הסיפורים נידונים ראשי משרתים לתלייה (שר האופים, המן). בשני המעשים בא שינוי מכריע לאחר משתה רווי מתת. בשני המשתאות העיקריים משתתפים שלושה צדדים (יוסף־המצרים־האחים; אסתר־המלך־המן), ובסוף המשתה מגלה הגיבור הראשי (יוסף, אסתר) את זהותו האמתית.

ברם, המקבילות הענייניות בין שני הסיפורים - ככל שהן מעניינות בשל עצמן, אין להן ערך אם לא נוכל להוכיח, שמחבר המגילה ראה הקבלות אלו תוך כדי סיפורו. עיון בכתוב יוכיח בעליל, שבעל המגילה השתמש בכוונה תחילה בלשון הכתובים מסיפורי יוסף. בתארו את הכנת הנשים לקראת בחירת מלכה מביניהן משתמש מחבר המגילה פעמיים במטבעות לשון מספר בראשית:

ויפקד פקדים על הארץ... ויקבצו את־	ויפקד המלך פקידים בכל־מדינות מלכותו
כל־אכל השנים הטבות... וייטב הדבר	ויקבצו את־כל־נערה־בתולה טובת מראה...
בעיני פרעה (מא לד-לו).	וייטב הדבר בעיני המלך (ב ג-ד).

כי כן ימלאו ימי החנטים (ג). כי כן ימלאו ימי מרוקיהן (ב יב). השימוש בלשון הפסוקים מספר בראשית המתארים טיפול בתבואה ובגוף מת ממחיש לנו את היחס 'הלא־אישי' של ראשי פרס ומדי לעניין האישי של בחירת המלכה.

גם בשעה שבעל המגילה מתאר את הניסיון הגדול שעל מרדכי לעמוד בו (עבודה זרה), הוא כותב את דבריו בנוסח התיאור של הניסיון אשר עמד בו יוסף (גילוי עריות):

ויהי כדברה אל־יוסף יום יום,	ויהי כאמרם (קרי) אליו יום ויום
ולא־שמע אליה (לט י).	ולא שמע אליהם (ג ד).

באותו סגנון מתוארים מעשי ההקרבה של יהודים יחידיים למען הכלל:

ואני כאשר שכלתי שכלתי (מג יד).	וכאשר אבדתי אבדתי (ד טז).
--------------------------------	---------------------------

כי־איך אעלה אל־אבי... פן אראה ברע	כי איככה אוכל וראיתי ברעה אשר־ימצא
אשר ימצא את־אבי (מד לד).	את־עמי (ח ו).

אך לא רק הסבל דומה בשני הסיפורים, אלא גם העלייה לגדולה. בספר בראשית מתואר באריכות איך מגיע יוסף לגדולה, לדרגת משנה למלך: ויסר פרעה את־טבעתו מעל ידו ויתן אתה על־יד יוסף, וילבש אתו בגדי־שש וישם רֶבֶד הזהב על־צוארו. וירכב אתו במרכבת המשנה אשר־לו ויקראו לפניו אברך (בר' מא מב-מג), וכל ששת הפעלים המתארים כאן את עלייתו של יוסף לגדולה באים גם בתיאור של גדולת מרדכי (אס' ו ט; ח ב).

אסתר	בראשית
ויהי בימי אחשורוש... המלך... עשה וגו' (א א-ג).	ויהי בימי אמרפל מלך־שנער... עשו וגו' (יד א-ב).
שבע ועשרים ומאה מדינה (א א).	ויהיו חיי שרה מאה שנה ועשרים שנה ושבע שנים (כג א).
כשבת המלך אחשורוש על כסא מלכותו (א ב).	ויאמר פרעה... רק הכסא אגדל ממך (מא לט-מ).
בשנת שלוש למלכו עשה משתה לכל־שריו ועבדיו (א ג).	ויהי ביום השלישי יום הולדת את־פרעה ויעש משתה לכל־עבדיו (מ כ).
למגדול ועד־קטן (א ה; א כ).	מקטן ועד־גדול (יט יא).
ושתו... להראות העמים והשרים את־יפיה כִּי־טובת מראה היא (א יא); יבקשו למלך נערות בתולות טובות מראה (ב ב); ויקבצו את־כל־נערה־בתולה טובת מראה (ב ג); והנערה יפת־תאר וטובת מראה (ב ז).	הנהינא ידעתי כי אשה יפת־מראה את (יב יא); והנערָ טבת מראה מאד בתולה (כד טז); רבקה כִּי־טובת מראה הוא (כו ז); ורחל היתה יפת־תאר ויפת מראה (כט יז).
וייטב הדבר בעיני המלך והשרים (א כא); וייטב הדבר בעיני המלך ויעש כן (ב ד).	וייטב הדבר בעיני פרעה, ובעיני כל־עבדיו (מא לז).
אחר הדברים האלה (ב א = ג א).	ויהי אחר הדברים האלה (כב א).
אליד הגא סריס המלך שמר הנשים (ב ג); אליד שעשגו סריס המלך שמר הפילגשים (ב יד; וראה שם טו).	לפוט־יפר סריס פרעה שר הטבחים (לו לו).
ויעש המלך משתה גדול לכל־שריו ועבדיו	וישא משאת מאת פניו אלהם ותרב משאת

בראשית

בנימן ממשאת כלם חמש ידות, וישתו
וישכרו עמו (מג לד).

ולוט ישב בשער־סדם (יט א).

ויקצף פרעה על שני סריסיו... בעוד שלשת
ימים ישא פרעה את־ראשך מעליך ותלה
אותך על־עץ (מ ב-יט).

ויסר פרעה את־טבעתו מעל ידו ויתן אתה
עליד יוסף (מא מב).

מנער ועד־זקן (יט ד).

כשמע עשו את־דברי אביו ויצעק צעקה
גדלה ומרה עד־מאד (כו לד); ויקרע יעקב
שמלתיו וישם שק במתניו, ויתאבל (לו לד).

ויתאפק ויאמר שימו לחם (מג לא).

וישלח יעקב ויקרא לרחל וללאה, השדה אל־
צאנו (לא ד).

וקרח בלילה, ותדד שנתי מעיני (לא מ).

ויאמר עשו בלבו (כו מא).

ויסר פרעה את־טבעתו מעל ידו ויתן אתה
עליד יוסף, וילבש אתו בגדי־שש וישם רבד
הזהב על־צוארו. וירכב אתו במרכבת
המשנה אשר־לו ויקראו לפניו אברך (מא
מב-מג).

אסתר

את משתה אסתר, והנחה למדינות עשה ויתן
משאת כיד המלך (ב יח).

ומרדכי יושב בשער־המלך (ב כא).

קצף בגתן ותרש שני־סריסי המלך... ויתלו
שניהם על־עץ (ב כא-כג).

ויסר המלך את־טבעתו מעל ידו, ויתנה להמן
(ג י); ויסר המלך את־טבעתו אשר העביר
מהמן ויתנה למרדכי (ח ב).

מנער ועד־זקן (ג יג).

ויקרע מרדכי את־בגדיו וילבש שק ואפר,
ויצא בתוך העיר ויועק זעקה גדולה ומרה (ד
א); אבל גדול ליהודים... שק ואפר יצע
לרבים (ד ג).

ויתאפק המן ויבוא אל־ביתו (ה י).

וישלח ויבא את־אהביו ואת־זרש אשתו (ה י).

בלילה ההוא נדדה שנת המלך (ו א).

ויאמר המן בלבו (ו ו).

וסוס אשר רכב עליו המלך... ויקח המן את־
הלבוש ואת־הסוס וילבש את־מרדכי,
וירכיבהו ברחוב העיר ויקרא לפניו ככה
יעשה לאיש אשר המלך חפץ ביקרו (ו ח-יא);
ויסר המלך את־טבעתו אשר העביר מהמן
ויתנה למרדכי (ח ב); ומרדכי יצא מלפני
המלך בלבוש מלכות תכלת וחור ועטרת זהב
גדולה ותכריך בוץ וארגמן (ח טו).

בראשית

עודנו מדבר עם, ורחל באה (כט ט).

אסתר

עודם מדברים עמו וסריסי המלך הגיעו (ו יד).

ויהי חתת אלהים עלהערים וגו' (לה ה).

כינפל פחדהיהודים עליהם (ח יז); כינפל פחדם עלכלהעמים (ט ב).

ויגדל האיש, וילך הלוך וגדל עד כיגדל מאד (כו יג).

כיגדול מרדכי בבית המלך ושמעו הולך בכלהמדינות, כיהאיש מרדכי הולך וגדול (ט ד).

שער 'תקן סופרים', אמשטרדם תכ"ו

כב. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר דניאל

דניאל	בראשית
בא נבוכדנאצר מלך־בבל... ויביאם ארץ־שנער (א א-ב).	ותהי ראשית ממלכתו בבל... בארץ שנער (י); וימצאו בקעה בארץ שנער (יא ב).
להביא מבני ישראל... ילדים... ומקצתם יעמדו לפני המלך (א ג-ה).	ומקצה אחיו לקח חמשה אנשים, ויצגם לפני פרעה (מז ב).
וישם להם שר הסריסים שמות, וישם לדניאל בלטשאצר וגו' (א ז).	ויקרא פרעה שם־יוסף צפנת פענח (מא מה).
וישם דניאל על־לבו אשר לא־יתגאל בפת־בג המלך וביין משתיו, ויבקש משר הסריסים אשר לא יתגאל... ויהי המלצר נשא את־פת־בגם ויין משתיהם, ונתן להם זרענים (א ח-טז).	וישימו לו לבדו ולהם לבדם, ולמצרים האכלים אתו לבדם כי לא יוכלון המצרים לאכל את־העברים לחם כִּי־תועבה הוא למצרים (מג לב).
ויתן האלהים את־דניאל לחסד ולרחמים, לפני שר הסריסים (א ט).	ויהי ה' את־יוסף ויט אליו חסד, ויתן חנו בעיני שר בית־הסהר (לט כא).
למה יראה את־פניכם זעפים (א י).	וירא אתם והנם זעפים... פניכם רעים היום (מ ו-ז).
מראהם טוב ובריאי בשר (א טו).	יפות מראה ובריאת בשר (מא ב).
ובשנת שנים למלכות נבכדנצר חלם נבכדנצר חלמות, ותתפעם רוחו ושנתו נהיתה עליו. ויאמר המלך לקרא לחרטמים ולאשפים ולמכשפים ולכשדים להגיד למלך חלמתיו, ויבאו ויעמדו לפני המלך. ויאמר להם המלך חלום חלמתי, ותפעם רוחי לדעת את־החלום (ב א-ג).	ויהי מקץ שנתיים ימים, ופרעה חלם... וייקץ פרעה. ויישן ויחלם שנית... ויהי בבקר ותפעם רוחו וישלח ויקרא את־כל־חרטמי מצרים ואת־כל־חכמיה, ויספר פרעה להם את־חלמו... ויאמר פרעה אל־יוסף חלום חלמתי וגו' (מא א-טו).
מלכא בנס וקצף שגיא (ב יב).	ויקצף פרעה על שני סריסיו (מ ב).
לאריוך רב־טבחיא די מלכא (ב יד).	לפוט־יפר סריס פרעה שר הטבחים (לו לו).

בראשית

ואשביעך בה' אלהי השמים... ה' אלהי השמים (כד ג-ז).

דניאל

אדין דניאל ברך לאלה שמיא (ב יט); די אלה שמיא (ב לז); יקים אלה שמיא (ב מד).

במראת הלילה (מו ב).

בחזוא די־ליליא (ב יט); בחזוי עם־ליליא (ז ב).

ושם אתנו נער עברי עבד לשר הטבחים ונספר־לו ויפתר־לנו את־חלמתינו, איש כחלמו פתר... וישלח פרעה ויקרא את־יוסף וירי־צוהו מן־הבור... ויבא אל־פרעה. ויאמר פרעה אל־יוסף חלום חלמתי ופתר אין אתו, ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתר אתו (מא יב-טו).

אדין אריוך בהתבהלה הנעל לדניאל קדם מלכא, וכן אמר־לה די־השכחת גבר מן־בני גלותא די יהוד די פשרא למלכא יהודע. ענה מלכא ואמר לדניאל די שמה בלטשאצר, האיתך (קרי) כהל להודעתני חלמא די־חזית ופשרה (ב כה-כו).

ואמר אל־החרטמים ואין מגיד לי (מא כד).

רזא די־מלכא שאל לא חכימין אשפין חרטמין גזרין יכלין להחזיה למלכא (ב כז).

ויען יוסף את־פרעה לאמר בלעדי, אלהים יענה את־שלום פרעה (מא טז); אשר האלהים עשה הראה את־פרעה (מא כח); האספו ואגידה לכם את אשר־יקרא אתכם באחרית הימים (מט א).

ברם איתי אלה בשמיא גלא רזין והודע למלכא נבוכדנצר מה די להוא באחרית יומיא... ואנה לא בחכמה די־איתי בי מן־כל־חייא רזא דנה גלי לי, להן על־דברת די פשרא למלכא יהודעון ורעיוני לבבך תנדע (ב כח-ל).

ויספר... את־חלמו... ויאמר לו יוסף זה פתרנו (מ ט-יב).

דנה חלמא ופשרה נאמר קדם־מלכא (ב לו).

כל־חית השדה ואת כל־עוף השמים ויבא אל־האדם (ב יט); נעשה אדם... וירדו בדגת הים ובעוף השמים ובבהמה ובכל־הארץ ובכל־הרמש הרמש על־הארץ (א כו); ומוראכם וחתכם יהיה על כל־חית הארץ ועל כל־עוף השמים, בכל אשר תרמש האדמה ובכל־דגי הים בידכם נתנו (ט ב).

ובכל־די דירין (קרי) בני־אנשא חיות ברא ועוף־שמיא יהב בידך והשלטך בכלהון (ב לח).

ויאמר פרעה אל־יוסף, ראה נתתי אתך על כל־ארץ מצרים (מא מא); יוסף... משל בכל־ארץ מצרים (מה כו).

אדין מלכא לדניאל רבי... והשלטה על כל־מדינת בבל (ב מח).

בראשית

ולוט ישב בשער־סדם (יט א).

דניאל

ודניאל בתרע מלכא (ב מט).

הִסְרוּ אֶת־אֱלֹהֵי הַנּוֹכַר אֲשֶׁר בַּתְּכֶם... וַיִּתְּנוּ
אֲלֵי־עֵקֶב אֶת כָּל־אֱלֹהֵי הַנּוֹכַר אֲשֶׁר בְּיַדָם וְאֶת־
הַנּוֹמִים אֲשֶׁר בְּאֲזֹנֵיהֶם, וַיִּטְמְן אֹתָם יַעֲקֹב
תַּחַת הָאֱלֹהִים אֲשֶׁר עִם־שִׁכְמָם (לה ב-ד).

דִּי לֵאלֹהֵךְ (קרי) לֹא־אֵיתְנָא (קרי) פִּלְחִין
וּלְצִלָּם דְּהַבָּא דִּי הִקִּימַת לֹא נִסְגַּד (ג יח).

אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים (טו ז).

בֹּאדִין קֶרֶב נְבוּכַדְנֶצַּר לְתִרְעָא אַתּוֹן נוֹרָא
יְקַדְתָּא עֵנָה וְאִמַר שְׁדֵרְךְ מִישְׁךְ וְעַבְד־נְגוּ
עַבְדוּהִי דִּי־אֱלֹהָא עֵלָאָה (קרי) פִּקּוּ וְאַתּוּ,
בֹּאדִין נְפִיקִין שְׁדֵרְךְ מִישְׁךְ וְעַבְד נְגוּ מְגֹוּא
נוֹרָא (ג כו).

וַיֹּאמֶר בְּרוּךְ ה' אֱלֹהֵי אֲדָנִי אֲבִרְהֶם אֲשֶׁר וְגוֹי
(כד כז).

וְאִמַר בְּרִיךְ אֱלֹהֵהוֹן דִּי־שְׁדֵרְךְ מִישְׁךְ וְעַבְד נְגוּ
דִּי... (ג כח).

ה'... הוּא יִשְׁלַח מַלְאָכּוֹ לְפָנֶיךָ (כד ז); הַמְּלֹאךְ
הַגָּאֵל אֶתִּי מִכְּלִירֵעַ (מח טז).

אֱלֹהֵהוֹן... שְׁלַח מַלְאָכָה וְשִׁיב לְעַבְדוּהִי (ג
כח); אֱלֹהֵי שְׁלַח מַלְאָכָה וְסַגְר פִּם אַרְיוֹתָא
וְלֹא חַבְלוּנִי (ו כג).

וַיִּקְרָא אֶת־כָּל־חֲרַטְמֵי מִצְרַיִם וְאֶת־כָּל־
חַכְמֵיהֶם, וַיִּסְפַּר פְּרַעְיָה לְהֵם אֶת־חֲלָמוֹ וְאֵין
פּוֹתֵר אוֹתָם לְפְרַעְיָה (מא ח); וְאִמַר אֶל־
הַחֲרַטְמִים וְאֵין מְגִיד לִי (מא כד); אִישׁ אֲשֶׁר
רוּחַ אֱלֹהִים בּוֹ (מא לח).

וּמְנֵי שֵׁים טַעַם לְהַנְעִלָה קְדָמִי לְכָל חַכְמֵי
בְּבַל, דִּי־פִשְׁר חַלְמָא יְהוּדַעְנִי. בֹּאדִין עֲלִין
(קרי) חֲרַטְמֵיָא אֲשַׁפִּיא כְּשַׁדָּאי (קרי) וְגֹזְרֵיָא,
וְחַלְמָא אִמַר אַנְהָ קְדָמֵיהוֹן וּפְשֵׁרָה לֹא־
מֵהוּדַעִין לִי. וְעַד אַחֲרִין עַל קְדָמֵי דְנִיָּאֵל דִּי...
רוּחַ־אֱלֹהִין קְדִישִׁין בַּהּ (ד ג-ה).

וַיִּשְׁכַּב... וַיַּחֲלֵם וְהִנֵּה סֹלֶם... וְהִנֵּה מַלְאָכִי
אֱלֹהִים עֲלִים וַיִּרְדִּים בּוֹ (כח יא-יב).

חֲזַה הוּיִת בַּחֲזוּי רֵאשֵׁי עַל־מִשְׁכְּבִי, וְאֵלוּ עִיר
וְקְדִישׁ מִן־שְׁמֵיָא נַחַת (ד י).

מטל השמים... ומטל השמים (כו כח, לט).

ומטל שמיא (ד כב, ל).

וברוך אל עליון (יד כ).

וְלַעֲלָאָה (קרי) בְּרַכְתָּ (ד לא); אֱלֹהָא עֵלָאָה
(קרי) (ג לב; ה יח, כא).

פרעה ויעש משתה לכל־עבדיו (מ כ).

בְּלִשְׁאֲצֹר מַלְכָא עַבְד לַחַם רַב לְרַבְרַבְנוּהִי
אַלְף (ה א).

בראשית

כִּי־גָנַב גִּנְבֹתַי מֵאֶרֶץ הָעִבְרִים... וישלח פרעה ויקרא את־יוסף... ויבא אל־פרעה... ואני שמעתי עליך לאמר תשמע חלום לפתר אתו... ואמר אלה־חרטמים ואין מגיד לי... הנמצא כזה איש אשר רוח אלהים בו (מ טו); מא יד-טו, כד, לח).

אִם־מָחוּט ועד שרוך־נעל ואם־אקח מכל־אשר־לך (יד כג); יהי לך אשר־לך (לג ט).

וייצר ה' אלהים את־האדם עפר מן־האדמה ויפח באפיו נשמת חיים (ב ז).

ויסר פרעה את־טבעתו מעל ידו ויתן אתה עליד יוסף, וילבש אתו בגדי־שש וישם רבד הזהב על־צוארו. וירכב אתו במרכבת המשנה אשר־לו ויקראו לפניו אברך, ונתון אתו על כל־אֶרֶץ מצרים (מא מב-מג).

ותדד שנתי מעיני (לא מ).

וגם־פֶּה לא־עשיתי מאומה (מ טו).

וישלח פרעה ויקרא את־יוסף ויריָצֵהוּ מן־הבור (מא יד).

והנה מן־היאר עלת שבע פרות (מא ב).

יעבדוך עמים וישתחוו (קרי) לך לאמים (כז כט).

ואביו שמר את־הדבר (לז יא).

דניאל

באדין דניאל העל קדם מלכא, ענה מלכא ואמר לדניאל אנת־(קרי) הוא דניאל די־מך בני גלותא די יהוד די היתי מלכא אבי מך יהוד. ושמעת עלך (קרי) די רוח אלהין בך, ונהירו ושכלתנו וחכמה יתירה השתכחת בך. וכען העלו קדמי חכימיא אשפיא די־כתבה דנה יקרין ופשרה להודעתני, ולא־כהלין פשר־מלתא להחוויה. ואנה שמעת עלך (קרי) די־תכול (קרי) פשרין למפשר (ה יג-טז).

מתנתך לך להוין ונבזביתך לאחרן הב (ה יז).

ולאלהא די־נשמתך בידה (ה כג).

באדין אמר בלשאצר והלבשו לדניאל ארגונא והמניכא (קרי) די־דהבא על־צוארה והכרוזו עלוהי די־להוא שליט תלתא במלכותא (ה כט).

ושנתה גדת עלוהי (ו יט).

ואף קדמך (קרי) מלכא חבולה לא עבדת (ו כג).

מלכא... ולדניאל אמר... והסק דניאל מך גבא... די הימן באלהה (ו כד).

וארבע חיון רברבן סלקן מן־ימא (ז ג).

וכל עממיא אמיא ולשניא לה יפלחון (ז יד); וכל שלטניא לה יפלחון וישתמעון (ז כז).

ומלתא בלבי נטרתי (ז כח).

<p>דניאל חזון נראה אלי אני דניאל אחרי הנראה אלי בתחלה (ח א); ואראה בחזון (ח ב); ויהי בראתי אני דניאל את־חזון (ח טו).</p>	<p>בראשית אתר הדברים האלה היה דבר־ה' אל־אברם במחזה (טו א).</p>
<p>ואראה בחזון... ואראה בחזון ואני הייתי על־ אובל אולי (ח ב).</p>	<p>ופרעה חלם והנה עמד על־היאר (מא א).</p>
<p>ואשא עיני ואראה והנה איל אחד עמד לפני הָאֵבֶל ולו קרנים (ח ג); ואשא את־עיני וארא והנה (י ה).</p>	<p>וישא אברהם את־עיניו וירא והנה־איל אחד נאחו בסבך בקרניו (כב יג).</p>
<p>ובבאו נבעתי ואפלה על־פני, ויאמר אלי... ובדברו עמי נרדמתי על־פני ארצה (ח יז-יח); ואשמע את־קול דבריו, וכשמעי את־קול דבריו ואני הייתי נרדם על־פני לפני ארצה (י ט).</p>	<p>ותרדמה נפלה על־אברם, והנה אימה חשכה גדלה נפלת עליו... ויפל אברם על־פניו, וידבר אתו וגו' (טו יב; יז ג).</p>
<p>נבעתי ואפלה על־פני, ויאמר אלי (ח יז).</p>	<p>ויפל אברם על־פניו, וידבר אתו אלהים לאמר (יז ג).</p>
<p>נרדמתי על־פני ארצה (ח יח).</p>	<p>ותרדמה נפלה על־אברם (טו יב).</p>
<p>הנני מודיעך את אשר־יהיה באחרית הזעם (ח יט); ובאתי להבינך את אשר־יקרה לעמך באחרית הימים, כיעוד חזון לימים (י יד).</p>	<p>האספו ואגידה לכם את אשר־יקרא אתכם באחרית הימים (מט א).</p>
<p>הנהר הגדול הוא חדקל (י ד).</p>	<p>ושם הנהר השלישי חדקל (ב יד); הנהר הגדל נהר־פרת (טו יח).</p>
<p>ואני נשארתי לבדי (י ח).</p>	<p>ויותר יעקב לבדו (לב כה).</p>
<p>אל־תירא דניאל (י יב).</p>	<p>אל־תירא אברם (טו א).</p>
<p>וישב ארצו ברכוש גדול (יא כח).</p>	<p>ואחרי־כן יצאו ברכש גדול... ודור רביעי ישבו הנה (טו יד-טז).</p>
<p>ובכל חמדות מצרים, ולבים וכשים במצעדיו (יא מג).</p>	<p>ובני חם, כוש ומצרים (י ו); ומצרים ילד את... להבים (י יג).</p>

בראשית

ויעתק משם ההרה מקדם לבית־אל ויט
אהלה, בית־אל מים והעי מקדם ויבךשם
מזבח לה' ויקרא בשם ה' (יב ח).

דניאל

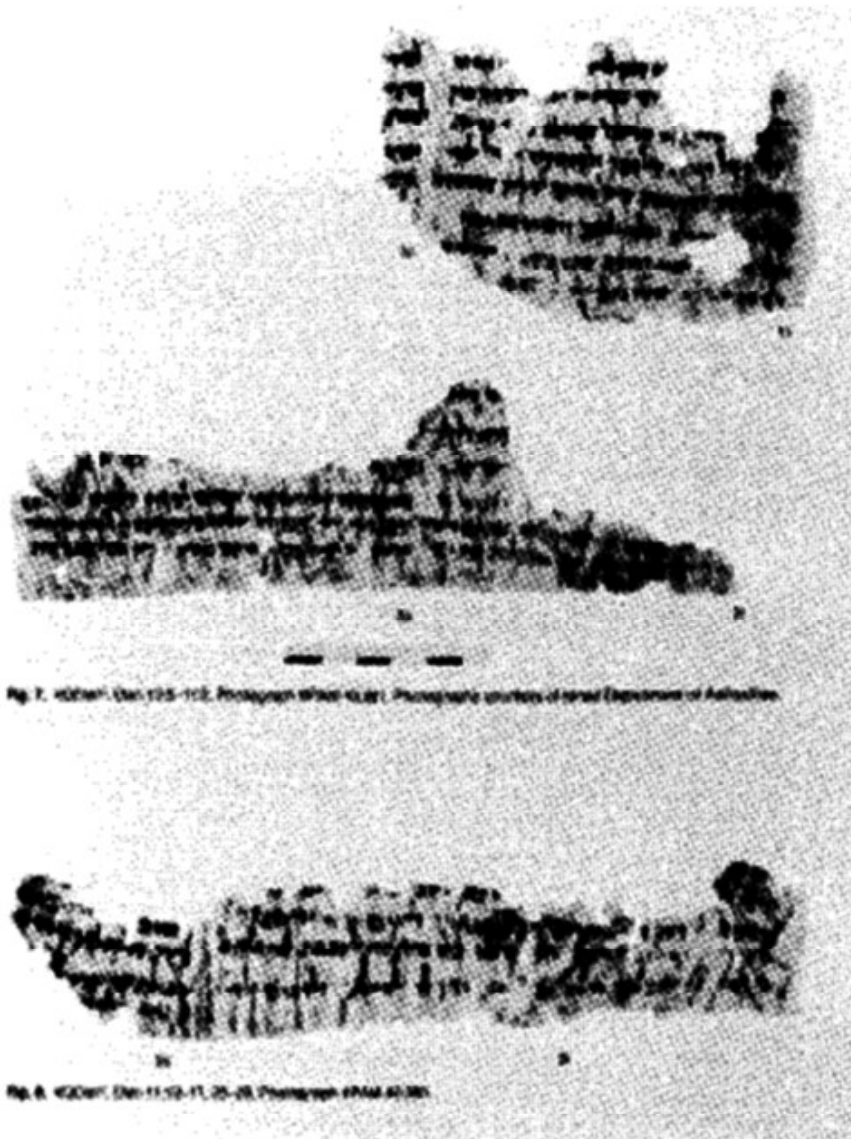
ויטע אהלי אפדנו בין ימים להרצבייקדש
(יא מה).

עד שובך אליהאדמה כי ממנה לקחת, כי
עפר אתה ואלעפר תשוב... ולקח גם מעץ
החיים ואכל וחי לעלם (ג יט-כב).

ורבים מישני אדמת־עפר יקיצו, אלה לחיי
עולם ואלה לחרפות לדראון עולם (יב ב).

והנה עמד עליהאר... הנני עמד על־שפת
היאר (מא א, יז).

והנה שנים אחרים עמדים, אחד הנה לשפת
היאר ואחד הנה לשפת היאר (יב ה).

קטעים מספר דניאל (קומראן)

כג. מקבילות בין ספר בראשית לבין ספר עזרא-נחמיה

בראשית	עזרא
ה' אלהי השמים (כד ז).	ה' אלהי השמים (א ב).
ויוצא העבד כליכסף וכלי זהב ובגדים ויתן לרבקה, ומגדנת (כד נג).	וכל־סביבתיהם חֲזָקוּ בידיהם בכלי־כסף בזהב ברכוש ובבהמה ובמגדנות (א ו).
בית־אל מים והעי מקדם (יב ח).	אנשי בית־אל והעי (ב כח = נחמי ז לב).
לראות את־ערות הארץ באתם... לא כִּי־ערות הארץ באתם לראות (מב ט, יב).	וערות מלכא לא אריך־לנא למחזא (ד יד).
ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ... ה' אלהי השמים אשר לקחני וגוי' (כד ג-ז).	אנחנא המו עבדוהי די־אלה שמיא וארעא (ה יא); הרגִזו אבהתנא לאלה שמיא (ה יב); ומה חשחן... לעלון לאלה שמיא... נִיחֻחִין לאלה שמיא (ו ט-י); (ל) עזרא כהנא ספר דתא די־אלה שמיא (ז יב, כא); כל־די מִן־טעם אלה שמיא... לבית אלה שמיא (ז כג).
ותלה אותך על־עץ (מ יט).	יתנסח אע מן־ביתה וזקיף יתמחא עליה (ו יא).
כל־אלה שבטי ישראל שנים עשר (מט כח).	וצפירי עזין לחטאה (קרי) על־כל־ישראל תרי־עשר למנין שבטי ישראל (ו יז).
ותלך לדרש את־ה' (כה כב).	לדרש לה' אלהי ישראל (ו כא); כי עזרא הכין לבבו לדרש את־תורת ה' (ז י).
ויהי אחר הדברים האלה (כב א, ועוד).	ואחר הדברים האלה (ז א).
ברוך ה' אלהי אדני אברהם (כד כז).	ברוך ה' אלהי אבתינו (ז כז).
כי למחיה שלחני אלהים לפניכם... לשום לכם שארית בארץ, ולהחיות לכם לפליטה גדלה (מה ה-ז).	ועתה כמעט־רגע היתה תחנה מאת ה' אלהינו להשאיר לנו פליטה... ולתתנו מחיה... לתת־לנו מחיה (ט ח-ט); כי אתה אלהינו חשכת למטה מעוננו ונתתה לנו

בראשית

עזרא

פליטה כזאת... לאין שארית ופליטה... כי נשארנו פליטה כהיום הזה (ט יג-טו).

הארץ אשר אתם באים לרשתה ארץ נדה היא בנדת עמי הארצות... ועתה בנותיכם אל־תתנו לבניהם ובנותיהם אל־תשאו לבניכם (ט יא-יב).

נחמיה

ואהי צם ומתפלל לפני אלהי השמים. ואמר אנא ה' אלהי השמים (א ד-ה); ואתפלל אל־אלהי השמים (ב ד); אלהי השמים הוא יצליח לנו (ב כ).

ואני הייתי משקה למלך. ויהי בחדש ניסן שנת עשרים לארתחשסתא המלך יין לפניו, ואשא את־היין ואתנה למלך (א יא - ב א).

וישלח עמי המלך שרי חיל ופרשים (ב ט).

ויהי כאשר שמעו כל־אויבינו ויראו כל־הגוים אשר סביבתינו ויפלו מאד בעיניהם, וידעו כי מאת אלהינו נעשתה המלאכה הזאת (ו טז).

ויקדו וישתחוו לה' (ח ו).

אתה־הוא ה' לבדך אתה (קרי) עשית את־השמים שמי השמים וכל־צבאם הארץ וכל־אשר עליה הימים וכל־אשר בהם ואתה מחיה את־כלם, וצבא השמים לך משתחווים (ט ו).

אתה־הוא ה' האלהים אשר בחרת באברם והוצאתו מאור כשדים, ושמת שמו אברהם. ומצאת את־לבבו נאמן לפניך וכרות עמו הברית לתת את־ארץ הכנעני החתי האמרי והפרזי והיבוסי והגרגשי לתת לזרעו (ט ז-ח).

לא־תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר אנכי יושב בקרב (כד ג).

בראשית

ה' אלהי השמים (כד ז).

וישב את־שר המשקים על־משקהו, ויתן הכוס על־כף פרעה (מ כא).

ויעל עמו גם־רכב גם־פרשים (ג ט).

ויען לבן ובתואל ויאמרו מה' יצא הדבר, לא נוכל דבר אליך רע ארטוב (כד נ).

ויקדו וישתחוו (קרי; מג כח).

בראשית ברא אלהים, את השמים ואת הארץ וגו' (א א עד סוף הפרק).

והאמן בה', ויחשבה לו צדקה. ויאמר אליו, אני ה' אשר הוצאתיך מאור כשדים לתת לך את־הארץ הזאת לרשתה... ביום ההוא כרת ה' את־אברם ברית לאמר, לזרעך נתתי את־הארץ הזאת מנהר מצרים עד־הנהר הגדל נהר־פרת. את־הקניזי ואת־הקנוזי ואת

נחמיה

בראשית

הקדמני. ואת־החתי ואת־הפרזי ואת־
הרפאים. ואת־האמרי ואת־הכנעני ואת־
הגרגשי ואת־היבوسی... אני הנה בריתי אתך,
והיית לאב המון גוים. ולא־יקרא עוד את־
שמך אברם, והיה שמך אברהם (טו ו-ז; טו
יח-כא; יז ד-ה).

ובניהם הרבית כככבי השמים (ט כג).

והרבה ארבה את־זרעך ככוכבי השמים (כב
יז).

ובאים באלה ובשבועה... ואשר לא־נתן
בנתינו לעמי הארץ, ואת־בנתיים לא נקח
לבנינו (י ל-לא); ואשביעם באלהים א־ס־תתנו
בנתיכם לבניהם וא־ס־תשאו מבנתיים
לבניכם ולכם (יג כה).

ואשביעך בה' אלהי השמים ואלהי הארץ,
אשר לא־תקח אשה לבני מבנות הכנעני אשר
אנכי יושב בקרבם (כד ג); והתחתנו אתנו,
בנתיכם תתנר־לנו ואת־בנתינו תקחו לכם...
ונתנו את־בנתינו לכם ואת־בנתיכם נקח־לנו,
וישבנו אתכם והיינו לעם אחד... את־בנתם
נקח־לנו לנשים ואת־בנתינו נתן להם
(לד ט-כא).

בקעת הלבנון (צילום מהר דב)

בראשית

והוא כהן לאל עליון... ויתן־לו מעשר מכל
(יד יח-כ); וכל אשר תתן־לי עשר אעשרנו לך
(כח כב).

נחמיה

ומעשר אדמתנו ללויים... והלויים יעלו את־
מעשר המעשר לבית אלהינו (י לח-לט); וכל־
יהודה הביאו מעשר הדגן והתירוש והיצהר
לאוצרות (יג יב).

בקרית ארבע (כג ב); קרית הארבע (לה כז).

בקרית הארבע ובנתיה (יא כה).

עליכן קרא למקום ההוא באר שבע (כא לא);
עליכן שם־העיר באר שבע (כו לג).

ובבאר שבע ובנתיה (יא כז); ויחנו מבאר־
שבע (יא ל).

בית־אל מים והעי מקדם (יב ח).

ועיה ובית־אל ובנתיה (יא לא).

ויזכר אלהים את־נח ואת כל־החיה ואת־כל־
הבהמה אשר אתו בתבה (ח א); ויזכר אלהים
את־אברהם (יט כט); ויזכר אלהים את־רחל
(ל כב).

זכרה־לי אלהי על־זאת, ואל־תמח חסדי (יג
יד); גם־זאת זכרה־לי אלהי וחוסה עלי כרב
חסדך (יג כב); זכרה־לי אלהי לטובה, כל
אשר־עשיתי עליהם הזה (ה יט).